



## Rehber Kitap



## Adrese Büyüteç

Hobyar Mahallesi Rahvancılar Sokak  
No: 5 1. Vakıf Han Kat: 1 34112 Eminönü/İstanbul  
T. 0212 522 10 30-32  
F. 0212 522 10 34

### Birinci Baskı

İstanbul, Haziran 2011

ISBN: 978-9944-0458-4-1

### Proje Sorumlusu

Gökdağ Göktepe

### Proje Uzmanları

Yörük Kurtaran  
Volkan Akkuş  
Evren Sener Ünal  
Laden Yurttagüler

### Proje Asistanları

Özlem Çolak  
Özge Konuralp

### Gençlik Araştırmaları

Departmanı Yöneticisi  
Özlem Ezgin

### İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

Betül Selcen Özer

### Dokümantasyon Yönetmeni

Neslihan Öztürk

### Yapım

Ceviz İletişim

### Koordinasyon

İnanç Mısırlıoğlu

### Kapak ve Kitap Tasarımı

Banu Yılmaz Ocak

### Sayfa Tasarım ve Uygulama

Banu Yılmaz Ocak

### Baskı Öncesi Hazırlık Koordinasyon

Nergis Korkmaz

### Baskı

İmak Ofset

Bu çalışmanın tüm yayın hakları saklıdır. Aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Baskıdan kaynaklanabilecek hata veya eksiklikleri için lütfen [www.tog.org.tr](http://www.tog.org.tr) linkini ziyaret ediniz.

## **Adrese Büyüteç,**

gençlere hizmet ve temsiliyet sağlayan kamu kurumlarının, katılımcı izleme yöntemiyle gözlenmesini içeren bir savunuculuk faaliyetidir.



## TEŞEKKÜR

Adrese Büyüteç Projesi Final Raporu isimli bu kitap, Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi ortaklığı ile gençlik alanında uygulamaya başladığı izleme çalışmalarının ilkidir. Bir projeyi yürütmek, hele ki uzun dönemli bir projeyse bir proje ekibinden fazlasının ürünüdür. Bu nedenle de birçok kişiye teşekkür borçludur. Bu projenin gerçekleştirilmesi sürecinde;

- Yerellerinde izleme çalışmalarını yürüten, raporlayan ve savunuculuğunu yürüten Toplum Gönüllüsü gençlere,
- Çalışmanın başından sonuna tüm gayretleriyle hem içerik olarak hem de teknik olarak birçok işin arasında vakit bulup bu projenin gerçekleşmesinde büyük emeği geçen proje uzmanları Evren Sener Ünal'a, Laden Yurttagüler'e, Volkan Akkuş'a ve Yörük Kurtaran'a,
- Projenin her etkinliğinde sessiz sedasız arkada durarak bütün proje süresince bizi gözleyen ve projenin hedefleriyle gerçekleştirdiklerimizi, biz işin içinde boğulurken bize gösteren İzleme ve Değerlendirme Uzmanımız Betül Selcen Özer'e,
- 58 adet video kaseti, elinde cipsi, yanında kolası ile yaklaşık 1200 dakika kadar bir zaman dilimi içinde çeken, izleyen, kesen, biçen ve sonunda yaptığımız tüm çalışmanın bir görsel arşivini çıkartan Neslihan Öztürk'e,
- Proje boyunca karşılaştığımız tüm zorlukların üstesinden birlikte geldiğimiz Proje Asistanları Özlem Çolak ve Özge Konuralp'e,

- Bu çalışmaya kaynak ayıran ve mali desteğini bizden esirgemeyen Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve National Endowment for Democracy'ye,
- Kurumsal ortaklığından dolayı İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi'ne ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi'ne,
- Çalışma Ziyaretleri sırasında yoğun takvimlerine rağmen bize randevu verip zaman ayıran,
  - İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi'nden Gözde Durmuş'a,
  - Doğa Derneği'nden Derya Engin'e,
  - Eğitim Reformu Girişimi'nden Batuhan Aydagül'e ve Işık Tüzün'e
  - Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği'nden Şehnaz Kıymaz Bahçeci'ye,
  - Kamu Harcamaları İzleme Platformu'ndan Nurhan Yentürk'e,
  - KONDA Araştırma Şirketi'nden Bekir Ağırdir'a,
  - Sosyal Değişim Derneği'nden Levent Şensever'e,
  - Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı'ndan Hale Akay'a,
  - Türkiye Milletvekillerini ve Seçilmişleri İzleme Komiteleri'nden Mustafa Durna'ya,
  - Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı'ndan Zeynep Meydanoğlu ve Başak Ersen'e,
  - Uluslararası Af Örgütü'nden Cennet Özcömert'e,



- 
- Lobi Maratonu öncesinde bize randevu veren ve sırasında bulgularımızı merakla dinleyen, sorular soran ve destekleyen kurumlara,

Ve burada ismini saymayı unuttuğumuz, projenin çeşitli işleriyle uğraşmış, bize destek olmuş herkese teşekkür ederiz.

Elinizde tuttuğunuz bu rapor 2008 yılından bu yana deneyerek yanılarak ve öğrenerek geçirdiğimiz üç buçuk yıllık bir sürecin en son çıktısıdır. Raporda yukarıda isimlerini saydığımız ve sayamadığımız birçok insanın emeğini göreceksiniz.

Alanda yapılacak daha fazla çalışmaya esin kaynağı olması dileğiyle.

**Proje Ekibi Adına**  
**Gökdağ Göktepe-Özlem Ezgin**



Ön Yazılar	2-13
Giriş	14-26
12-17 Mart Eğitim Oturumları	27-56
Kavramsal Çerçeve	56-66
Dökümantasyon	66-67
<b>Yönetici Özeti</b>	<b>68-73</b>

## PROJE EKİBİ



**Gökdağ Göktepe**  
Proje Koordinatörü

1984 yılında Afyon'da doğdu. İlk öğrenimini İstanbul'da, ortaöğrenimini Balıkesir-Gönen'de tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden 2009 yılında lisans mezunu oldu. Üniversite öğrenimi sırasında Toplum Gönüllüleri Vakfı ile tanıştı. Vakıfta gönüllü olarak çeşitli sorumluluklar ve görevler aldı. Non-formel tekniklerle yürütülen akran eğitmenliği, proje sorumluluğu aldığı sorumluluklarından bazılarıdır. Yanı sıra Avrupa Konseyi'nin çeşitli eğitimlerine ve Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi'nin bazı çalışmalarına katıldı. Mezuniyetinin hemen ardından Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü'nde iletişim uzmanlığı görevini yerine getirdi. 2009 yılı Ekim ayından bu yana Toplum Gönüllüleri Vakfı Gençlik Araştırmaları ve Sosyal İlişkiler Departmanı'nda gençlik araştırmaları koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Avrupa Konseyi Gençlik Çalışmaları Kısa Dönem Master Programı mezunudur. Gençlik çalışmaları, insan hakları, savunuculuk, demokrasi ilgi alanlarıdır.



**Özlem Çolak**  
Proje Asistanı

1983 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümünü bitirdi. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nde Yüksek Lisansını yaptı. Halen aynı Enstitüde Doktora çalışmasına devam ediyor. 2006 yılından beri hak temelli örgütlerde gönüllü ve profesyonel çalışmalar yaptı ve yapmaya devam ediyor.







### **Özge Konuralp** Proje Asistanı

1982 İstanbul doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra şu anda Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika Bölümünde Yüksek Lisans öğrenimine devam etmekte. Katılımcı sivil Toplum Kuruluşları, Dünya Bankası Gençlik Programı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, GAP İdaresi Genel Müdürlüğü gibi kurumlarda üye, araştırma görevlisi ve sosyal kalkınma uzmanı olarak çeşitli projelerde çalışmalarda bulunmuştur. 2006 yılında "Ankara Koordinasyon Merkezi ve Saha Sorumlusu" olarak çalışmaya başladığı Toplum Gönüllüleri Vakfı'nda, 2007-2011 yılları arasında İstanbul merkezde "Saha Koordinatörü" olarak üniversitelerde gençlik örgütlenmeleri kurulması ve sürdürülmesi adına çalışmalarda bulundu. 2011 Şubat ayından beri de "Adrese Büyüteç" projesinde proje asistanı olarak görev yapmakta. Şu anda Ankara'da yaşıyor.



### **Özlem Ezgin** Toplum Gönüllüleri Vakfı Gençlik Araştırmaları Departmanı Yöneticisi

1982, Mardin doğumlu. Lisans eğitimini Marmara Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamladı. Ardından Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku bölümünde yüksek lisans yaptı. Tez çalışmasını, Alevi gençler ve örgütlenme üzerine yaptı. 2005 yılında beri Toplum Gönüllüleri Vakfı'nda farklı pozisyonlarda çalışmakta.



### **Betül Selcen Özer** İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

Betül Selcen Özer, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans derecesini Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ekonomik ve Sosyal Demografi Ana Bilim Dalı'ndan aldı. 2000 yılından beri çeşitli katılımcı sivil toplum kuruluşlarında üreme sağlığı, aile planlaması, çevre, kurumsal sosyal sorumluluk ve gençlik alanlarında çalıştı. Halen katılımcı sivil alanda çalışmalarını sürdürmektedir.



### **Evren Sener Ünal** Proje Uzmanı

1978 yılında doğan Sener, ODTÜ Havacılık Mühendisliği'nden lisans derecesini aldı. Genç Anlayış ve Değişim Derneği ve YEU International'da özellikle uluslararası gençlik projelerinde, gönüllü olarak çalıştı. 2000 yılında başlayan serbest eğitmenlik deneyimini halen sürdüren Sener, 2004 yılında Toplum Gönüllüleri Vakfı'nda Ankara Koordinasyon Merkezi sorumluluğunda bulundu. Sonunu göremediğimiz 2 adet yüksek lisans çabasını "bir deneysel öğrenme süreci" olarak gören, gönüllü çalışmalarında yoğunlaştığı formal olmayan öğrenme üzerine deneyimlerini arttıran Sener, şu an TOG'da Eğitim ve Saha Departmanı koordinasyonunu yürütmekte.



### **Neslihan Öztürk** Dokümantasyon Yönetmeni

1980 doğumlu Neslihan, 2002 – 2006 yılları arasında Toplum Gönüllüleri Vakfı'nda (TOG) Saha Koordinatörü olarak çalıştı. 2006 yılında Letonya'da Avrupa Gönüllü Hizmeti yaptı. 2007 yılından sonra Gençlik Çalışmaları Birimi'nde (GÇB) çeşitli projelerde koordinatör ve yerel gençlik çalışması yapılan Kısa Dalga Gençlik Merkezi'nde gençlik çalışıyordu. Halen aynı kuruma bağlı olarak Gençlik Çalışmalarında Video Aktivizmi Projesi'nin koordinatörlüğünü yapıyor.





### **Volkan Akkuş** Proje Uzmanı

Volkan Akkuş, yaklaşık on yıldır çeşitli katılımcı sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte gönüllü olarak proje koordinasyon, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinde bulunuyor. İnsan hakları ve ayrımcılık, demokrasi, örgüt yönetimi, gönüllülerle ve dezavantajlı gruplarla işbirliği başlıca çalışma alanları. Halen Ege Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı bölümünde öğrenci. "Toprak" isminde bir köpekle birlikte yaşıyor.



### **Laden Yurttagüler** Proje Uzmanı

Laden Yurttagüler 2005 yılından beri Bilgi STK'da çalışıyor. Çalışma alanları insan hakları eğitimi, sosyal haklar, katılımcı sivil toplum ve katılım, formal olmayan eğitim, gönüllülük, beden politikaları ve feminist teori olarak sıralanabilir. Gönüllülük, katılımcı sivil toplum, insan hakları eğitimi, savunuculuk gibi konularda yayınları bulunmaktadır. Halen Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde doktora yapmaktadır.



### **Yörük Kurtaran** Proje Uzmanı

1974 doğumlu Kurtaran, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans ve yüksek lisans yaptı. 1997 yılından itibaren TESEV, Willows Foundation ve TÜSİAD gibi çeşitli STK'larda görev aldı. 2003 yılında Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG), 2006 yılında Gençlik Çalışmaları Birimi'nde görev yapmaya başladı. Şu anda Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın genel müdürüdür. Kurtaran'ın gençlik çalışmaları, gençlik ve sosyal haklar ve gençlik politikaları ile ilgili yayınları bulunmaktadır.

# TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI

Toplum Gönüllüleri Vakfı 2002 yılında yola çıktığı zaman, birçoklarına göre oldukça riskli bir adım atıyordu. Bu yorumu yapan kişiler, aslında, yetiştikleri ortam içinde böyle bir önyargı sahip olmakta hiçte haksız değillerdi. İlgi alanımıza giren 18-29 yaş arasındaki kişiler, devlet yetkilileri ve toplumumuzun yaşça daha büyük kesimleri tarafından, hep kontrol edilmesi zor ve potansiyel problem odağı olarak görülmüşler, gösterilmişlerdi.

TOG'un kuruluşundaki felsefe ise toplumdaki bu önyargı ile hiç örtüşmüyordu. İlk günden itibaren TOG, yapılacak faaliyetlerden, burs verme şekline, örgütlenme yapısından, yönetim kurulunun oluşumuna kadar gençlere güvenmeyi seçti. Birkaç ay sonra onuncu yaşını kutlayacak olan Toplum Gönüllüleri'nin bugüne kadar ki tecrübesi, gençlerin bu güveni herkesin beklediğinden çok daha iyi değerlendirdiğini gösteriyor.

İlk yıllarda gençlerin güçlendirilmesine yoğunlaşan vakfımız, beraber çalıştığı, çok büyük kısmı üniversite öğrencisi olan, gençlerin yaşadığı problemleri çeşitli örnekler üzerinden takip etti. 2009 yılında ise, o güne kadar biriken anektodları daha bilimsel metodlarla yapılmış bir araştırma ile desteklemeye karar verdi. 43 ilde 59 üniversitede toplam 1886 gençin katılımı ile yapılan "Üniversite Gençliğinin İhtiyaçları Araştırması" 2009 yılı Aralık ayında yayınlandı.

Yapılan araştırmada sağlıktan, barınmaya, sosyal hayattan, beslenmeye kadar problemler alanlar 12 başlık altında toplandı. Tüm bu alanlarda ki ihtiyaçların iki ortak sebebi olduğu tesbit edildi. Araştırmanın sorunlar bölümünün en altında bulunan paragraf aslında bu iki alanı özetler nitelikte:

*"Gençliğin sahip olduğu olanaklar yetersiz, ancak mesele sadece bundan ibaret değil; mesele, bu olanakların rasyonel olmayan uygulamalarla kullanılmasındır; rasyonel olmayan yaklaşımların kaynağı, eldeki olanakların tasarlanmasından tüketilmesine kadar hiçbir aşamada gençliğin fikrinin alınmaması, gençliğin kendine özgü koşul ve özelliklerinin hesaba katılmamasıdır; gençliği hesabın dışında tutmak gençleri gelişmemiş nitelikleriyle baş başa bırakmaktadır; gençlik, yüksek sesle soylemese bile geri kaldığının, geride ve yalnız bırakıldığının farkındadır."*

Yapılan bu tesbit sonrasında, gençlerin en çok dile getirdikleri ihtiyaçlara ve bu ihtiyaçları karşılamakla yükümlü olan kurumlara odaklanan Adrese Büyüteç Projesi tasarlandı. İlk aşamada beş kurum izlemesi yapıldı: Gençlik Meclisleri, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Merkezleri, Üniversitelerin AB Dış İlişkiler Ofisleri, Üniversitelerdeki Sağlık Kültür Spor Dairesi ve Medikolar, ve Kredi Yurtlar Kurumuna bağla Yurtlar.

"Ülkemizde yeni yeni uygulanmaya başlanılan metotla, kurumlar hizmeti alması gereken kişilerce denetlendi. Ortaya çıkan sonuçlar ise işin gerçek sahibi olan kurumlarla paylaşıldı. Problemleri ortadan kaldırmak veya azaltmakla ilgili öneriler iletili.

TOG olarak bundan sonra benzer çalışmalar yapmaya devam edeceğiz. Yukarıda bahsi geçen kurumlarda ki gelişmeleri takip ederken, başka kurumları da izlemeyi ve çözümler üretmeyi sürdüreceğiz.



---

Gençlere hizmet üretmekle sorumlu kurumları, daha rasyonel ve genç dostu uygulamalar geliştirmeleri için, gençlerle beraber çalışmaya, onları dinlemeye ve fikirlerini almaya cesaretlendireceğiz. Geçtiğimiz on yıl içinde, gençlik alanındaki karar alıcıların, hizmet götürmekle yükümlü oldukları kesimle beraber çalışırken ihtiyaç duyacakları, araç ve metodları geliştirdik. Sorunlu olduğunu tesbit ettiğimiz alanlar ve çözüm önerilerimizle beraber tüm bu deneyimimizi de, yararlanmak isteyen yetkililerle, paylaşmaya hazırız.

Bu çalışmada emeği geçen, başta gönüllülerimiz olmak üzere, herkesi kutluyorum.

**Yönetim Kurulu Başkanı**  
**Kerim PAKER**

# İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ GENÇLİK ÇALIŞMALARI BİRİMİ

İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi (GÇB), Türkiye’de demokratik gençlik politikalarının oluşturulmasını desteklemek amacıyla 2006’da İstanbul Bilgi Üniversitesi bünyesinde Toplum Gönüllüleri Vakfı’nın da desteğiyle kuruldu. Halen Birim 4 program altındaki çalışmalarla faaliyetlerine devam ediyor. Ağ Kurma Programı kapsamında gençlerle çalışanların ve gençlik kuruluşlarının bir araya gelmesine yönelik çalışmalar yürütüyor. Araştırma Programı çerçevesinde Türkiye’deki gençler ve özellikle gençlik çalışması alanındaki araştırma eksikliğini gidermeye yönelik çalışmaları bizzat hayata geçiriyor ve destekliyor. Modelleme Programıyla gençlik çalışması alanındaki yenilikçi faaliyetlerin hayata geçmesine yönelik ortaklıklar kuruyor. Kapasite Geliştirme Programı kapsamında gençlik kuruluşlarının faaliyetlerini daha iyi yürütmelerine yönelik destekler veriyor.

GÇB Adrese Bütütecî Modelleme Programı kapsamında önce kendi bünyesinde pilot olarak uyguladı. Daha sonra katılımcı sivil ortaklarla beraber daha geniş bir coğrafyada uygulayarak sadece gençlik alanı için değil katılımcı sivil toplumun diğer alanlarına da örnek teşkil edebilecek bir model oluşturmaya destek oldu. Bunu yaparken pilot dönemdeki doğrudan uygulama sorumluluğunu TOG’a devrederek daha çok uygulamaların raporlar ve videolar çerçevesinde kayda geçilmesiyle ve internet siteleri aracılığıyla elektronik medyada yaygınlaştırılmasına odaklandı. Ayrıca tüm çalışmanın yürütülmesiyle ilgili içeriğine yönelik de destekler verdi.

Çalışmanın bu aşaması 16 ay sürse de Adrese Bütütecî’le olan tanışıklığımız daha uzun süredir mevcut. Her ne kadar çalışmanın bu aşamasının hayata geçmesinde onlarca gencin emeği olsa da geçmiş dönemlerin deneyimleri olmasaydı işimiz bu kadar kolay ilerlemeyebilirdi. Bu yüzden Adrese Bütütecî’nin pilot dönemlerinde tüm emeği geçen arkadaşlara buradan teşekkürü bir borç biliriz. Eğer onlar ve bu çalışmada yer alan arkadaşlar bu kadar özverili olmasaydı şu an elimizdeki veriler ve kitaplar da olmazdı. İyi ki varsınız.

Önümüzdeki dönem, bu çalışmanın katılımcı sivil alandaki farklı paydaşlar tarafından kendi ihtiyaçlarına göre uyumlu hale getirilerek hayata geçmesi en büyük hayallerimizden biri. Buna ek olarak değişen ihtiyaçları ve hayatın kendi ritmini hesaba katarak bu çalışmayı nasıl elektronik bir ortama taşıyabiliriz ve alanda daha fazla gencin kullanımına açabiliriz konularında da fikir alışverişi yapmaya devam ediyoruz. Bu da bizleri oldukça heyecanlandırıyor.

Son olarak Adrese Bütütecî sadece Türkiye’deki gençlik alanı için değil, Avrupa’daki gençlik çalışması alanı için yenilikçi bir çalışmaydı. Yapılanların aynılığına alıştığımız bir ortamda yeniyi arama yolunda önemli bir deneyim elde ettik. Umarız bu gibi çalışmalar Türkiye’de hem gençlerin lehine olan gelişmelerin yolunu açar hem de daha demokratik bir toplum ve devleti destekleyici farklı çalışmalara da örnek olur.

**Yörük Kurtaran**



# İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ STK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BİRİMİ

İstanbul Bilgi STK, hak temelli çalışan katılımcı sivil toplum kuruluşlarını desteklemek ve Türkiye'nin demokratikleşmesine katkıda bulunmak için İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde 2003 yılında kuruldu. İstanbul Bilgi STK'nın amacı katılımcı sivil toplum örgütlerini güçlendirerek karar verme ve politika yapma mekanizmalarına katılımı arttırmak, hatta sağlamaktır. İstanbul Bilgi STK 2003 yılından itibaren hem sınıf eğitim programıyla, hem uzaktan öğrenim programıyla, yayın, interaktif cd gibi farklı dokümanlarıyla, ağ oluşturma aktiviteleri ve uzmanlarla aktivistleri buluşturmasıyla, katılımcı sivil alanı güçlendirmeye çalışmıştır.

İstanbul Bilgi STK'nın bir başka faaliyeti ise yeni yöntemlerin sahayla buluşması ve deneyim paylaşımı için bir platform oluşturmaktır. Adrese Büyüteç projesi bir yandan gençleri desteklemesi, diğer yandan ise katılımcı izleme metodunu kullanması açısından önemli bir yere sahiptir. Katılımcı izleme metodu, hizmetleri alanların kendi deneyimlerine dayanarak ilgili kurum, politika, yasa ve hizmetleri izlemeleri ve raporlamaları üzerine kuruludur. Böylelikle hizmeti alan gençler ilgili politikaları ve kararları etkilemek için raporlama yapabilecek alanı bulmuşlardır. Dahası birilerinin onlar adına karar vermeleri yerine, kendi ihtiyaçlarını görünür kılacakları ve talep edebilecekleri bir imkan yaratmışlardır.

İstanbul Bilgi STK bu süreçte katılımcı izleme metodunun bir model olarak oluşmasını heyecanla takip etmiş ve desteklemiştir. İlerleyen süreçlerde

ise az kullanılan bu metodun olgunlaşmasına ve yaygınlaştırılmasına destek olmayı amaçlamaktadır.

Adrese Büyüteç süresince hem bu projenin ortaya çıkmasında, hem de bu metodun oluşmasında gönüllülerin emeği esas güçtür. Bu proje ve metodun ortaya çıkmasında harcadıkları emekten ötürü gönüllülere müteşekkirimiz.

## Laden Yurttagüler

# GİRİŞ

## Laden Yurttagüler ve Özlem Ezgin

Temsili demokrasinin krizi son on yılda sıklıkla üzerinde durulan ve tartışılan konulardan biridir. Gerek dünyada, gerekse Türkiye'de farklı ihtiyaçların daha fazla tanımlanır ve görünür olmaya ve farklı kimliklerin farklı ihtiyaçlarını ortaya koymaya başlamasıyla beraber temsili demokrasinin kısıtları ve sorunları daha fazla konuşulur hale geldi. Temsili demokrasinin önemli sorunlarından birisi çoğunluğu temsilen seçilen vekillerin farklı grupların ihtiyaçlarını dillendirmede ve görünür kılmada yetersiz kalmalarıdır. Dahası, merkezde durmanın getirdiği miyoplukla seçildiği çoğunluğun taleplerini dillendirmede de yetersiz ve/ya kısıtlı kalabilir. Yurttaşları temsil etmeleri için seçilen vekillerin, karar verme ve politika yapma süreçlerinde yurttaşların ihtiyaçlarını karşılamayan kararları vermeleri ya da yurttaşların taleplerine sağırlaşmaları olasıdır. Böyle durumlarda yurttaşların taleplerini veya ihtiyaçlarını duyurmak için örgütlendiklerine tanık olabiliriz. Karar verme ve politika yapma süreçlerine katılmak ve söz sahibi olmak için örgütlenen yurttaşlar karşılık bulmayan ihtiyaçlarına ilişkin yapısal değişiklikleri talep edebilirler.<sup>1</sup> Genellikle katılımcı sivil toplum örgütleri aracılığıyla örgütlenen yurttaşlar, taleplerini dile getirmek ve görünür kılmak için kampanyadan raporlamaya kadar farklı yollar seçebilirler. Bu bölümde öncelikle karar verme ve politika yapma süreçlerine dahil olmak için kullanılan metodlar kısaca tanımlanmaya çalışılacak ve Türkiye'den örneklerle zenginleştirilecektir. Ardından savunuculuğun, yurttaşlıkla ilişkisi tartışılacaktır. Bölümün üçüncü kısmında, Adrese

Acaba derdimi  
kime anlatabilirim?

1 Aksakoğlu, Yiğit."STK'lar İçin Savunuculuk Rehberi", Katılımcı sivil Toplum Geliştirme Merkezi, 2006.

Büyüteç'e ve yöntem olarak kullanılan metoda odaklanılacaktır. Son kısımda ise Adrese Büyüteç'in gerçekleşmesini sağlayan gönüllülerin metoda ilişkin değerlendirmelerine yer verilecektir.

## KARAR VERME VE POLİTİKA YAPMA SÜREÇLERİNE KATILIM

Yurttaşların karar verme ve politika yapma süreçlerine katılımı, özellikle, son 20 yılda artarak tartışılmaya başlanmıştır. Katılımcı sivil toplum örgütlerinin sayısı dünyada ve Türkiye'de artarken, hizmet odaklı çalışan örgütlerin sayısı savunuculuk odaklı çalışan örgütlerin sayısının 2-3 katıdır. Süreç içinde savunuculuk odaklı çalışan örgütlerin sayısı çok olmasa da etki alanları genişlemiştir. Bu süreçte yurttaşların aktif katılımını arttırmak için farklı mekanizmalar ve yollar ortaya çıkmıştır. Bu mekanizmalar farkındalık yaratmaktan, kampanya örgütlemeye kadar çeşitlilik göstermektedir.

Katılımı arttırmak için, farkındalık yaratmak önemli yollardan biridir. Farkındalık yaratmak, yurttaşların belli bir konuda birikimlerini, deneyimlerini ve/ya bilgilerini arttırmayı amaçlamaktadır. Farkındalık yaratmak, belli bir tema hakkında olabileceği gibi, genel olarak savunuculuk yolları hakkında da olabilir. Farkındalık yaratmak için yaygın yöntemlerden birisi eğitimler düzenlemektir.

Savunuculuk ve politikaları etkileme konusunda katılımcı sivil toplum örgütlerini güçlendirmek için düzenlenen eğitimler, hem katılım yolları konusunda katılımcı sivil toplum örgütlerini güçlendirmeyi amaçlamış, hem de katılımı arttırmak için farklı yolların bilgisinin dağılımını sağlamıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi, Katılımcı sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM), gibi katılımcı sivil toplum örgütlerini desteklemeyi amaçlayan kurumlar, savunuculuk ve politikaları etkileme konusunda 2006'dan beri eğitimler düzenlemektedir.



Eğitimlerde tartışılan konuları ve deneyimleri toparlayan yayınlar da sahada farkındalığın ve birikimin artmasını sağlamaktadır. Yine aynı kurumlar tarafından hazırlanan ve dijital olarak herkesin kullanımına açık olan kitaplar sahanın zenginleşmesini sağlamaktadır.<sup>2</sup> Farkındalık yaratmak için tematik olarak düzenlenen faaliyetler arasında seminerler, konferanslar gibi yeni tartışma alanları açan aktiviteler sıralanabilir. Farkındalık yaratma ve yeni tartışma alanları açma anlamında yapılan konferans faaliyetlerine örnek olarak, öncülerden, Helsinki Yurttaşlar Derneği tarafından 2002 ve 2003 yıllarında düzenlenen “İnsan Haklarında Yeni Taktikler” konulu çalışma grupları ve konferans faaliyeti verilebilir.<sup>3</sup>



*İzleme sürecinde mevcut politikalar, uygulamalar ve/ya kanunlar, ilgili öznelerin kanunları göz önüne alınarak incelenir. İzleme uzmanlar tarafından yapılabilecek bir uygulama olduğu kadar, doğrudan yararlanıcılar tarafından da yapılabilir.*

Farkındalık yaratma konusunda yapılan faaliyetlerden bir diğeri ise raporlamadır. Raporlama sahaya giren bilginin niteliği ve kontrolü açısından önemli bir faaliyettir. Katılımcı sivil toplum örgütleri tarafından üretilen raporlar belli bir alan hakkında alternatif bilginin üretilmesini sağlar. Bilgiyi toparlayan ve yorumlayan özne, ihtiyaç sahipleri olunca bilginin getirdiği güçten kaynaklanan asimetri bozulur ve katılımcı sivil toplum örgütleri de süreçte görüşlerini ortaya koyabilir. Dolayısıyla ilgili politikalara da müdahale edebilir. Özellikle son 10 yılda eğitim, sağlık, göç, sosyal politika gibi farklı alanlarda Eğitim Reformu Girişimi, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, Sosyal Politika Forumu,

Pozitif Yaşam Derneği gibi katılımcı sivil toplum örgütleri tarafından pek çok rapor üretilmiştir.<sup>4</sup> Bu raporlar bir taraftan farklı bir perspektiften ilgili durumu değerlendirirken, bir yandan da görünmez olan konuları ortaya çıkarmaya yaradılar. Bir başka farkındalık yaratma aracı ise kampanyalardır. Kampanyalar, bir yandan kamuoyunda belli bir konu hakkında farkındalık yaratmaya yararırken, diğer yandan çeşitli eylemlerle ve/ya performanslarla talepleri ortaya koyarlar.

Son dönemde ses getiren kampanyalar arasında, 2007 yılında “Türkiye Kyoto’yu İmzalasın” kampanyası<sup>5</sup>, 2002 yılında “İrak’ta Savaşa Hayır”

2 detaylı bilgi için bakınız: [www.bilgi.edu.tr](http://www.bilgi.edu.tr), [www.stgm.org.tr](http://www.stgm.org.tr).

3 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.hyd.org.tr/?pid=179>, <http://www.newtactics.org/>

4 detaylı bilgi için bakınız: [www.tesev.org.tr/](http://www.tesev.org.tr/), [www.erg.sabanciuniv.edu/](http://www.erg.sabanciuniv.edu/), [www.spf.boun.edu.tr](http://www.spf.boun.edu.tr), [www.pozitifyasam.org](http://www.pozitifyasam.org)

5 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.kyotoyuimzala.com/>, <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=9&ArsivAnaid=37811>,

kampanyası, 2002-2004 yılları arasında yürütülen TCK Kampanyası sayılabilir. Karar verme ve politika yapma süreçlerine katılmanın bir diğer yolu izlemedir. İzleme, hem raporlama, hem de kampanya sürecinin ilk aşaması olarak kurgulanabilen, mevcut durumu tespit için yapılandırılan bir metod olarak kullanılabilir. İzleme sürecinde mevcut politikalar, uygulamalar ve/ya kanunlar, ilgili öznelerin kanunları göz önüne alınarak incelenir. İzleme uzmanlar tarafından yapılabilecek bir uygulama olduğu kadar, doğrudan yararlanıcılar tarafından da yapılabilir. Hizmetlerin doğrudan yararlanıcılar tarafından izlendiği durumlara “katılımcı izleme” adı verilir. Adrese Büyüteç projesi, katılımcı izleme metodunu kullanan ve bu yolla katılımcıların güçlenmesini amaçlayan bir projedir.

## ADRESE BÜYÜTEÇ VE KATILIMCI İZLEME

### Savunuculuk ve İzleme

Savunuculuk, STK'ların ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir. Karar vericileri etkileyerek, yasaları veya politikaları toplumdaki dışlanmış kesimler lehine değiştirmek için, bilgiyi stratejik olarak kullanma süreci olarak da tanımlanabilir. Savunuculuk, politika veya yasa değişiklikleri talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar.

Politika ve yasa değişikliklerinde karar vericiler önemli bir konumdur. Karar vericiler, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde, atanmış veya seçilmiş kişiler olabilir. Örneğin, bakanlar ve milletvekilleri ulusal

düzeyde seçilmiş karar vericiler, valiler ve kaymakamlar yerel düzeyde atanmış karar vericilerdir. Çözmeye çalıştığımız sorun için ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkileme sürecidir.<sup>6</sup>

Adrese Büyüteç Projesi de bu kapsamda, bir savunuculuk faaliyetidir. Savunuculuk projelerinin hedeflerine ulaşabilmek için belirledikleri yöntemler vardır. Bunlar; kampanyacılık, lobicilik, model yaratma, gündem oluşturma, raporlama gibi farklı yöntemler olabilir. Adrese Büyüteç projesinin, bu anlamda kendisine belirlediği yöntem “katılımcı izleme” yöntemidir.

### Bir Savunuculuk Aracı Olarak Katılımcı İzleme<sup>7</sup>

İspanyolcada “kazmak” anlamına gelen “cavar” ilk defa izleme süreci için Homero Fuentes tarafından bir metafor olarak kullanılmıştır.

*Adrese Büyüteç Projesi bir savunuculuk faaliyetidir. Savunuculuk projelerinin hedeflerine ulaşabilmek için belirledikleri yöntemler vardır. Bunlar; kampanyacılık, lobicilik, model yaratma, gündem oluşturma, raporlama gibi farklı yöntemler olabilir. Adrese Büyüteç projesinin, bu anlamda kendisine belirlediği yöntem “katılımcı izleme” yöntemidir.*

Rapor?

Farkındalık yaratmak lazım!

Ama nasıl?

Kampanya?

İzleme?



6 Aksakoğlu, Yiğit. A.g.e., s:4.

7 “Katılımcı İzleme” kavramının açıklanmasına yönelik olan kısımda “Participation and Civic Engagement” adlı metinden yararlanılmıştır. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/ TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTPCENG/0,,contentMDK:2 0509352~menuPK:1278203~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:410306,00.html>

# C A V A R

**Context**  
(Bağlam)

**Archive**  
(Arşiv)

**Visit**  
(Ziyaret)

**Analysis**  
(Analiz)

**Report**  
(Raporlama)

Farklı düzeylerdeki paydaşların belirli bir proje, program ya da politikanın izleme sürecine dâhil oldukları, izlemenin içerik gelişimi, yürütülmesi ve

sonuçlanması süreçlerine aktif katılım gösterdikleri ve sonuçları takip edecek adımların geliştirilmesi sürecinde müdahil oldukları bir süreçtir.

İzleme ve değerlendirme çalışmalarının güvenilir ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli bazı kriterlerden bahsedilebilir.

**1**

İzlemenin yapılacağı alanın bilgisini elde etmek için, yerel aktivitelerin, gençlik alanında verilen hizmetlerin ve kimler tarafından nasıl verildiğinin alt yapı bilgisine ( gençlik alanından çalışan kaç kurum var? Ne tür ve ne kadar proje ve etkinlik var? Bunları kimler yapıyor?) ve durumuna öncelikli olarak ulaşmak gereklidir. Böylelikle neyin izleneceğine ilişkin söz konusu hedefler belirlenebilir.

**2**

Gençlik alanında mevcut güncel verileri, bilgi kaynaklarını sürekli takip etmek ve bunları arşivlemek izleme faaliyetinin yönünü çözümlerinde yardımcı olabilir.

**3**

Toplanan verilerin niteliğini dikkatlice değerlendirmek ve sınamak, izlemenin güvenilir veriler elde edilmediğini görmek için gerekli bir işlemdir. Bunun için uzman danışmanlığı söz konusu olabilir; akademiyle işbirliği çerçevesinde ortak bir süreç yaratılabilir.

**5**

İzleme sonucu elde edilen verilerin ve yukarıdaki süreçten geçmiş verilerin ifşa edilmesiyle adresi belirlenmiş sorunların çözümüne ilişkin yollar oluşturulabilir.

**4**

Süreklileşmiş bir şekilde gençler üzerindeki baskının, olumlu veya olumsuz uygulamaların kapsamını tayin etmek ve ölçmek izlemenin hedeflerini ve biçimini revize etmek için önemli olabilir.

## ÖZGÜRLÜK

İzleme ekiplerinin izleme sürecini gerçekleştirirken herhangi bir baskı altında kalmaması gerekir. İzlemenin tarafsız olabilmesi için bu önemli bir şarttır. Diğer yandan izlemenin yöntemi ne izleyen inisiyatifinde ne de izleme programını planlayan diğer insanların inisiyatifinde olmalıdır. Süreç içerisinde sürekli bir öğrenme süreci geçirilmeli ve yöntem ortak adımlarla belirlenmelidir.

## SORUMLULUK VE METODOLOJİ

İzlemeci attığı her adımın hesabını verebilmeli; ancak böylelikle hak ihlalinin yaşandığı veya izlemeye konu olan durumun sürecinin değerlendirilmesinde nesnel ve kesin bilgilerin sınanabilirliği söz konusu olabilir. Öte yandan yanlış veya eksik verilerin yeniden değerlendirilmesinde potansiyel hatalardan sakınılmış olunur.

## TEKNİK KAPASİTE

İzleme yapılacak alanın bilgisi ve değerlendirilecek kriterlerin kendisi göz önünde tutulmalıdır. Dolayısıyla izlenecek alan sürekli yakın takipte olmalıdır.

İzleme ve değerlendirme çalışmalarının güvenilir ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli bazı kriterlerden bahsedilebilir.

## ŞEFFAFLIK

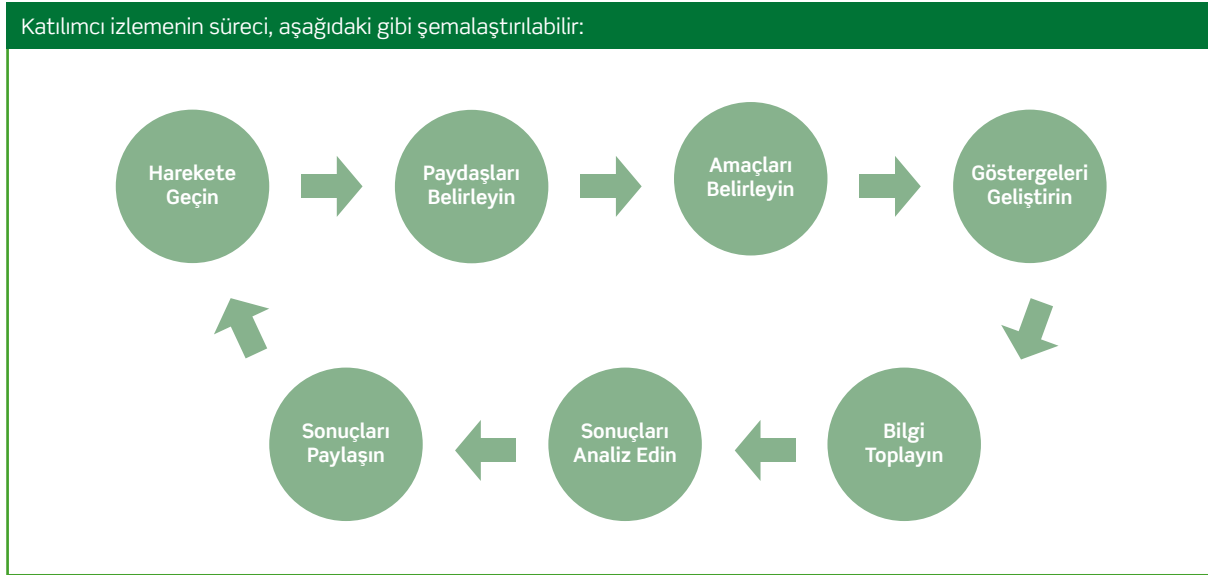
Elde edilen veriler ve nasıl elde edildiği kamuoyu için anlaşılır, güvenilir ve açık olmalıdır. Öte yandan verilerin özel ve kamusal olarak ayrımının yapılması, özel verilerin ise güvenli bir şekilde korunmasına ilişkin sağlam bir veri depolama sistemi olmalıdır. Elde edilen verileri belirli periyotlarla (3 Ayda bir, 6 Ayda bir) rapor halinde kamuoyuna duyurmak izleme sisteminin çıktılarının görünürlüğü ve ulaşılabilirliği için önemlidir.

Katılıyorum.  
O halde gözüm  
üzerinizde!

Klasik izleme ve katılımcı izlemenin farklı yöntemleri aşağıdaki gibi şemalaştırılabilir:<sup>8</sup>

	Klasik İzleme	Katılımcı İzleme
Süreci kim planlar ve yürütür?	Üst düzey yönetici veya uzmanlar	Yereldeki kişiler, proje katılımcıları ve paydaşlar; çoğunlukla bir kolaylaştırıcının desteğiyle
Ana Paydaşların/Yararlanıcıların Rolü	Sadece bilgi sağlarlar	Yöntemi tasarlar, veriyi toplar ve analiz eder, çıktıları paylaşır, somut eylem planları geliştirir
Başarısı nasıl ölçülür?	Dışarıdan belirlenir, ağırlıklı olarak nicel göstergeler içerir	Göstergeler içeriden belirlenir, ağırlıklı olarak nitel göstergeler içerir
Yaklaşım	Önceden belirlenir	Süreçte uyarlanabilir

Katılımcı izlemenin en önemli özelliği; ana paydaşların aktif katılımıdır.



8 IDS Policy Briefing: Participatory Monitoring and Evaluation: Learning from Change)

## Adrese Büyüteç projesinin çıkış noktası gençlik politikaları gelişim sürecinde, gittikçe daha fazla şekilde beliren, gençlerin katılımına duyulan ihtiyaçtır.

Katılımcı izleme önemlidir; çünkü:

- Birinci dereceden etkilenenlerin ihtiyaçlarına ve isteklerine daha kapsayıcı ve hızlı cevap verebilecek değişimlerden öğrenmeyi sağlar,
- Etki analizi için doğrudan yararlanıcının katılımını sağlayan bir yöntem önerir,
- Yapılan izleme çalışmasına yönelik aidiyet duygusu geliştirir,
- Yararlanıcıları konu özelinde güçlendirir,
- Hesap verebilir ve şeffaf bir süreç üzerinden yürür,
- Sonuçlar doğrultusunda doğru ve etkili eylemlerin geliştirilmesini sağlar.

Katılımcı izlemenin ana ilkeleri de şu şekildedir:

- Ana paydaşlar aktif katılımcı olmalıdır. / Sadece bilgi kaynağı değillerdir!
- Yereldeki katılımcıların analiz etme, sorgulama ve eyleme geçme yönünde kapasitelerini geliştirmelidir.
- Farklı düzeydeki paydaşların beraber öğrenmelerini sağlamalıdır.
- Sonucunda ortaya çıkacak eylem planına yönelik ortak taahhüt geliştirmelidir.

Anketör olduğumu nereden çıkardın? Kendim için bilgi topluyorum.

Adrese Büyüteç projesi, gençlik alanında gençlerin aktif katılımcı olarak yer aldıkları bir katılımcı izleme projesidir. Çünkü gençlik alanında yapılacak bir izlemenin en etkin şekilde; bizzat hizmetlerin doğrudan etkileneni olan, kendi ihtiyaçlarını tanımlayabilen ve bu ihtiyaçları günlük hayatında

deneyimleyen gençler tarafından yapılabileceğini düşünüyoruz.

### **Bu İzleme Aracını Kullanmak Genel Olarak Katılımcı sivil Alanın “İzleme” Biçimine Ne Katıyor?**

Genel olarak Türkiye’de “yönetişim” kavramının uygulama alanlarının genişlemesi, özel olarak da ihtiyaç temelli ve etkili bir gençlik politikası gelişimi için, gençlerin kendileri ile ilgili karar süreçlerine katılımı kadar; bu kararların uygulanma aşamasının izlenme sürecine katılımları da önemlidir. Gençler, kendi ihtiyaçlarını ve haklarını tanımlama ve ifade etme yönünde güçlendirilmelidir. Katılım, demokratik düzenlerin sadece bir çıktısı değil aynı zamanda temeli olduğu için; bu durum, demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bu kapsamda, Adrese Büyüteç projesinin çıkış noktası, gençlik politikaları gelişim sürecinde, gittikçe daha fazla şekilde beliren, gençlerin katılımına duyulan ihtiyaçtır. 16 farklı ilde gençler tarafından, yerellerindeki gençlik hizmetlerini izleme süreci sonunda ortaya çıkan bu raporun ülkedeki gençlik politikaları gelişim sürecine katkı sunması beklenmektedir. Bu çalışmanın, devlet tarafından sunulan hizmetlerin doğrudan yararlanıcıları tarafından izlenmesi anlamında, katılımcı sivil alana bir model oluşturması hedeflenmektedir.

### **Bir “Adrese Büyüteç Hikâyesi”: Kim Tarafından? Kime Yönelik? Kimin Finansmanıyla?**

Adrese Büyüteç Projesi 16 farklı ilde gençler tarafından, gençlere hizmet veren 5 kurum izlenerek yürütülmüştür. Projenin saha faaliyetleri Toplum Gönüllüleri Vakfı tarafından koordine edilirken; içerik desteği İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Katılımcı sivil

Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi'nden alınmıştır. Projenin finansal desteğini Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve National Endowment for Democracy (NED) sağlamışlardır.

## KATILIMCI İZLEMİYİ DEĞERLENDİRİRKEN

Adrese Büyüteç sürecinde katılımcı izleme metodunu kullanan proje gönüllüleri, metodu değerlendirdiler. Katılımcı izlemenin neler öğrettiği sorulduğunda:

### Katılımcı izleme ne öğretti, öğretti mi?

- Hak arama yöntemlerini ve haklarımızı “sorgulamayı”,
- Politika süreçlerine, uygulamalara ve kurumlara eleştirel gözle bakmayı,
- Kurumlardan ve çalışanlarından zaman zaman tatmin edici cevaplar gelmeyebileceğini,
- Çalışanların kişisel inisiyatiflerinin, yönetmeliklerin ve yasaların önüne geçebildiğini,
- Haklar ve uygulamalar konusunda araştırmacı olmak gerektiğini,
- Vatandaşlık bilincinin ve hakların üstüne düşmenin sürece katılım sağladığını,
- Kurumların zaman zaman kendi yönetmeliklerini bilmediğini,
- Gençlerin kendilerine hizmet veren kurumlar hakkında bilgi sahibi olmadığını,
- Gençlerin bu kurumlardan aldıkları hizmetler konusunda neden bilgi sahibi olmadıklarını sorgulamadıklarını,
- Hizmet veren kurumların kendilerini yeterince tanıtmadıklarını,
- Gençlere ilişkin karar verme ve politika yapma mekanizmalarında gençlerin olmadığını,
- İzleme sürecinin gençlerin kendilerine olan güvenlerinin artmasında önemli etkisi olduğunu,
- Ön araştırmanın önemli olduğunu,
- Kurum ve hizmet alan arasındaki iletişim eksikliğini,
- Kurumda çalışanların genç dostu olmadığını,
- Verilen hizmetlerin ve verilmesi gerekenlerin aslında bir lütuf değil, gereklilik olduğunu ve bunların bizim haklarımız olduğunu,
- Genellikle kurumların engelli dostu olmadığını,
- Gençlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu,
- Kurumların genel anlayışında toplumsal cinsiyet eşitliği olmadığını, öğrendik.

Artık gözüm  
bizim mahallenin  
gençlik merkezinin  
üzerinde.



Gönüllü gençlerin yukarıda da sıraladığı gibi, gençler hizmet aldıkları kurumlar hakkında geniş bilgi edinmişler ve haklarını talep etme süreçlerini öğrenmişlerdir. Katılımcı izleme metodu gençlerin kurumlar hakkında da bilgi edinmesine (tüzükleri, görevleri gibi) yardımcı olmuştur.

Katılımcı izleme öncesi yapılması gerekenleri katılımcılar aşağıdaki gibi sıralamışlardır.

#### Katılımcı izleme öncesi hazırlık süreci

- Katılımcı izleme öncesinde iş bölümü (görev dağılımı) açık bir şekilde yapılmalı.
- Hizmet veren kurumlara gidilmeden önce haklarında araştırma yapılmalı ve bilgi edinilmeli.
- Katılımcı izleme yapmaya başlamadan önce temel sorulardan haberdar olunmalı.
- Katılımcı izlemeye başlamadan önce, ilgili hizmeti daha önce alanlarla bağlantılar kurulmalı.
- Daha önce katılımcı izleme yapanlardan deneyimleri öğrenilmeli ve bir izleme stratejisi belirlenmeli.
- Katılımcı izleme için ilgili kurumlardan randevu alınmalı.
- Katılımcı izlemeden önce prova yapmalı ve senaryo yazıp rol biçmeli.
- İzlenecek kurumların adresleri belirlenmeli.
- Hizmet veren kurumlara ilişkin olumsuz yargılardan arınmalı.
- Kurumlara girişlerde yasal yollar izlenmeli.
- Mevcut kurum hakkında daha önceden bilgisi olan kişilerle görüşüp bilgi alınmalı ve deneyim paylaşılmalı.
- İzleme formu okunup incelenmeli.
- İzleme takvimi belirlenmeli.

Kurumu izleme sırasında yaşanabilecek olumlu ve olumsuz olaylar aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

#### Katılımcı izlemenin zayıf yönleri

- Alınan bilginin doğruluğu hakkında şüphelerin bulunması.
- Gözlemcinin bilgi ve donanım eksikliği olabilir.
- Gözlem formu gerekli alanları kapsamayabilir.
- Gözlemcinin deneyimlerini aktarımda eksik davranabilmesi.
- Gözlemcilerin izlemelerden edindikleri deneyimlerini paylaşarak, izleme yapmamış olan gözlemciyi etkilemeleri.
- Yapılan izlemenin zamanlamasının yanlış olması.
- Daha önce benzer yöntemin uygulanmaması ve örneğinin bulunmamasından kaynaklanan sorunlar.
- Kurum izlemelerini hep aynı kişilerin yapması ve tek yönlü bakışa sahip olmaları.
- Kurumdaki çalışanlarla yakınlık ve yakınlığın nesnellığı etkilemesi.
- Gözlem yapılacak olan kuruma girememe.
- Genç olduğu için sorguya çekilme
- Kurumun işleyişini bilmeme.
- Yapılan gözlemin sorular doğru ifade edilemediği için eksik kalması.

Bir genç olarak  
hangi kamu hizmetlerinden  
yararlandığımı  
bilen var mı?





### Katılımcı izlemenin güçlü yönleri

- Farklı bakış açılarının yansımalarına imkan sağlaması.
- İzlenen kurumlarla ilgili bilgi sahibi olunması ve elde edilen bilgilerin paylaşılabilmesi.
- Hizmet almadığımız bir kurumların işleyişlerinin farkına varılması.
- Yönetmelik ve uygulamanın farklılıklarının tespit edilmesi.
- İzleme yapılan kurumlara dahil olmak için harekete geçilebilmesi (örneğin gençlik meclisine üye olmak).
- Daha önceden kullanılmış bir yöntem olmadığı için “katılımcı izleme” yönteminin diğer kuruluşlara örnek oluşturması.
- Bu yöntemle sorunun gerçekliğine kanıt oluyoruz!
- Birebir görüşme olduğu için bilgi edinmeden ziyade kurum çalışanlarının davranışlarının da gözlemlenebilmesi.

Katılımcı izleme sonrası yapılanlar aşağıda sıralanmıştır.

### Katılımcı izleme sonrası;

- Katılımcı izleme sonrası ilgili kurumlar hakkında raporlar hazırlandı.
- Gözlemi yapan ekipler içerisinde ilgili kurumlara ilişkin gözlemler tartışıldı ve kurumların eleştirisi yapıldı.
- Gözlemciler haklarını öğrendiler.
- Sonraki izlemeler için deneyim kazanıldı.
- Yeni projeler için fikirler üretildi.
- Raporlar tüm ekiplerle paylaşıldı.
- Öğrenilenler çevredeki gençlerle paylaşıldı.
- Bilgi edinilen kurum daha iyi tanındı.
- Kurumlardan daha fazla faydalanılmaya başlandı.
- Katılım mekanizmalarına etki edebilme olanağı yakalandı.

## ADRESE BÜYÜTEÇ TARİHÇE DENEMESİ

### Gökdağ Göktepe ve Yörük Kurtaran

Adrese Büyüteç'in tarihi, daha bu “proje”, bir fikir halindeyken 2007 yazında İstanbul Bilgi Üniversitesi'ndeki Gençlik Çalışmaları Birimi ofisinde yapılan bir toplantıya dayanıyor. Senelik program üzerinden konuşurken herkes aklındaki paylaşıyordu. “Yeni” bir şey yapmak istiyorduk. Tüm bu politika mevzusu konuşulurken özellikle Türkiye'deki kadın hareketinin geçtiğimiz 15 senede yaptığı sıçramadan da esinlenerek “onların” neyi nasıl yaptığına daha bir merakla bakılmaya başlanmıştı.

Tüm bu konuşmalar sonucu – konuşma değil de karşılıklı kafa açma, fikir çarpıştırma diyelim- Türkiye'deki gençlik alanıyla ilgili de bazı tespitler yapıldı. Tabi bu tespitleri sıralamak kolay olmadı. Oysa tüm bu konuşmalar tarafı olduğumuz konularda şikayet edip çözüm bulmaya çalıştığımız yüzlerce cümleden ibaretti.

### Hazırlık Toplantıları

Tabi tüm bu süreci düşünürken acaba kimler bu çalışmalarda yer almak ister diye de kafa patlatıldı. İzleme diyoruz politika diyoruz ya, bu dilden anlayacak kişilerle (dikkat örgütlenme değil) tartışma ihtiyacı vardı. Uzun uzun bu işi neden yapacağımızı konuşmadan sadece nasılına beraber karar verebileceğimiz arkadaşlarla irtibata geçildi. Tüm süreci beraber tasarlamada eğer özne – ki bu durumda buradaki arkadaşlarımız – işin içinde olmazsa yeterince katılımcı olamayabiliyor. Bu aşamadan sonra temel çalışma biçimimiz bu çalışmayı yapmak isteyen arkadaşlara alan açmak ve imkan sağlamak biçiminde oldu.

Yoğun bir telefon ve e posta trafiği üzerinden Malatya, Kocaeli ve Samsun'la anlaştık. Dediler ki – haklı olarak – bu iş çok soyut. Sizden birileri gelsin gönüllülere beraber bu işi anlatalım. Malatya ve Kocaeli'ye gittik. Samsun sıradaki hedef...



Bu toplantılarda daha çok bu işi neden yapmamız gerektiği üzerine sohbetler yapıldı. Sonuçta irtibata geçtiklerimiz için olay net, ama herkese de anlatmak gerekiyor uzun uzun. Ahali de haklı: “Neden izleme?” diyor, “Somut değil” diyor, “Ne politikası?” diyor...

Kocaeli’de Gölcük Belediyesi’ne ait bir Kültür Merkezi’nde 2 günlük bir çalışma yaptık. İkinci gün kar yağmaya başlayınca bir dostun evine kaçıştık. Dışarıda kar, içerde soba, yemekli kahkahalı bir çalışma yapmıştık.

*Tüm süreci beraber tasarlamada  
eğer özne – ki bu durumda buradaki  
arkadaşlarımız – işin içinde olmazsa  
yeterince katılımcı olamayabiliyor.*

Malatya için de önce okul kantininde bir ekiple – o kadar insan arasında – bir toplantı yapmaya çalışmıştık. Daha sonra bu sefer iki kişi tekrar giderek – soğuk il halk kütüphanesinde, bir sabah da neredeyse kapıda kalarak – iki günlük bir toplantı yapma imkanımız olmuştu. Bu maceradan aklımda kalan Kahramanmaraş – Malatya arasındaki otobüs yolculuğunda rahatsızlanmam ve – STK dayanışması sağolsun – Malatya AEGEE’nin bize evini açması oldu.



### İlk Çalışma Ziyareti

Tüm bu gelişmeler yavaş yavaş hayatımızı şenlendirmeye başlarken çalışma ziyaretleriyle izlemeleri birleştirelim demiştik.<sup>9</sup> Açık çağrı yapmadık çünkü hangi illerden kimin geleceği az çok belliydi. Yolda bize Samsun ve İzmir –gerçekten tesadüf eseri- katıldı. Tam başlayacakken “abi sen de gelsene bak şöyle şöyle bir durum var” vakasıyla ayakları yere basan bir başlangıç yapma fırsatı bulduk İzmir’de. Samsun’da şans eseri bir yol arkadaşı bulduk, çok da iyi oldu. Arada Ankara’ya bir çıkarma denemesi yaptık, arkadaşlar ilgilenmedi. Ol(a)madı.

Mart 2008’de bu illerden gelen (her ilden iki demiştik) gençlerin özellikle politika oluşturma, savunuculuk yapma gibi konularda gençlik alanı dışındaki STK’lar ne yaptığını doğrudan deneyimlemesine yönelik bir çalışma oldu. Çok eğlendik. Ayrıca bir çok farklı kurumun izleme dahil hangi yöntemlerle kendi alanlarında politika oluşturma süreçlerine baktığını bizzat karşılıklı tartışma imkanı bulduk. 10 günde yaklaşık 25 kişi ve kurumla yüz yüze görüşme imkanımız oldu. Çalışma ziyaretlerinin son gününde katılımcılarla neye nasıl bakılacağına dair bir taslak rapor formatı da hazırladık. Kolay olmadı.

<sup>9</sup> Bahsetmeden geçmeyelim, bu ilk sene – adı daha Adrese Büyüteç olmayan “izleme” projesini Açık Toplum Enstitüsü’nün ([www.osiaf.org.tr](http://www.osiaf.org.tr)) katkılarıyla, çalışma ziyaretlerini de Olof Palme Merkezi’nin ([www.palmecenter.se](http://www.palmecenter.se)) desteğiyle hayata geçirdik. Teşekkürü unutmamak lazım bu iki kuruma da...



Ama bakınca, galiba az çok değiştirmeye, bunu kullanıyoruz. E fena olmamış demek...

Bu arada bir de baktık ki bu izleme işinin adı Adrese Büyüteç olmuş.

### İlk Çabalar

Amatörlük diz boyu; disiplin sıfırdan hallice; açıkçası ilk tecrübe için düşe kalka öğrenmeye başladık. Her ilde yeni arkadaşlarla tanıştık. Adrese Büyüteç ziyaretlerindeki anekdotlarla güldük. Aldığımız geri bildirim üzerinden bu seneye ilgili belki de en önemli kazanımlardan biri, bu işi yerelde örgütleyen arkadaşların kendi yerellerine başka bir gözle bakabilmeleri konusunda almış olduğumuz yoldur. Özellikle ilk sene emeği geçenleri ismen olmasa da burada anarak teşekkür etmek hem bizleri hem onları iyi hissettirecektir sanırım.

### Yeni Bir Ortaklık

İşin içine TOG girdi. Zaten bizlerin irtibata geçtiği gençler Toplum Gönüllüleri'ydi. Fısıltı gazetesi yavaş yavaş çalışmaya başladı. Vallahi biz örgütlemedik. Konseyler, e posta grupları derken bir baktık, olmuş. Bu işi yapan arkadaşların sahiplenmesiyle hem başka arkadaşlar aramıza katıldı, hem de TOG'un kurumsal bir ortak olması gerçekleşti.

Bunun ilk somut çıktısı Samsun 19 Mayıs Gençlik Merkezi'nde, 2008 sonbaharında 3 günlük bir paylaşım toplantısı oldu. Bu günden itibaren finansmanı TOG sağlamaya başladı. Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi de yavaş yavaş işi bizzat örgütleyen değil modeli devreden ve işin daha kalem kağıt işine bulaşan bir yanını tutmaya başladı. Hem bu işi kendi yerelinde örgütleyenlerin bir buluşması, hem de yeni örgütlenmelerden bu işi sahiplenmek isteyenlerin toplantısı olarak Adrese Büyüteç tarihine geçtik. Yine kararlar alındı, formlar güncellendi, deneyimler paylaşıldı. Motivasyon tam ve saha...

Arada üç ile gidip ekiplerin deneyimlerini onlarla sohbet ederek videoya çekme imkanı bulduk.

### 2010-2011 Dönemi

Ağırlıklı olarak 2009'daki izlemeler üzerinden elimizde birçok izleme raporu var. Bunlar üzerinde çalıştık. Projenin finansmanı ile ilgili yeni destekçiler bulundu.<sup>10</sup> Ayrıca İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi<sup>11</sup> de artık bu çalışmaya ortak oldu. Rapor bitti. Bu işin yerelde nasıl örgütlendiğine yönelik – tüm deneyimlerin de olduğu – bir kitapçık oluşturuldu. Buna bir de dokümantasyon film eklendi. Projenin internet sitesi yayına başladı<sup>12</sup>. İnternet sitesinin yanında bir de projenin bloğu yayına başladı<sup>13</sup>. 2009 yılının son aylarından 2011 yılının Haziran ayına kadar 16 ilde 250'den fazla Toplum Gönüllüsü, Adrese Büyüteç Projesi'nde yer aldı. Proje illerinde çalışmaların başlangıcı 2010 yılının Mart ayında gerçekleştirdiğimiz "Proje Eğitimi" ile başlangıç aldı. Eğitim boyunca önceki deneyimlerimizi, katılımcı katılımcı sivil izlemeyi neden yaptığımızı, izleme çalışmasının yönteminin neler olduğunu, ve bu

10 2009 sonbaharında önce National Endowment for Democracy (NED) ([www.ned.org](http://www.ned.org)), daha sonra da Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu (<http://ec.europa.eu/>) Adrese Büyüteç'in yaklaşık 16 aylık destekçisi oldular.

11 detaylı bilgi için bakınız: <http://stk.bilgi.edu.tr/>

12 detaylı bilgi için bakınız: [www.adresebuyutec.net](http://www.adresebuyutec.net)

13 detaylı bilgi için bakınız: <http://adresebuyutecgunlugu.blogspot.com>

Şöyle arkama dönüp bakıyorum da!



çalışmaları illerimizde hangi biçimlerde örgütlenecek yapacağımızı konuştuk.

Beş kamu kurumu, 167 kere 16 ilden genç arkadaşlar tarafından izlendi. Bu süre zarfında izleme ve politika çalışmalarının soyutluğu, gündelik yaşamda birebir karşılığının bulunmaması, sonuçlarının ancak uzun vadede görülebilecek olması birçok arkadaşımızın motivasyonunu etkiledi, proje ekibinin çok daha fazla çaba sarf etmesine neden oldu, ama oldu.

Temmuz ayında bir ara değerlendirme toplantısı gerçekleştirdik. Çalışmalarımızı yürütürken yaşadığımız sorunları, projenin ikinci döneminde nasıl devam etmemiz gerektiğini konuştuk. Sonrasında Eylül ayında tekrardan buluşmak üzere ayrıldık.

Eylül ayında tıpkı 2008 yılında, sonucu Adrese Büyüteç projesi olan, "Çalışma Ziyaretleri"ne benzer bir etkinlik daha yaptık. Kendi alanlarında izleme yöntemini kullanan, savunu çalışmaları yürüten 11 katılımcı sivil toplum kuruluşunu proje gönüllüleriyle birlikte ziyaret ettik. Kendi deneyimlerimizden bahsettik ve yerellerimizde yürüttüğümüz çalışmaların niteliğini arttırmak için yeterince bilgi ve araç elde ettik.

2011 yılının Ocak ayına geldiğimizde, proje gönüllüleri yerellerinde izleme çalışmalarını noktalamıştı. Şubat sonunda çalışmanın çıktılarını nasıl paylaşacağımızı konuşmak ve yaptığımız çalışmanın etkilerini arttırmak için ne tür araçlar kullanmamız gerektiğini kararlaştırmak üzere İstanbul'da buluşmuştuk.

Şubat ayında elde ettiğimiz çıktıların tümünü karar alıcılarla, kanaat önderleriyle, kamu yetkilileriyle ve kamuoyu ile paylaştık. Lobi Maratonu adını verdiğimiz bu etkinlikte gençler kamu kurumlarıyla kendi ihtiyaçlarını konuşmak üzere bir araya geldi.

Mayıs ayında projenin çıktılarını Türkiye'nin önde gelen gazetecileriyle, köşe yazarlarıyla ve benzer yöntemler kullandığımız katılımcı sivil toplum kuruluşlarıyla yaptığımız iki toplantıyla paylaştık.

Proje 2011 yılının Mayıs ayında son buldu. Projenin sonunda bir dokümantasyon film, bir web sitesi, bir proje rehberi, bir proje raporu, etkinliklerin özet kitapçıkları oluşturuldu. Bunun yanı sıra 250 genç gönüllü birer yurttaş olmanın önemli gerekliliklerinden biri olan kamuyu izleme konusunda deneyim kazandı.

### **Bundan Sonrası**

2008 yılından 2011 yılının Mayıs ayına geldiğimizde elimizde Türkiye'de daha önce elde edilmeyen birçok deneyim birikti. Türkiye'deki milyonlarca gencin bir arada, demokratik yollardan haklarını aramalarına ilişkin, birer yurttaş olarak devletin kendilerine verdikleri hizmetleri izlemesi ve ihtiyaçları çerçevesinde yeni taleplerde bulunmasına ilişkin yeni bir yöntem, yeni bir bakış açısı elde ettik.

Bundan sonraki süreçte de eldeki deneyimlerin ışığında projenin daha fazla, daha etkin araçlarla yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalar sürdürmek niyetindeyiz.



# ADRESE BÜYÜTEÇ PROJESİ EĞİTİM OTURUMLARI

(12-17 MART 2010)

## OTURUM: Hoş geldiniz

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:  
0. Gün

Süre: 10 Dakika

**Amaç:** Proje eğitiminde ilk adımı atmak.

**Hedefler:** Proje eğitiminin açılışını yapmak. Katılımcıların yolculuklarının nasıl geçtiğini, ulaşımda herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadıklarını öğrenmek. Tanışma etkinliği için ilk girişimde bulunmak.

**Uygulanış:** Tanışma etkinliğini yapacak eğitimci katılımcılara sorular sorar ve cevapları yorumlar.

## OTURUM: Saat Kaç?

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:  
0. Gün

Süre: 60 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Her katılımcı için önceden hazırlanmış, belli bir (tam) saati gösteren A5 boyutundaki saatler.

**Amaç:** Katılımcılar ile proje ekibinin kendilerini ortak bir rahat alanda hissetmelerini sağlamak.

**Hedefler:** Katılımcıların ve eğitimci ekibin kaynaşabilecekleri, kendilerini rahat ifade edebilecekleri güvenli alanı oluşturarak kaynaşmalarını sağlamak.

**Uygulanış:** Hazırlanmış olduğumuz saatleri katılımcılara rastgele dağıtıyoruz. Katılımcı sayısına

göre aynı saati gösteren birden fazla saat olabilir. Bizim elimizde yine önceden hazırlanmış olduğumuz her saate karşılık gelen 1 dakikalık performanslar var. Oturumu yöneten kişi, 'saat 3:00, yeni uyandın ve dün gece gördüğün korkunç rüyayı anlatarak plates yapıyorsun' gibi bir görevi okur ve elindeki saat 3'ü gösteren katılımcılar (kendi belirledikleri) sıra ile çıkıp belirtilen performansı gerçekleştirirler.

**Öneriler/Görüşler:** Her performansın en az diğeri kadar keyifli ve zorluk derecesinin benzer olmasına dikkat edilmeli. Analog saat yerine dijital saat kullanılırsa 24 ayrı zamanı gösteren saat hazırlanabilir. Böylece herkes ayrı performanslar sunar.

## OTURUM: Teknik Bilgilendirme

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:  
0. Gün

Süre: 10 Dakika

**Amaç:** Lojistik bilgilendirme yapmak.

**Hedefler:** Katılımcıların eğitim tarihinin son gününe kadar vakit geçirecekleri mekan hakkında ve eğitim hakkında teknik ve fiziki bilgi edinmeleri.

**Uygulanış:** Katılımcılara otel, eğitim programı, eğitimin genel hedefleri, programda uyulması gerekli ve dikkat edilmesi gerekli noktalar anlatılır.

## OTURUM: Proje ve Program Tanıtımı

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:  
1. Gün 0. Oturum

Süre: 60 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Poster Kağıdı, Tahta Kalem, Bilgisayar, Projeksiyon, Projeksiyon Perdesi, Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi Çalışma Ziyaretleri Görsel Dokümantasyonu

**Amaç:** Proje ve eğitim hakkında genel bilgilendirme yapmak.

### Hedefler:

- Katılımcıları projenin hedefleri, geçmiş çalışmaları hakkında bilgilendirmek.
- Eğitim süresince katılımcıların eğitimi bir bütün olarak algılayabilmeleri ve takip edebilmeleri için eğitim programı hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak.

**Uygulanış:** Proje Koordinatörü projenin genel hedefleri ve hangi tarihten bu yana uygulandığına dair bilgi verir. Sonra da projenin çıkış noktasını oluşturan “çalışma ziyaretleri” görseli projeksiyona yansıtılarak katılımcılara izlettirilir. Videonun hemen ardından varsa genel cevaplanacak sorular alınır ve cevaplanır. Ardından eğitimin her oturumunun isminin yazdığı önceden hazırlanmış A-4 kağıtları eğitimden tarafından boş bir duvara sırayla asılarak oturumlar kısaca tanıtılır.

**Öneriler/Görüşler:** Video gösterimi sonrası projenin içeriğine dair ayrıntılı sorular gelebiliyor. Bu durumda soruları sonraki oturumları referans göstererek ertelemek gerekir. Çünkü çoğu cevaplar eğitim süresince diğer oturumlarda veriliyor.

### OTURUM: Yurttaşlık

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:**

1. Gün, 1. Oturum ve 1. Gün 2. Oturum

**Süre:** 120 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Katılımcı sayısının 2 katı kadar yapışkanlı kağıt, Poster kağıtlar, Tahta Kalem.

**Amaç:** Bu oturumun amacı, eşitlik üzerine kurulu olan yurttaşlık kavramının hangi nedenler dolayı bazı gruplar için dezavantajları gideremediğini ve dezavantajlı gruplar için katılım yollarının neler olabileceğini tartışmaktır.

### Hedefler:

- Yurttaşlık kavramı hakkında güvenli bir tartışma ortamı sağlamak
- Gençlerin yurttaşlık kavramını kendileri ile ilişkilendirmelerini sağlamak
- Gençlerin yurttaşlık kavramıyla ilişkilendirdikleri kavramları dile getirmelerini sağlamak
- Yurttaşlığın eşitlik üzerine kurulu ve katılımcı sivil, siyasi ve ekonomik haklardan oluşan bir bütün olduğu konusunda farkındalık yaratmak.

### Uygulanış:

Her katılımcıya 2 tane yapışkanlı kağıt dağıtılır. Her katılımcıdan yapışkanlı kağıtlar üzerine “yurttaşlık denilince aklınıza gelen 2 kavram nedir?” sorusunun cevabını ayrı ayrı yazmaları istenir. Katılımcılara düşünmeleri ve yazmaları için 10 dakika süre verilir. Bu süre boyunca düşüncelerini birbirleri ile paylaşmamaları istenir.

Katılımcılar yapışkanlı kağıtlara düşüncelerini yazdıktan sonra duvara yapışkanlı kağıtlarını yapıştırır.

Her katılımcı duvara kavramları yapıştırdıktan sonra, katılımcılardan hem fikir olmadıkları kavramların üzerine farklı renkte bir kalemle işaret koymaları istenir. Katılımcılara duvardaki tüm kavramları incelemeleri ve itirazlarını ortaya koyabilmeleri için toplam 15 dakika verilir.

Tüm katılımcılar ilgili kavramları inceledikten ve itirazlarını ortaya koyduktan sonra tüm grup ile kavramların gruplanmasına başlanır.

Birbirine benzer ya da aynı olan kavramlar katılımcıların katılımı ve onayı ile gruplanır.

Kavramlar gruplanırken, katılımcılardan neden hem fikir oldukları ve/ya olmadıkları konusunda düşüncelerini söylemeleri istenir.



Kavramlar hakkında tartışıldıktan sonra, oturum T. H. Marshall'ın yurttaşlığı katılımcı sivil, siyasi ve sosyal haklar olarak ayıran ve tanımlayan çalışması paylaşılarak sonlandırılır.

**Öneriler/Görüşler:** Uygulamanın çözümleme kısmında aşağıdaki sorular sorulabilir.

1. Nasıl gitti? Kolay mıydı? Zor muydu?
2. Yurttaşlıkla ilgili bir kavram bulma konusunda zor olan ne? Kolay olan ne?
3. Neden bu kavramları yazdınız?
4. Nasıl ilişkilendiriyorsunuz?
5. Yurttaşlık ve eşitlik arasındaki ilişki sizce nedir? Her yurttaş "eşit" midir?
6. Sizce yurttaşları birleştiren/ortaklaştıran temel özellik(ler) nelerdir?
7. Yurttaşlık deyince hangi haklar aklınıza geliyor? Duvardaki hak olarak tanımlanmış alanları sınıflamak isteniz, nasıl tanımlardınız?
8. Sizce yurttaşların ayrı ayrı katılımcı sivil, siyasi ve sosyal hakları nelerdir?

**Bilgi Notu:** Bu oturumun sonunda T.H. Marshall'ın "Sosyal Sınıf ve Yurttaşlık" makalesinde tartıştığı ana kavramsal çerçeve kullanılmıştır. Yurttaşlığın eşitlik üzerine kurulu; katılımcı sivil, siyasi ve sosyal olmak üzere temel üç hak alanından oluştuğunu söyleyen T.H. Marshall'ın ilgili makalesini Ayşe Buğra ve Çağlar Keyder tarafından derlenen "Sosyal Politika Yazıları" isimli kitapta bulabilirsiniz. (T.H. Marhsall, "Sosyal Sınıf ve Yurttaşlık", "Sosyal Politika Yazıları" içinde, derleyen Ayşe Buğra ve Çağlar Keyder [İletişim Yayınları: 2005], İstanbul.)



## **OTURUM: Babil Kulesi - Dezavantajlı Gruplar ve Katılım Yolları**

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:**

1. Gün 3. Oturum ve 1. Gün 4. Oturum

**Süre:** 180 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Rol kartları, Apartman oturum çizelgesi, Poster kağıtlar, Tahta Kalem.

**Hedefler:**

- Dezavantajlı olma ve dezavantajlı yurttaşlar hakkında güvenli bir tartışma ortamı sağlamak.
- Hangi yurttaşların ve neden dezavantajlı olabilecekleri konusunda tartışma ortamı sağlamak.
- Yurttaşların katılım yolları ve biçimleri hakkında tartışmak ve farkındalık sağlamak.
- Gençlerin katılımı, katılımları önündeki engeller ve imkanları tartışmak.
- Temsili demokrasinin yanı sıra katılımcı demokrasi yolları hakkında da farkındalık sağlamak.

## Uygulanış:

Katılımcılara uygulamanın bir rol oyunu olduğu ve temasının yurttaşlık ve dezavantajlı gruplar olduğu konusunda bilgilendirme yapılır.

Katılımcılar bazı sorunların yaşandığı bir apartmanda, olağanüstü bir apartman toplantısına davet edilirler.

Ardından katılımcılara eğitmenler tarafından rol kartları ve apartman toplantısına davet mektubu dağıtılır. Rol kağıtları ve apartman toplantısına davet mektubunu bölümün sonunda bulabilirsiniz.

Katılımcıların rol kağıtlarını ve davet mektubunu okumaları için zaman verildikten sonra, eğitmenler dışarıdan gelen uzman rollerini oynamaya başlayarak “apartman toplantısı”nı açar. Toplantı açılışında, bu apartman toplantısının diğerlerinden farklı olarak, tüm apartman sakinlerinin söz hakkı olabilmesi için dışarıdan gelen uzmanlar tarafından yönetileceğini belirtir. Mektupta vurgulanan, rol oyunun sınırlarını çizilen düzeneği özetler. Örneğin, bu apartman toplantısında, genel uygulamadan farklı olarak, oy verebilmek için en az 2 yıldır apartmanda oturuyor olmak şartı yoktur kararını tekrarlar.

Temel roller ve toplantının amacı anlaşıldıktan sonra, katılımcıların birbirleri hakkında daha fazla fikir sahibi olmalarını sağlamak için, bir poster kağıt üzerine apartmandaki sakinler ve apartmandaki yerleşim yerleri çizilir, önceden hazırlanır ve paylaşılır.

Mektupta yer alan gündem konuları üzerinden, her birine en fazla 10 dakika ayıracak şekilde, apartman sakinleri tarafından, tartışma yöneticilerinin idare edeceği tartışmalar yürütülür. Hangi konuda daha fazla odaklanacağı ya da tartışmaların nerede kesileceği eğitmenlerin tercihine bağlıdır. Gündemlerle ilgili tartışmalar bittikten sonra, her sorunun/tartışmanın oylaması yapılır.

Apartment sakinlerinin yeterince tartıştığına karar verildiğinde moderatörler, yapılan oylamaların da

içinde yer alacağı bir tutanak hazırlayacaklarını söyleyerek oturumun ilk bölümünü kapatırlar.

Oturumun ikinci kısmında çözümlemeye geçilir. Oturumun çözümleme sorularından bazılarını aşığıda bulabilirsiniz.

1. Rol oyunu nasıl gitti?
2. Nasıl hissettiniz?
3. Hangi rol kendini diğer sakinlere göre daha dezavantajlı hissetti?
4. Rolünden ötürü sözünün dinlenmediğini ya da dikkate alınmadığını hissettiğin oldu mu?
5. Kararlar verilirken oylama (çoğunluk-azınlık) yönteminin kullanılıyor olması hakkında ne düşünüyorsun?
6. Günlük yaşantısında genç olduğun için dinlenmediğin ve/ya dikkate alınmadığın durumlar oluyor mu? Oluyorsa bunlar neler?
7. Oylama yönteminin uygun karar verme yöntemi olduğunu düşünüyor musun?
8. Oylama yöntemi ile ihtiyaçlarını ve/ya taleplerinin karşılanmadığını düşündüğün gruplar var mı?
9. Bu konuda sence neler yapılabilir?

Çözümleme tartışmasından sonra, genelleme bölümünde katılımcılarla Kymlicka ve Norman'ın yurttaşlık tartışması paylaşılır. Ardından temsili demokrasi ve katılımcı demokrasi hakkında genel kavramlarla oturum kapatılır.

## Öneriler/Görüşler:

- Yukarıda yazılan metod ile çalışırken, özellikle kalabalık gruplarda, tartışma süresinin uzayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yüzden moderatörlerin zaman yönetimi konusunda duyarlı olmaları önerilmektedir.





- Kalabalık gruplarla çalışırken, katılımcılar tartışma sırasında zaman zaman söz almakta zorlanabilirler ve/ya söz almaktan çekinebilirler. Özellikle rol oyunu sırasında moderatörlerin katılımcıları yüreklendirmesi önerilmektedir.
- Katılımcılara, rol oyunu sırasında binadaki yerleşim düzenini hatırlatmakta yarar olabilir.
- Oturumun amacına ulaşması için temsiliyet ile ilgili tartışma en önemli yer olabilir.

### Bilgi Notu:

Bu oturumun sonunda Will Kymlicka ve Wayne Norman tarafından tartışması yapılan yurttaşlık kuramı, genelleme bölümü için kullanılmıştır. Bu kuramda Kymlicka ve Norman, yurttaşlığın eşitlik temelli bir statü olduğunu, farklı aidiyet tanımlamalarını barındırabileceğini ve demokratik mekanizmalar aracılığıyla karar verme mekanizmalarına katılabileceğini belirtirler. Kymlicka ve Norman'ın ilgili makalesini, Ayşe Kadioğlu tarafından derlenen "Vatandaşlığın Dönüşümü: Üyelikten Haklara" isimli kitabın içinde bulabilirsiniz. (Will Kymlicka ve Wayne Norman, "Vatandaşın Dönüşü: Vatandaşlık Kuramındaki Yeni Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme", "Vatandaşlığın Dönüşümü: Üyelikten Haklara" içinde, derleyen Ayşe Kadioğlu, [Metis Yayınları: İstanbul], 2008. )

### Oturumda Kullanılan Rol ve Senaryo Kartları

#### Apartman Toplantısına Çağrı Mektubu

Dilek Apartmanı sakinlerine,

Altı ayda bir yapılan Dilek Apartmanı olağan genel kurul toplantısı, itirazlar, genel rahatsızlıklar ve ihtiyaçların karşılanmaması üzerine bu sene "olağanüstü" olarak yapılacaktır.

Dilek Apartmanı sakini olarak siz de saat 17:00 sularında apartmanımızın Selimpaşa toplantı

salonunda başlayacak olan olağanüstü genel kurul toplantısına davetlisiniz.

Rutin toplantılardan farklı olarak, bu sefer toplantıya katılım için en az iki senedir apartmanımızda ikamet etme şartı aranmayacaktır. Olağanüstü yapılan bu toplantıya apartmanda oturan her sakin davetlidir. Ancak toplantı süresince her hanenin sadece 1 oy hakkı bulunacaktır.

Toplantının sıhhati için, bu seneye özgü olarak, dışarıdan Sener Bey ve Laden Hanım toplantıyı yönetmek üzere bize katılacaklardır.

### Toplantının Gündemi:

1. Genel kurul toplantısına katılım koşullarından "en az 2 sene Dilek Apartmanında ikamet etmez ise genel kurul toplantısına katılamaz" şartının tartışmaya açılması.
2. Ortak yakıt ve su parası ödemek yerine, dairelere bölüşüm sisteminin tartışmaya açılması.
3. Çocuk parkı yerine otopark inşası konusunda karara varılması.
4. Evcil hayvanlar konusu.
5. Çatı aktarması için kullanılacak kaynak/lar konusunda karara varılması.
6. Mülk sahiplerinin kiracı seçimi konusunda ortak karar alımı.
7. Apartman kapıcısının SSK'sı ve boş kazan dairesinin apartman kapıcısına verilmesi konusunda karara varılması
8. Emeklilerin apartman giderlerinden muaf tutulması konusunda karar alınması.

Bu önemli toplantıya katılımınızı bekliyoruz.

## Bina içi yerleşim planı

Emekli retmen (atı akıyor)	Emekli üretmenin kocası (atı akıyor)	Kuyumcu karı koca	Kuyumcu karı koca	Emekli albay	Emekli albayın karısı	İki kardeş
Öğrenci evi- ğrenci 1	ğrenci evi- ğrenci 2	ğrenci evi- ğrenci 3	ğrenci evi- ğrenci 4	Yabancı aile kadın	Yabancı aile erkek	Yabancı aile ocuk
Cerrah (karı koca doktor)	Cerrah (karı koca doktor)	Kedi sahibi 1	Kedi sahibinin kocası 1	Papağan sahibi 1	Papağan sahibi kocası 1	Genç kadın ğretmen (yalnız oturuyor)
Bekar reklamcı (otopark sorunu)	Bekar reklamcının sevgilisi	Köpek sahibi 1	Köpek sahibi karısı 1	Sendikalı memur çift (1,5 yıldır orada yaşıyor)	Sendikalı memur çift (1,5 yıldır orada yaşıyor)	İki kardeş
Hacı amca	Hacı teyze	Hacı amca ve teyzenin oğulları	Memur (5 senedir oturuyor)	Memur (5 senedir oturuyor)	Yönetici	Yöneticinin Karısı
Yalnız teyze (evinden koku geliyor)	Bakkal dükkanı	Engelli kadın/ erkek	Engelli kadın/ erkek	Araba galericisi	Kapıcı	Kapıcının karısı



## ROL KARTLARI

### **Emekli Öğretmen Çift: (6.kat)**

Dilek Apartmanı'nda 7 senedir oturuyorsunuz. Apartmandaki dairenizi emeklilik ikramiyesi ile aldınız. Şu ana kadar belirli dönemlerde akan çatıya dair apartmanda kalıcı bir çözüm üretilmedi. En üst katta oturduğunuz için bu sorunla, özellikle yağışlı havalarda sık sık karşılaşıyorsunuz. Karşılamanıza el veriyor. Fakat masrafların tüm apartman sakinleri tarafından karşılanması, hiç değilse en üst kattaki sakinler arasında bölüşülmesi gerektiğini düşünüyorsunuz. Zaten otopark alanının düzenlenmesi için de aidatların yükseltilmesini istiyorsunuz.

Bu seneki apartman aidatlarının bir bölümünün çatı ile ilgili soruna aktarılmasını içeren gündeminiz toplantının gündemine taşındı.

Ancak bazı apartman sakinleri bu sorun için aidatlarını yükseltmeyi kabul etmiyorlar.

### **Kuyumcu çift: (6.kat)**

Dilek Apartmanı'nda 2,5 senedir oturuyorsunuz. Şu ana kadar belirli dönemlerde akan çatıya dair apartmanda kalıcı bir çözüm üretilmedi. En üst katta oturduğunuz için bu sorunla, özellikle yağışlı havalarda sık sık karşılaşıyorsunuz. Mali durumunuz çatının masraflarını tek başınıza karşılamaya el veriyor. Fakat masrafların tüm apartman sakinleri tarafından karşılanması, hiç değilse en üst kattaki sakinler arasında bölüşülmesi gerektiğini düşünüyorsunuz. Zaten otopark alanının düzenlenmesi için de aidatların yükseltilmesini istiyorsunuz.

Bu seneki apartman aidatlarının bir bölümünün çatı ile ilgili soruna aktarılmasını içeren gündeminiz toplantının gündemine taşındı.

Ancak bazı apartman sakinleri bu sorun için aidatlarını yükseltmeyi kabul etmiyorlar.

### **İki kardeş: (6.kat)**

Dilek Apartmanı'nda 1,5 senedir oturuyorsunuz. Devamlı seyahat ettiğiniz için çok fazla evde değilsiniz. Ancak yakıt ve su parası dairelere ortak bölüştürüldüğünden, kullandığınızdan daha fazla aidat ödediğinizi düşünüyorsunuz.

Bunun çözümü olarak her bir daireye münferit su ve yakıt sayacı takılmasını istiyorsunuz. Bunun genel gidere ek yük getireceğini düşünerek apartman sakinleri karşı çıkıyorlar.

Bu seneki toplantı gündemine öneriniz tartışma konusu olarak alındı. Ayrıca daha önceki toplantılara 2 sene şartından dolayı katılmamaktan şikayetçisiniz.

**Emekli Albay Çift: (6.kat)**

Dilek Apartmanı'nda 10 senedir oturuyorsunuz. Apartmandaki dairenizi emeklilik ikramiyesi ile aldınız. Şu ana kadar belirli dönemlerde akan çatıya dair apartmanda kalıcı bir çözüm üretilmedi. En üst katta oturduğunuz için bu sorunla, özellikle yağışlı havalarda sık sık karşılaşıyorsunuz. Ayrıca apartmandaki daireniz kuzey cephesine baktığı için şu anki ısınma koşulları ile yeterince ısınmıyor. Halbuki sizin yöneticilik döneminizde böyle bir sorunla karşılaşmamıştınız. Isınabilmek için kaloriferlerin daha fazla yakılması gerektiğini düşünüyorsunuz. Ancak bu aidatların yükselmesi demek. Siz ısınabilmek için aidatların yükselmesine sıcak bakıyorsunuz, fakat diğer sakinler ısınma koşullarından memnun oldukları için aidatın arttırılmasını istemiyorlar.

Bu seneki apartman aidatlarının bir bölümünün çatı ile ilgili soruna aktarılmasını içeren ve aidatların düzenlenmesine ilişkin gündeminiz toplantının gündemine taşındı.

Ancak bazı apartman sakinleri hem çatı onarımını, hem de aidatların yükseltilmesini kabul etmiyorlar.

**Yabancı uyruklu aile: (5.kat)**

Dilek apartmanında 2 senedir oturuyorsunuz. Apartmanı çocuk parkı yüzünden tercih ettiniz. Ancak şimdi çocuk parkını otoparka dönüştürmek isteyenler var. Buna şiddetle karşı çıkıyorsunuz. Zaten yabancı uyruklu olduğunuz için size bir garip davranıyorlar.

Bu seneki toplantı gündemine çocuk parkı konusundaki sorunlarınızı katmayı başardınız.

**Öğrenci evi: (5.kat)**

Dilek Apartmanı'nda 1 senedir oturuyorsunuz. Alt kat komşunuz olan doktor aile sizden gürültü nedeniyle şikayetçi ve apartmandan ayrılmanızı istiyorlar. Size genç olduğunuz için çifte standart uygulandığını düşünüyorsunuz. Zaten köpekli ailenin gürültüsü sizden kat be kat fazla. Ayrıca 3 kuruş paranız var, ancak emekliler aidattan muaf tutulmak istiyorlar ve bunun haksızlık olduğunu düşünüyorsunuz.

Bu seneki toplantı gündemine kat sahiplerinin kiracı seçimi ve aidat miktarları konusundaki sorunlarınızı katmayı başardınız.

**Doktor aile: (4.kat)**

Dilek apartmanında 3 senedir oturuyorsunuz. Son 1 senedir üst kattaki gençlerin ve köpekli ailenin gürültüsünden, kedili ailenin kedisinin apartman içine pislemesinden ve kapıcının sigorta diye tutturmasından bıktınız. Bu sorunlar çözülmezse, hakkınızı yasal yollardan aramaya kararlısınız. Özellikle gürültü yapanların bu apartmandan gitmesi gerektiğini düşünüyorsunuz.

Bu seneki toplantı gündemine sorunlarınızı katmayı başardınız.

**Papağan sahipleri: (4.kat)**

Dilek apartmanına yeni taşındınız. Ortamda bir gerginlik seziyorsunuz, ev alma komşu al zihniyetinin bu apartmanda gün geçtikçe yok olduğunu düşünüyorsunuz. Sorunlardan öte yaklaşımların önemli olduğunu düşünüyorsunuz. Herkes birbirine anlayışlı davranırsa ne iyi olur diye düşünüyorsunuz. "Toplantıya ara bulucu olabilir miyim acaba?" diye katıldınız.



**Kedi sahipleri: (4.kat)**

Dilek apartmanında 4 senedir oturuyorsunuz. Biricik kedinizi bu apartmanın sokağında buldunuz. Apartmanda kedinizi istemeyenler var. Dahası sokaktaki güzeller güzeli kediler için bir sığınma yeri olan boş kazan dairesinin kapıcıya verilmesine şiddetle karşısınız. Zaten kapıcınızın da tembelin teki olduğunu düşünüyorsunuz. Hem kendi kedinizin, hem de diğer kedilerin haklarını savunmaya kararlısınız. Ancak hayvan severliğinizle dalga geçip, söylediklerinizi ciddiye almıyorlar.

Bu seneki toplantı gündemine sorunlarınızı katmayı başardınız.

**Genç kadın öğretmen: (4.kat)**

Dilek apartmanında 2 senedir oturuyorsunuz. Şu ana kadarki hiçbir toplantıya, en az 2 senedir apartman sakini olma şartından dolayı katılım gösteremediniz. Hem aidatların arttırılması için, hem emeklilerin muaf tutulması, hem de kapıcının SSK'lanması için getirilen öneriler sizin bütçeniz için kabul edilemez.

Bunların tümüne karşı çıkmaya geldiniz.

**Bekar reklamcı ve sevgilisi: (3.kat)**

Dilek apartmanında 1,5 senedir oturuyorsunuz. Sıklıkla sevgiliniz sizde kalıyor. Bu durumdan rahatsız olan Hacı Amca'nın tavrını anlamakta güçlük çekiyorsunuz. Bunun yanında yeni aldığınız son model aracınızı apartmanda güvenli bir şekilde park edebilecek bir alana ihtiyaç duyuyorsunuz. Otoparkın yapılması için elinizden gelen her şeyi (buna aidatların yükseltilmesi de dahil) yapmaya hazırsınız. Apartmanın kaynaklarının sizin ihtiyaçlarınız doğrultusunda harcanmadığını düşünüyorsunuz.

Bu gidişata bir son vermeye geldiniz.

**Hacı Amca ve ailesi: (2.kat)**

Dilek apartmanında 10 senedir, yani yapıldığından beri oturuyorsunuz. Apartmanın arsası da sizindi. Son dönem apartmana taşınanlardan hiç memnun değilsiniz. Hem öğrenciler, hem tek başına yaşayan genç öğretmen, hem de, özellikle, üst katınızda oturan ve sıklıkla sevgilisiyle kalan reklamcı bey sizi ahlaken rahatsız ediyor. Ayrıca bu kapıcı da SSK diye tutturdu. Siz emekli olduğunuz için aidatlardan muaf tutulmayı talep ederken, onun yüzünden bir kamyon dolusu para ödemek zorunda kalacaksınız.

Bu gidişata bir son vermeye geldiniz.

**Köpek sahibi: (3.kat)**

Dilek apartmanında 3 senedir oturuyorsunuz. Ölen amcanızın köpeği son 3 aydır sizinle.

Ölen amcanızın hatırı için köpeğine bir yuva sağlamaya, ölmeden önce söz verdiniz. Ancak apartmanda köpeğinizi istemeyen bazı insanlar var. Bu kaba, gaddar ve acımasız tutumu anlamanız mümkün değil. Bununla ilgili alınabilecek herhangi bir kararı engellemek için toplantıda olmanız sizin için çok önemli.

**Sendikalı çift: (3.kat)**

Dilek apartmanında 2 senedir oturuyorsunuz. Daha önceki toplantılara katılmamış olmaktan dolayı büyük rahatsızlık duyuyorsunuz. Bu rahatsızlığı ifade etmek ve bu yanlış düzeltmek için bugün buradasınız. Apartmandaki yanlışlar saymakla bitmiyor ki... Kapıcınız onca emeğine ve özverisine rağmen, sigortalı değil. Ayrıca sigortalanması için yaptığınız tüm girişimler ciddi bir dirençle karşılaşılıyor. Oysa bu yasal değil.

Kapıcınızla dayanışmak ve bugüne kadar duyulmayan sesinizi yükseltmek için toplantıya katılıyorsunuz. İşiniz çok zor.

**Memur çift: (2.kat)**

Apartmanda 3 senedir oturuyorsunuz. Evin borcunu ödediğiniz için, bütçeniz darda. Bu yüzden aidatların yükselmesi ile ilgili herhangi bir öneriye sıcak bakmıyorsunuz. Hatta bütçenizin rahatlaması için aidatların düşürülmesi gerektiğini düşünüyorsunuz. Bunun için de boş duran kazan dairesinin kapıcıya değil, kiraya verilmesi gerektiğini ve bu paranın aidatların azaltılması için kullanılması gerektiğini düşünüyorsunuz.

Zaten kapıcınız da sizin gibi çalışıp kazansın canım.

Ayrıca bu toplantıya katılması için çağrılan dükkan sahiplerinden son derece rahatsızsın. Onların apartman sakini olmadıklarını düşünüyorsun.

**Yönetici: (2.kat)**

Dilek apartmanında 5 senedir oturuyorsunuz. Apartman yöneticiliğini son 2 senedir yapıyorsunuz. Ancak ne yapsanız kimseye yaranamıyorsunuz. Bir takım sorunlar olduğunun siz de farkındasınız ancak kimse çözüme yanaşmıyor. Bir yandan da herkesi memnun etmek mümkün değil. Zaten apartmanı doğru düzgün tanımayanlar da kararlara katılmak istiyorlar. Olacak şey değil! Siz aidatların ve toplantılara katılımın apartmanda oturma senesine göre ayarlanması gerektiğini düşünüyorsunuz.

Toplantıya tartışmaları yönetmeleri için 2 uzman çağırdınız. Böylelikle siz de sözünüzü söyleyebileceksiniz.



**Yalnız Teyze: (giriş kat)**

Dilek apartmanında 6 senedir oturuyorsunuz. Oğullarınız yurtdışında oldukları için her sorunla tek başınıza mücadele etmek zorundasınız. Apartmandaki pek çok sorunun farkındasınız ve bu sorunların giderilemeyecek sorunlar olmadığını düşünüyorsunuz. Ancak geliriniz oğullarınızın size gönderdiği destek ile sınırlı. Bu yüzden parası olanın daha fazla apartman giderlerine katkı yapması gerektiğini ve yaş durumundan apartman giderlerinden muaf tutulmanız gerektiğini düşünüyorsunuz.

**Engelli: (giriş kat)**

Apartmanda 1 senedir oturuyorsunuz. Apartmanın girişinin düzeltilmesini istiyorsunuz. Ancak bu madde gündeme bile alınmadı. Toplantıya bu derdinizi paylaşmak için gidiyorsunuz. Ayrıca çocuk bahçesi alanının, otopark olması hayatınızı çok kolaylaştıracak. Sesinizi duyurmak için orada olacaksınız.

**Kapıcı: (giriş kat)**

Apartmanda 3 senedir çalışıyorsun. Apartmanın işleri hiç bitmiyor. Hem sana kalacak bir yer vermiyorlar hem de sigortanı yapmıyorlar. İlk defa apartman toplantısında bir söz hakkı şansı buldun. Bu sefer sonuna kadar haklarını savunacaksın. Seni desteklemek için diğer kat sakinlerine ihtiyacın var.

**Bakkal dükkanı: (giriş kat)**

Dilek Apartmanı'nın giriş katındaki dükkanı 2 senedir işletiyorsun. Apartmanın giriş katında dükkanın olduğu için tüm apartman sakinlerini tanıyorsun. Özellikle gençlerden çok memnunsun, ne de olsa her gün ve daima senden alışveriş ediyorlar. Ancak tüm aidatlara katılman için alınan karar sana haksızlık gibi geliyor. Ayrıca dükkanın o kadar da büyük değil. Ayrıca çocuk parkı yerine yapılması düşünülen otopark senin işlerini de azaltacak. Bu toplantıya katılıp sesinin duyulmasını istiyorsun. Ancak dükkan sahibi olduğun ve apartman sakini olmadığın için kimse seni ciddiye almıyor. Sen de bu apartmanın bir parçasısın... daha neler...

**Oto Galeri sahipleri: (giriş kat)**

Apartmanın giriş katında bulunan dükkana yeni taşındın. Aidatlarını düzenli ödemeni bekliyorlar. Ancak kimse sana fikrini sormuyor. Emlakçı sen bu apartmana taşınırken, önündeki çocuk parkının otoparka dönüşeceğini söylemişti. Ancak apartmanda bu konuda ciddi bir muhalefet var. Ama bu muhalefet devam ederse nasıl iş yapabilirsin ki....?



## OTURUM: Politikaları Etkilemek

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum: 1. Gün Akşam Oturumu ve 2. Gün 1. Oturum

Süre: 270 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Farklı çalışma alanlarından savunuculuk örnekleri, Kaynak bilgi ve belgeler, bilgisayar ve internet erişimi, Poster kağıtları, tahta kalem

**Amaç:** Katılımcıların katılımcı sivil alanda farklı aktörlerin kamu politikalarını etkileme amacıyla geliştirdikleri yöntemler ve çalışma alanları konusunda bilgi edinmelerini sağlamak.

### Hedefler:

- Katılımcı sivil alan aktörlerinin kamu politikalarını etkileme yöntemleri hakkında bilgi vermek
- Farklı çalışma alanlarına dair (çevre, bilişim, insan hakları vs) geliştirilebilecek yerel ulusal ve uluslararası düzeyde geliştirilen savunuculuk çalışmaları konusunda farkındalık yaratmak
- Farklı savunuculuk yöntemlerine ilişkin farkındalık yaratmak (model oluşturma, lobcilik, kampanyacılık ve raporlama)

- Katılımcıların, bu kamu politikalarını etkileme süreçlerini, içerisinde yer aldıkları savunuculuk projesi ile bağdaştırmalarını sağlamak.

### Uygulanış:

Katılımcılar 8 gruba ayrılırlar. Oluşturulan gruplarda kadın/erkek dengesi gözetilir. Her bir gruba, farklı taktiklerden örnekler ve bu örneklerle ilgili bilgi, belge ya da bilgiye erişim kanalları verilir. Örnekler şu şekildedir:

- Raporlama: Uluslararası Af Örgütü, Eğitim Reformu Girişimi
- Model Yaratma: Enformasyon Yığını Anımlı Hale Getirmek: İnsan Haklarını Geliştirmede Kütüphanecilik ve Enformasyon Hizmetleri, İnsan Haklarında Yeni Taktikler
- Lobcilik: Türkiye'de Kadın Hareketi / Zelal Ayman
- Kampanyacılık: Yozlaşmaya Son Verme Çağrısı: Sürekli Aydınlık İçin 1 Dakika Karanlık, İnsan Haklarında Yeni Taktikler; Sansüre Sansür Girişimi

Her bir gruptan ellerindeki örneğe ilişkin aşağıdaki soruların cevaplarını içeren ve tüm gruba yönelik bilgilendirme yapacakları sunumlar hazırlamaları istenir. Sorular şu şekildedir:

- Konu nedir? Ne hedeflenmiş?
- Kim / Kimler tarafından gerçekleştirilmiş?
- Ne zaman gerçekleştirilmiş?
- Kullanılan metod nedir? Ne tür araçlar seçilmiş?
- Sonuç nedir?
- Taktikle ilgili size çarpıcı / ilginç gelen noktalar nelerdir?





Gruplar akşam saatlerini kendilerine verilen çalışmalarını değerlendirerek ve sunumlarını hazırlayarak geçirirler.

Bu oturumu takip eden oturumda her bir grup kendisine verilen taktik ile ilgili sunumunu tüm gruba yönelik yapar. Her bir taktik ile ilgili gruptan gelen sorular yanıtlanır. Oturumun sonunda tüm katılımcılar, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde geliştirilmiş farklı savunuculuk taktikleri konusunda bilgi sahibi olmuş olur.

Oturum kapatılmadan, moderasyon yapan kişi farklı aktörlerin, farklı yollarla kamu politikalarını etkileyebileceği üzerine bir toparlama yapar. Ardından örnekleri incelenen dört farklı savunuculuk yönteminin (model oluşturma, lobcilik, kampanyacılık ve raporlama) ne olduğuna ilişkin bilgi vererek oturumu kapatır.

#### Öneriler/Görüşler:

Oturumun moderasyonunu yapan kişi, mutlaka, gruplara verilen örneklere hakim olmalıdır. Bu durum ekiplerin çalışmalarına destek vermek ve ikinci oturumda soru-cevap kısmını zenginleştirmek için önemlidir.

Grupların kendilerine verilen örnekler ile ilgili daha detaylı çalışma yapabilmeleri için gerekli bilgi, belge ve ekipman (bilgisayar, internet erişimi vs) ekiplere sağlanmalıdır. Grup çalışmaları esnasında eğitmen ekibinin, grupları ziyaret etmeleri ve yönlendirmeleri önemlidir.

Özellikle ikinci oturumda zaman yönetimine dikkat edilmeli ve grup sunumları dikkatli modere edilmelidir.

#### Bilgi Notu:

- Aksakoğlu, Yiğit. Stk'lar İçin Savunuculuk Rehberi, Katılımcı sivil Toplum Geliştirme Merkezi
- Enformasyon Yığınının Anlamlı Hale Getirmek: İnsan Haklarını Geliştirmede Kütüphanecilik ve

Enformasyon Hizmetleri, İnsan Haklarında Yeni Taktikler

- <http://sansuresansur.org/>
- <http://www.erg.sabanciuniv.edu/>
- <http://www.amnesty.org.tr/ai/>
- Türkiye'de Kadın Hareketi, Zelal Ayman, Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Konferans Yazıları no: 1, 2004
- Yozlaşmaya Son Verme Çağrısı: Sürekli Aydınlık İçin 1 Dakika Karanlık, İnsan Haklarında Yeni Taktikler

### OTURUM: İzleme Nedir?

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 2. Gün 2. Oturumu

**Süre:** 90 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Farklı renkte karton ve kalemler, Poster kâğıtları, Tahta Kalemi.

**Amaç:** Katılımcıların gençlik alanında katılımcı sivil izleme aracı ile savunuculuk yapabilmelerine ilişkin savunuculuk, katılımcı sivil izleme ve "Adrese Büyüteç" projesi arasındaki bağ hakkında bilgilendirme yapmak.

#### Hedefler:

- Savunuculuk araçlarından biri olan katılımcı katılımcı sivil izlemeyi katılımcılara tanıtmak
- Katılımcı sivil izleme metodunun süreçleri ve hedeflediği değişim konusunda katılımcılara bilgi vermek
- Gençlik alanında kullanılacak katılımcı sivil izleme yöntemi üzerine tartışmak
- Savunuculuk, katılımcı sivil izleme ve Adrese Büyüteç projesi arasında ilişki kurulmasını sağlamak

## Uygulanış:

Bu oturum, tüm katılımcılar ile beraber gerçekleştirilir. Oturumun başında bir önceki oturuma referans verilerek, savunuculuk konusu tekrar tartışmaya açılır. Bir savunuculuk yöntemi olarak "katılımcı sivil izleme" metodu tanıtılır.

Adrese Büyüteç Projesinin gençlik alanı, savunuculuk ve katılımcı sivil izleme kavramları ile ilişkisi ve bu bağlamdaki konumu netleştirilir.

Moderatörün yönlendirdiği bu oturumun, mümkün olduğunca katılımcı yöntemlerle yürütülmesi tavsiye edilir. Oturum, katılımcıların soruları ve katkıları ile zenginleştirilir.

Oturumun ana soruları şunlardır:

- İzleme nedir? Katılımcı sivil izleme nedir?
- Katılımcı sivil izleme yönteminin aşamaları nedir?
- Yöntem neyi hedefler?
- Yöntemin ilkeleri nelerdir?
- Yöntem, gençlik alanında nasıl kullanılabilir?
- Yöntem, gençler tarafından nasıl kullanılabilir?
- Adrese Büyüteç Projesi, tüm bu tartışmalarda nerede durmaktadır?

**Öneriler/Görüşler:** Oturumun moderasyonunu yapan kişi, oturumu mümkün olduğunca katılımcı yöntemlerle yürütmeli ve verilen bilgiler ile Adrese Büyüteç Projesi arasında bağ kurmalıdır.

## Bilgi Notu:

### Neden İzleme?

Savunuculuk, STK'ların ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir. Karar vericileri etkileyerek, yasaları veya politikaları toplumdaki dışlanmış kesimler lehine değiştirmek için, bilgiyi stratejik olarak kullanma süreci olarak da

tanımlanabilir. Savunuculuk, politika veya yasa değişiklikleri talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar.

Politika ve yasa değişikliklerinde karar vericiler önemli bir konumdadır. Karar vericiler, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde, atanmış veya seçilmiş kişiler olabilir. Örneğin, bakanlar ve milletvekilleri ulusal düzeyde seçilmiş karar vericiler, valiler ve kaymakamlar yerel düzeyde atanmış karar vericilerdir. Çözmeye çalıştığımız sorun için ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkilemeniz gerekebilir.<sup>1</sup>

Adrese Büyüteç Projesi de bu kapsamda, bir savunuculuk faaliyetidir. Savunuculuk projelerinin hedeflerine ulaşabilmek için belirledikleri yöntemler vardır. Bunlar; kampanyacılık, lobicilik, model yaratma, gündem oluşturma, raporlama gibi farklı yöntemler olabilir. Adrese Büyüteç projesinin, bu anlamda kendisine belirlediği yöntem "katılımcı izleme" yöntemidir.

67 Aksakoğlu, Yiğit."STK'lar için Savunuculuk Rehberi", Katılımcı sivil Toplum Geliştirme Merkezi, 2006, s:4



## Neden Katılımcı İzleme?<sup>2</sup>

İspanyolcada kazmak anlamına gelen “cavar” ilk defa izleme süreci için Homero Fuentes tarafından bir metafor olarak kullanılmıştır.

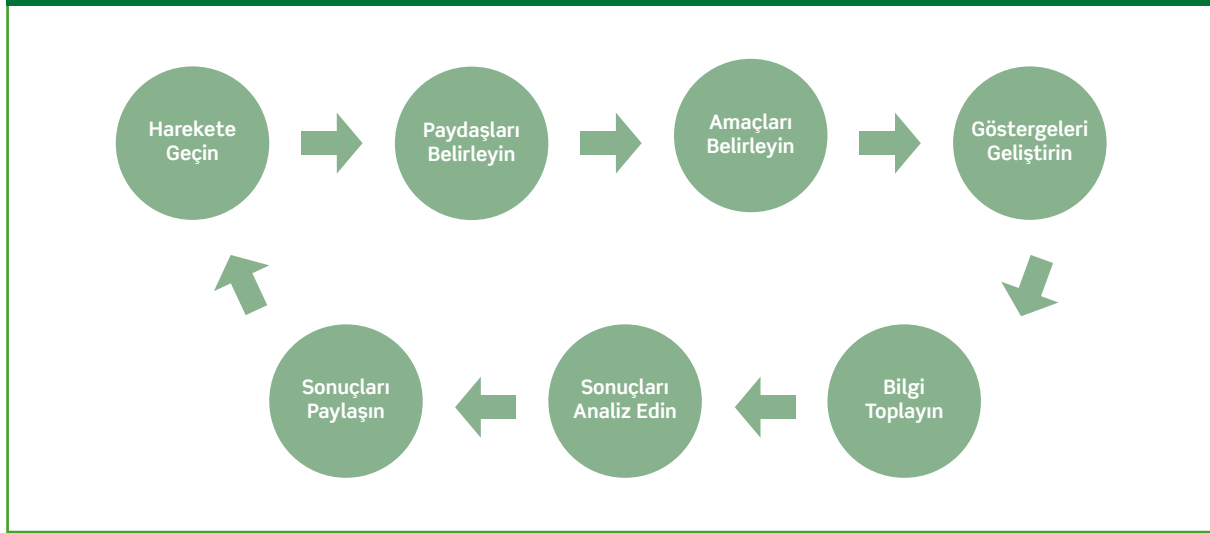
# C A V A R

**Context** (Bağlam) **Archive** (Arşiv) **Visit** (Ziyaret) **Analysis** (Analiz) **Report** (Raporlama)

Farklı düzeylerdeki paydaşların belirli bir proje, program ya da politikanın izleme sürecine dâhil oldukları, izlemenin içerik gelişimi, yürütülmesi ve

sonuçlanması süreçlerine aktif katılım gösterdikleri ve sonuçları takip edecek adımların geliştirilmesi sürecinde müdahil oldukları bir süreçtir.

Katılımcı izlemenin süreci, aşağıdaki gibi şemalaştırılabilir:



2 “Katılımcı İzleme” kavramının açıklanmasına yönelik olan kısımda “Participation and Civic Engagement” adlı metinden yararlanılmıştır. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTPCENG/0,,contentMDK:20509352~menuPK:1278203~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:410306,00.html>

Katılımcı izlemenin en önemli özelliği; ana paydaşların aktif katılımıdır.

Katılımcı izleme önemlidir; çünkü:

- Birinci dereceden etkilenenlerin ihtiyaçlarına ve isteklerine daha kapsayıcı ve hızlı cevap verebilecek değişimlerden öğrenmeyi sağlar,
- Etki analizi için doğrudan yararlanıcının katılımını sağlayan bir yöntem önerir,
- Yapılan izleme çalışmasına yönelik aidiyet duygusu geliştirir,
- Yararlanıcıları konu özelinde güçlendirir,
- Hesap verebilir ve şeffaf bir süreç üzerinden yürür,
- Sonuçlar doğrultusunda doğru ve etkili eylemlerin geliştirilmesini sağlar.

Katılımcı izlemenin ana ilkeleri de şu şekildedir:

- Ana paydaşlar aktif katılımcı olmalıdır. / Sadece bilgi kaynağı değildir!
- Yereldeki katılımcıların analiz etme, sorgulama ve eyleme geçme yönünde kapasitelerini geliştirmelidir.
- Farklı düzeydeki paydaşların beraber öğrenmelerini sağlamalıdır.
- Sonucunda ortaya çıkacak eylem planına yönelik ortak taahhüt geliştirmelidir.

Adrese Büyüteç projesi, gençlik alanında gençlerin aktif katılımcı olarak yer aldıkları bir katılımcı izleme projesidir. Çünkü gençlik alanında yapılacak bir izlemenin en etkin şekilde; bizzat hizmetlerin doğrudan etkileneni olan, kendi ihtiyaçlarını tanımlayabilen ve bu ihtiyaçları günlük hayatında deneyimleyen gençler tarafından yapılabileceğini düşünüyoruz.

### **Bu izleme aracını kullanmak genel olarak katılımcı sivil alanın “izleme” biçimine ne katıyor?**

Genel olarak Türkiye’de yönetim kavramının uygulama alanlarının genişlemesi, özel olarak da ihtiyaç temelli ve etkili bir gençlik politikası gelişi için, gençlerin kendileri ile ilgili karar süreçlerine katılımı kadar; bu kararların uygulanma aşamasının izlenme sürecine katılımları da önemlidir. Gençler, kendi ihtiyaçlarını ve haklarını tanımlama ve ifade etme yönünde güçlendirilmelidir. Katılım, demokratik düzenlerin sadece bir çıktısı değil aynı zamanda temeli olduğu için; bu durum, demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bu kapsamda, Adrese Büyüteç projesinin çıkış noktası, gençlik politikaları gelişim sürecinde gittikçe daha fazla şekilde beliren, gençlerin katılımına duyulan ihtiyaçtır. 16 farklı ilde gençler tarafından, yerellerindeki gençlik hizmetlerini izleme süreci sonunda ortaya çıkacak raporun, ülkedeki gençlik politikaları gelişim sürecine katkı sunması beklenmektedir. Bu çalışmanın, devlet tarafından sunulan hizmetlerin doğrudan yararlanıcıları tarafından izlenmesi anlamında, katılımcı sivil alana bir model oluşturması hedeflenmektedir.

### **Önerilen Kaynaklar:**

- Aksakoğlu, Yiğit. Stk’lar İçin Savunuculuk Rehberi, Katılımcı sivil Toplum Geliştirme Merkezi
- “Katılımcı izleme” kavramının açıklanmasına yönelik olan kısımda “Participation and Civic Engagement” adlı metinden yararlanılmıştır. [http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/ TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTPCEN G/0,,contentMDK:20509352~menuPK:1278 203~pagePK:148956~piPK:216618~theSite PK:410306,00.htm](http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALDEVELOPMENT/EXTPCEN G/0,,contentMDK:20509352~menuPK:1278 203~pagePK:148956~piPK:216618~theSite PK:410306,00.htm)



## OTURUM: Türkiye’de Savunuculuk Bazında Neler Oluyor?

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum: 2. Gün 3. Oturum

Süre: 90 Dakika

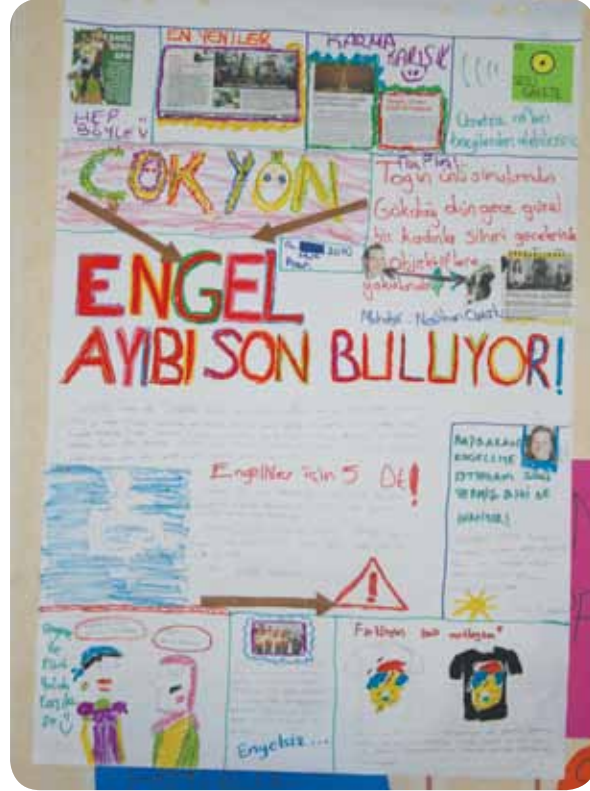
**Gerekli Malzemeler:** 6 farklı günlük gazete, katılımcı sayısı kadar yapıştırıcı, makas, renkli karton, poster kağıdı, renkli kalem, sulu boya, 20 adet A4 kağıt, zımba.

**Amaç:** Türkiye’de kültür-sanat, kadın, engelli, işçi hakları, insan hakları ve çevre alanlarında neler olduğuna dair bilgi vermek ve bu temalar üzerinden Türkiye’deki savunuculuk örnekleri hakkında katılımcıları bilgilendirmek. Türkiye’de hak alanlarında yaşanan sorunlara dair katılımcıların gazete taraması yöntemiyle farkındalıklarını arttırmak.

### Hedef:

- Türkiye’de savunuculuk çalışması yürütülen hak alanları hakkında katılımcıların bilgi edinmesini sağlamak.
- Savunuculuk örnekleri üzerinden savunuculuk kavramının arka planına dair bilgi vermek ve farkındalık yaratmak.
- Adrese Büyüteç Projesi kapsamında yürütülecek savunuculuk çalışmasına dair katılımcıları bilgilendirmek.
- Hak alanlarında yaşanan sorunlara dair katılımcılarda farkındalık oluşturmak.

**Uygulanış:** Katılımcılar 6 gruba ayrılır. Her gruba birer gazete ve yeteri kadar kırtasiye malzemesi verilir. Kültür sanat, kadın, engellilik, işçi hakları, insan hakları ve çevre alanlarından her biri bir gruba verilir. İlgili temalar hakkında günlük gazetelerde gördükleri sorun, model, öneri ve haberi istedikleri şekilde önlerinde bulunan poster kağıtlarını ve kırtasiye



malzemelerini kullanarak gazete kolajı yapmak için kullanmaları istenir.

Her grup tıpkı günlük gazetelerdeki gibi manşeti, sürmanşeti, köşe yazıları, resimleri olan bir gazete hazırlayacaklardır. Her gruba, tartışma, gazete taraması ve gazete kolajı için 45 dakika verilir.

45 Dakika sonunda her grup yaptıkları gazeteyi boş bir duvara yan yana asar. Herkesten diğer grupların gazetelerini incelemeleri istenir. 5 dakikalık inceleme sonunda gruplardan yaptıkları gazeteyi aşağıdaki çerçevede sunmaları istenir.

- Gazete taraması öncesi yaptığınız tartışmada nelere dikkat ettiniz?



- Gazetelerin en çok hangi bölümlerinden faydalandınız?
- Hangi haberleri kullandınız ve neden?
- Yaptığınız çalışmada ne tür mesajlar vermek istediniz?
- Zorlandığınız bir konu veya herhangi bir şey oldu mu?

Sunumların ardından eğitmen Türkiye’de uygulanan savunuculuk örnekleri üzerine kısa bir sunum yapar.

**Öneriler/Görüşler:** Oturum boyunca grupların tartışmalarını dinlemek, yaptıkları çalışma esnasında ne düşündüklerini gözlemek önemli. Gözlem süresince katılımcıların tartışma ve ekip çalışmasına müdahil olmadan hareket etmek de ayrıca önemli.

**Bilgi Notu:** Savunuculukla ilgili bakınız: <http://stk.bilgi.edu.tr/stkcd.asp>

## OTURUM: Gençlik Tarihi 101

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 2. Gün 4. Oturumu

**Süre:** 90 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** Önceden yazıcıda farklı renk kağıtlara basılarak hazırlanmış ve sunumun yapılacağı salonun her tarafından kolaylıkla görülebilecek büyüklükte hazırlanmış özet tarihsel olayların fişleri ve bunları duvara yapıştırmak için yeteri kadar sakız yapıştırıcı.

**Amaç:** Yerelde izleme yapacak gençlik gruplarının tarihsel bir perspektif çerçevesinde bu izleme çalışmasını neden bugün ve burada yaptıklarını tartışmaya yönelik bir farkındalık yaratmak.

### Hedef:

Katılımcıların;

- Kendi faaliyetlerine tarihsel perspektiften bakmalarını sağlayarak katılımcı sivil toplumdaki çalışmaların tarihsel olaylarla neden – sonuç ilişkisini kurmalarına katkı sağlamak.
- Genel tarihsel koşulların bir sonucu olarak gençlikle ilgili konuların tartışıldığını anlamalarına katkı sağlamak,
- Türkiye ve Avrupa’da gençlerle ilgili gelişmelerin bir sonucu olarak bugün hem bir metod olarak izleme hem de gençlere yönelik kamu hizmetlerinin izlenmesini konuşuyor olduğumuz konusunda farkındalık yaratmak.

### Uygulanış:

Oturumdan önce duvarın alt kısmına 2. Dünya Savaşından sonraki her 10 yıla ilgili tarih gelecek biçimde “1950’ler”, “1960’lar”, vb. kağıtları aralıklarla



yapıştırılır. İlgili on yıllar içinde anlatılması planlanan başlıklar önceden hazırlanmış, yazıcıdan çıkarılmış ve kronolojik bir sıraya yerleştirilmiş olur. Bu başlıklar, ilgili on yılın toplumsal mücadeleler tarihinin önemli olaylarından seçilir. Seçilen her olayın doğrudan/ dolaylı olarak gençlerle ilgili olmasına özen gösterilir. Fakat, dönemin ruhunu yansıtacak genel bazı kavramlar da kullanılabilir. Özellikle 90'lardan itibaren, doğrudan gençlerle ilgili konulara ağırlık verilmesi katılımcıların kendi yaşamlarıyla paralellik kurmasını kolaylaştırır.

Bu kağıtlar duvara asılmaya hazır biçimde kenarda bekletilir.

Katılımcıların boş bir duvarı kolaylıkla görebilecekleri biçimde rahat oturmaları sağlanır. Bu oturumda yaklaşık 45 dakikalık bir sunum yapılacağı, sunum yapılırken anlatılanı daha iyi kavramak için soru sorulabileceği, buna ek olarak sunumdan sonra genel bir tartışmayla tüm oturumun sonlanacağı katılımcılarla sözlü olarak paylaşılır. Ayrıca anlatılanların – bu eğitimin genel amacı gereği - daha çok toplumsal tarihle alakalı başlıkları kapsadığının altı çizilir. Ek olarak bu sunumda seçilen konuların, konuların anlatılma biçimlerinin kişiden kişiye değişebileceği fakat önemli olanın ilgili başlıkların nasıl açıklandığından öte bir hatırlama egzersizi olduğunun belirtilmesinde fayda vardır.

Önceden hazırlanmış sakız yapıştırıcılar kullanılarak, tarihsel sıraya sokulmuş fişler, teker teker anlatılarak, 2. Dünya Savaşından başlayarak günümüze gelene kadar duvara soldan sağa yerleştirilmeye başlanır. Başlıklar ilgili on senedeki uygun yere yerleştirilirken her konu başlığıyla ilgili bir dakikayı geçmeyecek biçimde açıklama yapılır. Bu anlatıda her konu başlığının anlatılan diğer başlıklarla ilişkisi de mutlaka kurulur. Her on seneden diğer on seneye geçerken ilgili dönem hakkında toparlayıcı bir analiz yapılır.



Sunum sonunda tüm duvar, geçmiş 60 yılın önemli toplumsal olaylarıyla ilgili dolu hale gelmiş olur. Katılımcılarla bir tartışma başlatmak için aşağıdaki sorular yöneltilebilir:

1. Bu duvara baktığınızda ne düşünüyorsunuz?
2. İlgili dönemlerin birbiriyle bağlantısını kurduğunuzda gençler özelinde nasıl bir değişim olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Sizce buradaki hangi olayların günümüze nasıl bir yansıması oldu?
4. Özellikle son dönemdeki olaylara, kurumlara ve imkanlara baktığınızda ne düşünüyorsunuz?

**Öneriler/Görüşler:** Sunumu yapacak kişinin toplumsal tarih konusunda bilgisinin olması, sunumun genel gidişatı açısından olumlu etki yapmaktadır. Sunum esnasında da katılımcıların soru sormalarına yönelik alan sağlamak belirli bir dinamizm getirmektedir.

Bilgi Notu: Sunumda kullanılan ve ayrı birer fiş olarak yazılmış toplumsal olaylar, konular, gelişmeler ve imkanlar:

## OTURUM: Gençlik Homojen Değil<sup>3</sup>

Programda Yer Aldığı Gün/Oturum: 3. Gün 1. Oturum

Süre: 90 Dakika

3 Der. "Pusulâ; Gençlerle İnsan Hakları Eğitimi Klavuzu", Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, S.257 [Ben Kimiz? oturumu]. İlgili oturumdan uyarlanmıştır.

**Gerekli Malzemeler:** Renkli tükenmez kalem ve tahta kalemleri (mümkünse her katılımcıya farklı bir renkte), her katılımcıya birer yaprak kağıt, kağıtlı tahta ve tahta kalemleri

### Amaç:

- Bir genç olarak kendimizin ve başkalarının bireyselliğinin farkına varmak
- Diğer insanlarla paylaştığımız ortak yönleri tanımlamak

### Hedef:

- "Gençlerin" homojen olmadığıyla ilgili farkındalık yaratmak.

TR'de askeri darbe, yeni anayasa, toplumsal uyanış, öğrenci hareketi, yeni toplumsal hareketlerin doğuşu, Vietnam/ Amerika Savaşı, barış hareketi, 1968'ler

1960 -

Yeni muhafazakarlık, Glasnost/ Perestroyka, TR'de askeri darbe, yeni anayasa, siyasal İslam'ın yükselmesi, Kürt sorununun tekrar gündeme gelmesi, feminizmin yükselişi, katılımcı sivil toplum kuruluşları, 1985 Gençlik Servisleri Merkezi, 1989 eylemleri

1980 -

Habitat zirvesi,

1996 -

Avrupa Akdeniz Gençlik Eylem Programı (TR Koordinatörü),

1998 -

1950 -

Avrupa'da savaş sonrası yüksek doğum oranı, soğuk savaş, sosyal devletin yükselişi

1970 -

TR'de askeri müdahale, Petrol krizi, yeni toplumsal hareketlerde ayrışma/ radikalleşme, öğrenci hareketinden toplumsal hareketlere, çevre hareketi, Demokratik Kitle Örgütleri, 1979 Genç Tur

1990 -

Real sosyalizmin çöküşü,

1997 -

Habitat için Gençlik Derneği,

1999 -

Seattle, Parasız eğitim mücadelesi, başörtü yasağına karşı öğrenci muhalefeti, 1993 AEGEE İstanbul, Kocaeli depremi, Avrupa Gençlik Festivali, Gençlik Kulüpleri Tescil Yasası,





- Farklı gençlerin farklı ihtiyaçları olduğuyla ilgili farkındalık yaratmak.
- Tüm farklılıklarına rağmen gençlerin bazı ortak karakteristikleri olabileceğiyle ilgili farkındalık yaratmak.

### Uygulanış:

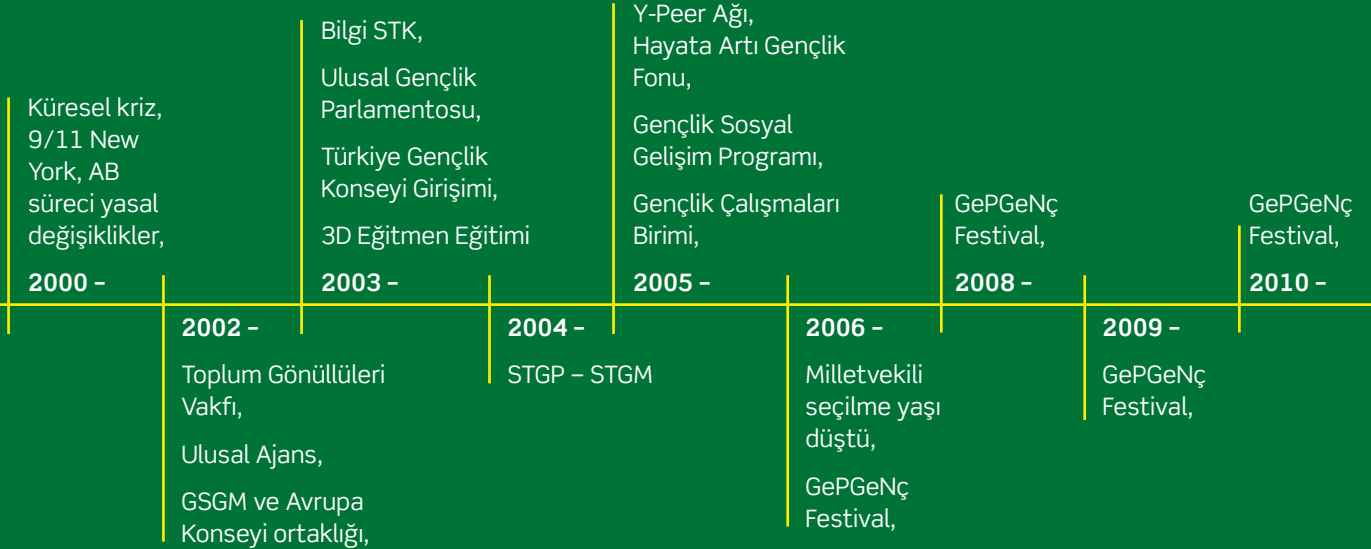
Isınmak için katılımcılar, “vızıltı grupları” oluşturmak üzere çiftler halinde ayrılırlar. Birbirlerine yabancıymış gibi davranmaları ve kendilerini birbirlerine tanıtmalarını istenir.

İkinci aşama olarak, bir insanla ilk karşılaştıklarında, o insan hakkında bilgi alırken nelerin önemli ya da ilgi çekici olduğu sorulur. Bir insanı tanımak için ihtiyaç

duyulan bilgiler üzerine bir beyin fırtınası yapılır. Örneğin, isim, yaş, cinsiyet, milliyet, ailedeki yeri, din, etnik köken, meslek, eğitim, müzik zevki, hobiler, spor, sevdiği ve sevmediği şeyler vs.

Katılımcılardan şimdi de grubun diğer üyeleriyle ortak yönlerinin ne olduğunu bulmaları istenir. Kağıt ve kalemler dağıtılır, ardından her katılımcının kimliğini temsil eden bir çizim yapmasını istenir. Kendilerini yıldızlar gibi düşünmeliler; kimliklerinin farklı yönleri topluma ışık saçıyordur. Grup üyelerinden kimliklerinin en önemli 8-10 özelliğini dikkate alıp kendi yıldızlarını çizmeleri istenir.

Bir sonraki adımda, katılımcılara odanın içinde dolaşip çizdikleri yıldızları karşılaştırmaları söylenir.



Bir ışın ya da parıltıyı paylaştıkları bir katılımcı olduğunda ışının yanına o kişinin ismi yazılmalı (Örneğin, Aysu ve Bulut'un "repçi" ışını varsa, o ışının yanına birbirlerinin ismini yazmalılar). Bunun için 15 dakika süre ayrılır.

Genel oturuma geri dönülür. Katılımcılara her birinin ne kadar bireysel olduğu sorulur.

Şu sorular sorulabilir:

- İnsanlar kimliklerinin hangi yönlerini paylaşıyorlar? Hangi yönler kişiye özel?
  - Grup üyeleri birbirine ne kadar benziyor, birbirinden ne kadar farklı? Katılımcılar sahip oldukları farklı yönlerden daha fazla ortak özellikler mi taşıyor?
6. Son olarak, insanlar tarafından seçilen ve doğuştan gelen kimlik özellikleri üzerine bir beyin fırtınası düzenlenir. Bunlar yazı tahtasına iki sütun halinde yazılır.
7. Katılımcıların, kendileri hakkında, diğer grup üyeleri hakkında ve insan hakları üzerine neler öğrendiği tartışılır.
8. Gençlerin tıpkı oturumda bulunan gençler gibi heterojen bir yapıda olduğu vurgulanır ve oturum kapatılır.

### Öneriler/Görüşler:

Isınma bölümünde bazı katılımcılara bir örnek vererek yardım etmeniz gerekebilir.

Kendinizi ya da hayal ürünü bir kişiyi örnek olarak gösterebilirsiniz: Örneğin; Olena, kadın, Ukraynalı, anne, eş, eğitmen, gezgin, müzik dinlemeyi sever.

Her katılımcıya farklı renk bir kalem vermektteki amaç herkesin biricik olduğu mesajını ve grubun farklı kimliklerden oluşan bir gökkuşağı olduğu duygusunu vermektir.

Kimliğin nasıl meydana geldiği, kimliğin hangi özelliklerinin toplumsal temelli olduğu, hangilerinin

doğuştan olduğu üzerine yapılan tartışma, konu özellikle din ve cinsiyet ise grubu anlaşmazlığa sürükleyebilir. Katılımcılara büyüme süreçlerini, yıllar geçtikçe bazı kimlik özelliklerinin nasıl değiştiğini, belki de doğuştan geldiğini düşündükleri özelliklerin nasıl değişime uğradığını sorabilirsiniz.

**Bilgi Notu:** Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları kitabı giriş bölümü.

### OTURUM: İhtiyacım Ne?

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 3. Gün 3. Oturum

**Süre:** 90 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** 8 adet A3 kağıt, 8 adet poster kağıdı, katılımcı sayısının 7 katı kadar sayıda post-it, katılımcı sayısı kadar tükenmez kalem ve A4 kağıt.

**Amaç:** Katılımcıların gençlik alanında hizmet veren kamu kurumlarıyla ilgili deneyimleri çerçevesinde, hangi hizmetlerin olduğu gibi devam etmesi ve/ya geliştirilmesi gerektiğinin haritalanması sonucu, ihtiyaçlarla mevcut durum arasındaki (varsa) farklılıkların paylaşılması.

**Hedefler:** Katılımcıların:

- Kamu kurumlarıyla ilgili yaşam deneyimlerini hatırlamalarını sağlamak
- Deneyimler çerçevesinde kendi ihtiyaçlarını ortaya çıkarmalarına olanak sağlamak
- İhtiyaçlarla mevcut durum arasında (varsa) farklılıklara dikkat çekmek

### Uygulanış:

Katılımcılar 8 gruba ayrılırlar. Oluşturulan gruplarda kadın/erkek dengesi gözetilir.

İlk dört grup, gençlerle ilgili çalışan kamu kurumlarıyla ilgili olumlu uygulamaları, diğer dört grup mevcut uygulamalarla ilgili geliştirilmesi gerekenleri belirleyecek grup olur. Her gruba ayrı birer kamu kurumu verilir.



Her masaya bir adet A3 kağıt, gruptaki katılımcı sayısının 6 - 7 katı kadar sayıda post-it, her katılımcıya birer kalem ve A4 kağıt verilir. Her katılımcı elindeki post-it'e kamu kurumuyla ilgili iyi giden ve/ya geliştirilmesi gereken bir uygulamayı yazar. (hangisini yazacağı, hangi masada oturduğuna göre değişir). Örnek:

- “Genç kadınların kaldığı yurtların kapıları erkek yurtlarının kapılarına göre erken kapanıyor”;
- veya
- “Personel güler yüzlü” gibi.

Herkes elindeki post-it'i kendisine verilmiş A4 kağıda yapıştırır. Tüm katılımcıların bu işlemi yaptığından emin olunur. Daha sonra aynı anda tüm katılımcılar önlerinde post-it yapıştırılmış A4 kağıdı sol taraflarındaki katılımcıya verir.

Şimdi, herkesin önünde, üzerinde sağdaki katılımcının yapıştırdığı post-it'in olduğu A4 kağıt vardır. Her katılımcı bu post-it'te yazmayan, ama kamu kurumuyla ilgili iyi giden ve ya geliştirilmesi gereken başka bir uygulamayı tek cümle halinde boş bir post-it'e yazar. A4'e ekler, herkes bitirince solundaki katılımcıya A4 kağıdı herkesle beraber verir. Bu işlem 6- 7 defa tekrarlanır.

Daha sonra tüm grupların durması söylenir. Her masanın kendi içinden bir kolaylaştırıcı seçerek tüm A4 kağıtların üzerindeki post-it'lere yazılan cümleleri büyük bir poster kağıdına özetlemesi istenir.

Her masadaki katılımcılar, bu işlemi bitirdikten sonra kendi içlerinden bir sözcü seçer. Sözcüler sol taraflarındaki diğer masaya gidip özetin bulunduğu poster kağıdını anlatır. Eğer masadakilerin bu maddelere katkıları varsa poster kağıdına yansıtılır. Her sözcü her masayı sırayla gezerek tüm katkıları poster kağıdına yansıtır ve son haline getirir.

Daha sonra tüm masalardaki katılımcılar bir yuvarlak oluşturur. Masalardaki gruplardan gelen posterlerde yazılanlar üzerinden geçilir. Gençlerin ihtiyaçlarının

mevcut iyi uygulamaların devamı ve geliştirilmesi gereken uygulamaların da ihtiyaca göre şekillenmesi olduğu paylaşılır.

**Öneriler/Görüşler:** Katılımcılar masalarda gruplar halinde çalışma yaparken her masadaki katılımcının her grupta aynı anda ellerindeki A4 kağıtları soldaki katılımcıya vermesi gerekiyor. Böylece grupların kabaca aynı sayıda madde üzerinde çalışmalarını sağlayabilir.

Ayrıca bu çalışma devam ederken 4 – 5. turdan sonra katılımcılar zorlanmaya başlayabilir. Zorlanmaya başladıktan sonra da 2 – 3 tur devam etmeleri, çıkan maddelerin üzerinde daha çok düşünülmüş olmasını sağlayabiliyor. Bu yüzden böyle bir durumda devam etmek iyi olabiliyor.

## **OTURUM: Aileler Yarışıyor- Hayal Ettiklerimiz, Gerçek Olanlar**

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 3. Gün 3. Oturum, 3. Gün 4. Oturum

**Süre:** 180 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** 10 adet poster kağıdı, 2 adet masa, 8 adet Sandalye, 45 kişiye yetecek kadar farklı renklerde yapışkan kağıtlar, Kurumların yönetmeliklerindeki görevlerinin yazdığı, görev sayısı kadar, önceden kesilmiş ve hazırlanmış uzunlamasına poster kağıtları, 5 farklı renkte poster kalemi, yarım paket sakız yapıştırıcı, önceden hazırlanmış, kurumların amaç ve hedeflerinin yazdığı 5 renkli karton, 1 tane kravat, 10 adet balon, biri kalın diğer ince ses veren 2 adet el zili, sorulara verilecek cevapların puanlarını gösterir sayıda post-it kağıtları.

**Amaç:** Katılımcıların proje kapsamında izlenecek kurumları nitelikli bir şekilde izleyebilmeleri için, işlevleri hakkında düşünmelerini sağlamak ve kurumların yapısı ve görevleri hakkında bilgilenmelerini sağlamak.

## Hedefler:

- Avrupa Birliği Dış İlişkiler Ofisleri'nin, Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Gençlik Hizmetleri Dairesi'ne bağlı Gençlik Merkezleri'nin, Kent Konseylerine bağlı Gençlik Meclisleri'nin ve Üniversitelerin Sağlık, Kültür ve Spor birimlerinin işlevi ve yapısı hakkında düşüncelerini sağlamak ve bilgilendirmek.
- Gençlere sağlanan kamu hizmetleri hakkında katılımcıların bilgilendirilmesini sağlamak.
- Katılımcıların izleyecekleri kurumların yönetmelikleri ve hizmetleri hakkında tartışma yürütebilecekleri kadar bilgi edinmesi.
- Kurumlarda gözlemlenebilir hizmetlerin neler olduğuna dair farkındalık yaratmak.

## Uygulanış:

Katılımcılar iki gruba ayrılır. Önceden hazırlanmış birbirinden iki insan boyu uzaklıktaki masaların arkasına geçmeleri aralarında 4 sözcü belirleyip sandalyeye oturmaları istenir. Masaların açısı düz ve büyük bir duvara bakacak şekilde ve orta alanı boş olacak şekilde ayarlanmıştır.

Düz ve boş duvarın önünde açık alanda iki eğitmen yarışmanın sunucuları olarak kendilerini tanıtır. Eğitmenlerden biri yarışma sonuçlarını tabelayla yansıtır ve uyarı sesleri ile ilgilenir. Kravatlı eğitmen ise yarışmanın kurallarını açıklamak, yarışmacılara soruları sormak ve doğru cevapları vermek için yarışmanın moderasyonunu üstlenir. Her doğru cevapta diğer eğitmen ince zili çalar; her yanlış cevapta ise kalın zili çalar.

Moderatör sorulacak her soru öncesinde "100 kişiye sorduk 5 [aranan cevaplar kurumların görevlerine göre değişiklik gösterebilir.] popüler cevap arıyoruz!" der.

Sorular sorulmaya başlamadan önce renkli kartonlara yazılmış ilgili kurumun amaç ve hedefleri duvarın en üstüne asılır. Katılımcılar popüler cevapları bu amaç ve görevler çerçevesinde bulmaya çalışacaklardır.

Yarışmanın kuralları ise şöyledir:

- a. Yarışma en çok 40 kişiyle en az 10 kişiyle oynanır.
- b. Yarışma toplam 5 turdan oluşur.
- c. Yarışma boyunca sadece iki grup yarışabilir.
- d. Her grup bir tur boyunca sözcülük yapacak 4 kişiyi seçer.
- e. Her turda sözcü olacak 4 kişi grup üyeleri tarafından daha önce sözcü olmamış kişilerden belirlenir. Böylelikle iki gruptaki toplam 40 kişi de sözcülük yapmış olur.
- f. 5. Turun sonunda en yüksek puanı alan grup oyunu kazanmış sayılır.
- g. Popüler cevaplar ilk sıradan son sıraya kadar farklı puanlanmışlardır. Fakat her turda bir grubun alabileceği maksimum puan sayısı 100'dür.
- h. Her turun başında renkli kartona yazılmış ilgili kurumun amaç ve hedefleri moderatör tarafından duvarın en üstüne [altına cevaplar asılacaktır] asılır.
- i. Yarışmada ilk cevap hakkı için yazı-tura atılır.
- j. Cevaplama süresi 3 dakikadır.
- k. Grup sözcüleri aralarında cevabı tartışır ve nihai kararı en soldaki sözcü verir ve açıklar.
- l. Üç dakika geçtikten sonra hala cevap gelmemişse veya yanlış cevap gelmişse sıra diğer gruba geçer.
- m. Her turda grupların verebileceği yanlış cevap sayısı 3'tür.



n. Her iki grubun toplam yanlış cevap sayısı 6'yı geçtiğinde moderatör cevapları açıklar.

Proje kapsamında izlenecek 5 kurumun amaç ve hedefleri her tura bir tanesi denk gelecek şekilde görünür bir yere asılır ve katılımcılara “Kurumun amaç ve hedeflerini görüyorsunuz buna göre 100 kişiye sorduk 5 popüler cevap aldık. Sizce bu kurumun görevleri neler olabilir?” diyerek sorulur.

Katılımcıların ilgili kuruma yönelik algıları, kurum hakkında düşündükleri ve kurumun gerçekteki görevleri yarışma süresince katılımcılar tarafından fark edilir, görülür ve tartışılır. Tüm bunlar olurken eğlenceli bir yarışma geçirmektedirler.

Yarışma sonuçlandıktan sonra kazanan puan tablosundaki kayıtlardan hesaplanır. Ödülü ise kaybeden grup tarafından koro halinde bir şarkı dinlemektir.

Bunun ardından katılımcıların hepsinden yarışma ortamından çıkmaları ve kurumların duvarda asılı olan amaç, hedef ve görevlerine göz atmaları istenir. Çözümlemeye ve kurumların yapısına geçilmeden önce kahve arası verildiği duyurulur.

Blok oturumun ikinci kısmında kurumların önceden hazırlanmış kurumsal yapılarını yansıtır şemaları eğitmen tarafından sunulur. Sonrasında da ilk oturumun çözümlenmesine geçilir.

Çözümlemede sorulabilecek sorular:

1. Nasıl gitti, ne hissediyorsunuz? Eğlendiniz mi?
2. Aklınızda kurumlara dair neler kaldı?
3. Kurumlar hakkında neler bilmiyordunuz?
4. Yarışma boyunca en çok nerelerde zorlandınız?
5. Hangi kurum hakkında cevap verirken zorlandınız?
6. Kurum yönetmelik ve yapılarında size dikkat çekici gelen herhangi bir şey oldu mu?
7. Yarın bu kurumları izlemeye gitseniz ilk bakacağınız şey ne olurdu?

8. Gençlere hizmet verecek olan bir kamu kurumu kursanız öncelikle neye dikkat ederdiniz?

### Öneriler/Görüşler:

Yarışmanın kuralları uzun ve dikkat dağıtıcı. Soruların cevaplanması ve yarışmanın yüksek tempoda devam etmesi için eğitmenlerin cevapları duvara yerleştirmesi ve uyarı zili, skor tablosuna puanın işlenmesi gibi süreçlerde hızlı ve ikna edici davranması gerekir. 40 kişi ile uygulandığında sözcü olmayanların sözcülerin dikkatini dağıtmaması ve karar sürecine müdahil olmamaları için ayrı bir yerde olmaları önemli. Akıcı bir yarışma sunumu olmadığı oranda katılımcıların dikkati dağılılabılır.

### Bilgi Notu:

<http://www.ua.gov.tr/>

<http://www.icisleri.gov.tr/>

<http://www.ghdb.gov.tr/>

<http://www.yok.gov.tr/>

[http://www.kyk.gov.tr](http://www.kyk.gov.tr/)

### OTURUM: Adrese Büyüteç Kardeşliği

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 4. Gün 1.

Oturum, 4. Gün 2. Oturum

**Süre:** 180 Dakika

**Gerekli Malzemeler:** 60 A4 kağıt, 5 tükenmez kalem, 79 farklı renklerde balon, 4 poster kağıdı, 5 farklı renk pastel boya, 3 makas, 1 gazete, 1 fosforlu kalem, 1 renkli karton, 1 uhu.

**Amaç:** Katılımcıların buldukları örgütlenmede faaliyet gösterirken, farklı gruplardan destek alıp ihtiyaca göre benzer desteği diğerlerine sağlamasına yönelik farkındalık yaratmak.

**Hedef:** Katılımcıların:

- Kısıtlar çerçevesinde önceliklerini belirlemelerini sağlamak

- Çalışma kapsamında diğer illerde benzer işleri yapan gençlik gruplarıyla işbirliği olanakları konusunda farkındalıklarını arttırmak

### Uygulanış:

Eldeki malzemeler aşağıda ayrıntısı verilen biçimlerde önceden ayarlanır. Her malzeme paketinin içine ilgili grubun verilen sürede başarması için gereken görev kağıdı da eklenir. Katılımcılar oluşturulan gruplara rastlantısal biçimde dağıtılır. Her grupta 6-7 kişilik bir ekibin olması sağlanır. Toplam 6 grup oluşturulur. Oluşturulan gruplarda kadın/erkek dengesi gözetilir. Katılımcılara her grubun bir görevi olduğu ve görevi 30 dakikalık bir çalışma sonucu başarması gerektiği söylenir.

Grup sayısına göre eğitmenlerden iki – üç kişi postacı olur. Postacıların simülasyon başladıktan sonra katılımcılarla konuşması yasaktır. Postacıların görevi “haberleşmeyi” sağlamaktır.

Gruplar, birbirlerini görmeyecekleri biçimde eğitim mekanına yerleştirilir. Mümkünse çalışmanın yapıldığı binada farklı odaların kullanılmasına yönelik düzenleme yapılır. Her grubun malzeme paketi ve görev kağıdı gruplar yerlerine giderken verilir.

Gruplar çalışmalarını yaparlar. Grupların kendi aralarında konuşmalarıyla ilgili bir engel yoktur. Postacılar gruplardan talep gelmesi durumunda gruplar arası mektup taşıyabilirler.

Sürenin sonunda tüm grupların bir arada büyük bir daire biçiminde oturması sağlanır. Verilen görevleri ve ilgili görevin yerine getirebildikleri kadarını herkesle paylaşmaları istenir. Daha sonra aşağıda önerilen sorularla tartışma devam ettirilir:

- Kendi grubunuzda nasıl bir görev dağılımı yaptınız?
- Elinizdeki eksik malzemeleri temin etmek için diğer gruplarla iletişime geçtiniz mi? Evetse bu süreç nasıl ilerledi?

- Verilen görevi bitirdikten sonra diğer gruplara destek olmak için çalışan var mı? Neden?
- Bu çalışmanın bir yarış olduğunu düşünen var mı, neden?
- Grupların içinde ve/veya ya arasında yaşananlar katılımcı sivil toplumda başınıza geliyor mu?
- Bu simülasyonda başınıza gelenler Adrese Büyüteç Projesi ile nasıl ilişkilendirilebilir?

### Öneriler/Görüşler:

- Postacılar katılımcılarla konuşmamalılar ve gerçek bir postacı gibi (mektupların alımı ve dağıtılması) görevlerini yerine getirmeliler. Grupların diğer gruplara verilmesi için yazdığı mektupların üzerinde adres olmadığı sürece mektuplar postada “kaybolabilir” ve ya farklı bir adrese “yanlışlıkla” teslim edilebilir. Cevaplanan mektuplar üzerinde de adres yoksa benzer “hatalar” yapılabilir.
- Gruplardan birinin malzeme dağıtımını açısından (mesela mektuplaşmak için kağıt ve kalemleri olmaması gibi) diğerlerine nazaran görevi başarmasının imkansız olduğu bir durum yaratılabilir. Böylece simülasyonun çözümlenmesi yapılıyorken diğer grupların bu grubun varlığını bilmelerine rağmen neden destek vermedikleri (özellikle mektuplaşma üzerinden malzeme alışverişi başlamışsa) konuşulabilir. Fakat böyle bir durumda, özellikle çözümlenme sırasında, bu grubun hüsrans hissiyatının giderilmesine yönelik ayrı bir çaba sarf etmek gerekebilir.

### Bilgi Notu:

Grupların malzeme ve görev dağılımı aşağıdaki gibi yapılır.



## Grup I

**Görevler:** 5 kıtalı/kafiyeli gönüllülük şiiri yazmak, 25 adet balon şişirmek, 2 poster kağıdına 4 renk ile boya yapmak.

**Verilecek Malzeme:** 3 adet A4 kağıt, 1 tükenmez kalem, 5'er adet 7 renk balon, 2 poster kağıdı ve 3 farklı renk pastel boya.

## Grup II

**Görevler:** 5 kıtalı/kafiyeli gönüllülük şiiri yazmak, kağıttan 150 üçgen keserek yapmak, 29 adet balon şişirmek

**Verilecek Malzeme:** 1 kalem, 21 A4 kağıt, 1 makas, 4 renkli toplam 29 balon.

## Grup III

**Görevler:** 5 kıtalı/kafiyeli gönüllülük şiiri yazmak, gazetede ki 've'lerin altını sarı fosforlu kalemle çizmek, kağıttan 150 üçgen yapmak.

**Verilecek Malzeme:** 1 kalem, 1 gazete, 1 fosforlu kalem, 21 A4 kağıt, 1 makas.

## Grup IV

**Görevler:** 6 kıtalı/kafiyeli gönüllülük şiiri yazmak, her gruptan düzenli rapor almak, kağıttan 50 üçgen yapmak, 1 poster kağıdına 2 renkle boya yapmak, 15 adet balon şişirmek.

**Verilecek Malzeme:** 1 tükenmez kalem, 11 adet A4 kağıt, 1 makas, 1 poster kağıdı, 2 adet farklı renkli pastel boya, 15 adet renkli balon.

## Grup V

**Görevler:** Eğitimle ilgili bir sayfalık kompozisyon, renkli kağıtlardan soyut bir resim, 25 adet yuvarlak kağıt.

**Verilecek Malzeme:** 1 renkli karton, 3 adet A4 kağıt, 1 poster kağıdı.

## Grup VI

**Görevler:** 3 adet yeni üretilmiş fıkra, gruptakilerin kim olduğuyla ilgili tanıtıcı bir yazı, 1 adet yap boz

**Verilecek Malzeme:** 1 adet uhu, 1 A4 kağıt, 1 kalem.

## OTURUM: Proje Eğitimi Sonrası

**Programda Yer Aldığı Gün/Oturum:** 4. Gün 3. Oturum

**Süre:** 90 Dakika

**Amaç:** Katılımcıların buldukları örgütlenmelere döndüklerinde, projenin örgütlenme, izleme, raporlama, koordinasyon ve iletişim çalışması ihtiyaçlarını, eğitim süresince edindikleri, bilgi ve beceri ile uygulayabilmelerini sağlamak için, proje ekibi ile proje gönüllüleri arasında etkin işbirliği ortamı ve güven ortamı oluşturmak.

### Hedef:

- Katılımcıların örgütlenmelerine geri döndüklerinde eğitim içeriğini etkin bir şekilde aktarabilmelerini sağlamak için ellerine araç vermek.
- İzleme yöntemini yerlerinde uygulayabilmeleri için gerekli olan ofis desteğine dair güvence vermek ve işbirliği sürecine dair planlama yapmak.
- Proje takviminin işletilmesine dair ve koordinasyonuna dair iletişim araçlarını birlikte oluşturmak.
- İnternet sitesi, blog, mail grubu gibi araçların etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesine sağlamak için katılımcılarda beceri geliştirilmesini sağlamak.

### Uygulanış:

Eğitim katılımcıları iki gruba ayrılır. Bir grup proje koordinasyonu, izleme yönteminin uygulanabilirliğine

dair deneyim ve bilgi aktarımı, proje ekibinin proje gönüllülerinin yanında olduğuna dair güvence aktarımı ve ilgili araçların geliştirilmesi için bir oturuma girer.

Diğer grup projenin internet sitesi, blog, mail grubu, facebook gibi iletişim ve sosyal medya araçlarını kullanabilmesine dair bilgi aktarımı ve uygulama almak için diğer oturuma girer.

1 saatin sonunda gruplar oturum değiştirir. 2 saatlik paralel oturum sonunda eğitim sona erdirilir.

## ADRESE BÜYÜTEÇ EĞİTİMİ'NİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİNE DAİR BAZI ÖNEMLİ NOTLAR

**Volkan Akkuş**, Proje Uzmanı

### 1-Yurttaşlık Kavramı Tartışması

Yurttaşlık kavramı içerisinde tartışmalı olan yargıların üzerine bir süre konuşularak literatürde vatandaşlık-yurttaşlık kavramları arasındaki ayrım ve teorik tartışmalar üzerine bir beyin fırtınası yapıldı.

*Tartışmalardan yorumlar ise şöyle:*

- Vatandaşlık bölgesel, yurttaşlık daha yerel bir kavram
- Yurttaşlık sol, vatandaşlık sağ söylemde kullanılıyor.
- Vergi ve askerlik gibi konular yurttaşlıkla, devletten beklentiler ise vatandaşlıkla ilgili.
- Yurttaş olmayanların hak talep etmeleri meşru olur mu?
- Mültecilere olanakların sağlanmaması gayet normal. Devlet çalışanlara olanak sağlar, diğerleri üretime katkıda bulunmak durumundalar ama mülteciler üretmeden talep ediyorlar.
- Mülteciler ülkeye gizli ve yasadışı yollardan geliyorlar, bu yüzden bir deneme süresi olması ve bazı hizmetlerin sunulmaması gayet normal.

- Yurttaşlık anlaşması herhangi başka bir grubu ötekileştirmek üzerine yapılan bir anlaşma değildir.

**Gözlem Notu:** Tartışılmayan ve itiraz gelmeyen belirgin örneklerden en dikkat çeken, yurttaşlık kavramının birlik, birleşme, birliktelik referansları taşıdığıydı.

- Dayanışma tartışmaları sosyal dayanışma mekanizmaları üzerine değil yardımlaşma üzerine yapılıyor.
- Haklar devlet tarafından verilir. Devlet var olan haklarla ilgili olarak hizmetleri değil, hakları verir.

Oturum sonunda T. Marshall ve yurttaşlık tartışmasının genel çerçevesi çizildi. Katılımcı sivil, sosyal ve siyasi haklar (kuşak hakları) sınıflandırması yapıldı.

### Öneri ve Notlar:

Oturumun ikinci kısmında tartışmalı kavramlar kısmı kısa olduğu için, vatanın bölünmezliği, milliyetçilik, Türk Ulusu gibi çokça itiraz alan bazı konular tartışılmadan geçildi.

Katılımcılar, genel olarak, sistem ve devletin şu anda neler yaptığı konusunda tartışmamak eğiliminde olduğu için sistemin kendisi, devlet-sosyal haklar-hizmetler tartışması eksik kaldı.

Bunun yanında bazı enformatik yanlışlar da söz konusuydu. Türkiye’de mülteciler için bir deneme süresi olduğu ve mültecilerin “vatanımıza” illegal yollardan ve kaçak olarak geldikleri ile ilgili bir algı var. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren ilk devlet olduğu bilgisi ayrıca dikkat çekicidir.

### 2-”Dezavantajlı Gruplar Var” Oturumu (Babil Kulesi)

Tartışmalardan yorumlar ise şöyle:

- Temsiliyet ve oy vermekle alakalı tartışmanın





asıl zemini, apartman simülasyonunda sürekli olarak tartışılan konu “aidatı ödeyenin” oy verme hakkı olacağı konusuydu. Yani simülasyondaki apartmanda yaşama durumu katılım için yeterli koşul değil, aslında elde bulunan kaynağa katkıda bulunup bulunmadığı asıl koşul.

- Hemen tüm katılımcıların az (su) tükettiğini iddia ettiği oturum boyunca bazı taleplerin “resmi” olarak imkansız, bazılarının da “sisteme aykırı” olduğu savı, talep edenlerin tartışmadan çekilmesi için yeterli oldu.
- Genel olarak gereksinim ortak olsa da, herkes gereksinimlerini “kendi imkanlarıyla” sağlamalı fikri tartışmaları “tatlıya bağlamaya” yeterli oldu.
- Karara varmak için “oy çokluğu” her durumda yeterli sonuç olarak görüldü.
- Simülasyonda sendikalı olan öğretmenlerin “kapıcının haklarını verelim” savı dikkat çekiciydi. Diğer yandan sigorta “çalışanın hakkı”ydı.
- “Simülasyondaki -yönetici hariç- her katılımcı “ben yönetsem daha iyi yönetim yargısına sahipti.

### Çözümlemeye Dair Notlar

- İnsanların çıkar peşinde olması (oyun alanı, sigorta gibi) bencilliktir.
- Lütfen herkes kendi sorununun muhatabını bulsun.
- Çok kişiyle karar almak zor, demokrasiyi geliştirmek gerek. Tavizsiz demokrasi olmaz.
- Sesini duyurabilen konuşuyor, biz bu durumdan şikayetçiyiz ama öyle.
- Başkalarının seçtiği birisi tarafından yönetilebiliyorum ama oy veremiyorum, öyle mi?

- Birileri için bir şey yapmak iyi hoş da... herkesi de aynı anda mutlu edemeyiz ki!
- Tarafsız olan apolitiktir.
- Her haneden 1 oy alacaksak doğrudan demokrasiye ne oldu? Peki ya ev sahipleri oy vermeyecek mi? Ya 9 dairesi olan ev sahibine kaç oy hakkı vermeliyiz?

Oturum sonundaki veri girdisi Kymlicka ve Norman’ın yurttaşlık tartışması üzerine yapıldı.

### 3-Politika Nedir? [Eğitim Günü Akşam Çalışması] Oturumunda Katılımcıların Kullandıkları Sunumlardan Önemli Noktalar.

- Af Örgütü Çalışmasından: Mülteci tanımıyla ilgili genel sıkıntı, bu sunumda yöntemin konuşulmasını bir miktar engelledi.
- ERG Çalışması: Genel olarak katılımcılardan gelen sorular sunumu yapan ekibin bilgisini sınamaya yönelikti. Eğitimci eğitiminde atölyeler yapılıyor gibi bir hava oluştu.
- Kadın Hareketi Çalışması: Diğer bütün sunumlarda da gözümü çarpan bir durum olarak, yapılan çalışmanın neyi sorun olarak gördüğü konusu bu sunumda da eksik kaldı.
- İnsan Hakları Kütüphanesi: Sunumu yapan grup oldukça net bilgi verse de bu yöntemin neye hizmet ettiği konusu belirsizdi. Bilgiye erişimi kolaylaştırmak konusu neredeyse hiç açılmadı.
- Sansüre Sansür: Sunumu yapan grup hukukla daha ilgili olduğu için konuyla ilgili belgelere ve anlaşmalara referans sadece bu sunumda verildi. Ancak, sunum boyunca yapılan iş ya da yöntem tercihidenden çok, sunumu yapanların ve katılımcıların görüşleri konuşuldu.”Sadece o kısmı mı sansürleyelim yani?” sorusu bence oldukça ilginçti.



## PROJE FAALİYETLERİ VE KAVRAMSAL TARTIŞMALAR METNİ

Volkan Akkuş, Proje Uzmanı

Adrese Büyüteç, “katılımcı izleme” yöntemini kullanarak gençlerin hizmet aldıkları kurumları izledikleri bir savunuculuk projesidir. Katılımcı izleme metodunu kullanarak gençlerin “öznesi” oldukları deneyimleri elle tutulur veriler haline getiren proje, “çalışma ziyaretleri” ve “lobi maratonu” gibi faaliyetlerle bu verileri muhataplarıyla buluşturarak bir savunu faaliyeti özelliği kazanmıştır.

Proje fikrinin ilk oluştuğu dönem ve fikrin olgunlaşma süreciyle ilgili bilgiye projenin 2008 raporundan<sup>1</sup> ulaşılabilir. Proje süreci hakkında daha ayrıntılı bilgiye ulaşmak için projenin internet sitesine<sup>2</sup> başvurulabilir.

Bu metin, Adrese Büyüteç fikrinin kavramsal dayanaklarına, proje faaliyetleri süresince yapılan tartışmalara, bu faaliyetlerin hangi teorik/kavramsal gerekçelerle ve hangi nedenle bu muhatap kişi/kurumlarla yürütüldüğüne dair bilgiler içermektedir. Metnin bundan sonraki kısmında genel hatlarıyla:

1. Adrese Büyüteç Projesinin kavramsal dayanakları nelerdir?
2. Proje Faaliyetleri süresince yürütülen tartışmalar ve içerikler nelerdir?
3. Nedenleri ve nasıllarıyla proje faaliyetleri ve içerikleri nelerdir?

Sorularına cevap verilmeye çalışılacaktır.

- TCK 301: Bu sunum boyunca katılımcıların birbirlerine alan bırakmadıklarını düşünüyorum

### 4-Savunuculuk:

Savunuculuk başlığı altında konuşulan bazı örneklerin -silahları denetleyin kampanyası gibi- neden seçildiği konusuna çok dikkat çekilemedi. Yine de belgeler ve sözleşmeleri referans olarak kullanmak ve savunuculuk faaliyetine zemin oluşturmak konusunda konuşulanlar etkili oldu.

### 5-Aileler Yarışıyor: Kurumlar Nedir?

Katılımcı Grubundan Notlar:

- Bana puan vermeyen sunucu diğer gruba da vermezse adil olur.
- Gençlik merkezleri kişisel gelişim için kurulmuş kurumlardır.
- Kurumların bağlı olduğu üst kurumlar (bakanlık vs) yok mu, neden “denetlemeyi” biz yapıyoruz?

Hey gençler!  
Sanırım devletle yeni bir sözleşme imzalamamız gerekli!



1 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.scribd.com/doc/30852850/Adrese-Buyutec-2008-Pilot-Proje-Raporu>

2 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.adresebuyutec.net>

## ADRESE BÜYÜTEÇ PROJESİNİN KAVRAMSAL DAYANAKLARI NELERDİR?

Adrese Büyüteç fikrinin temel dayanağı, gençlerin, görece şanslı bir azınlık olan üniversite öğrencileri dahil, temsiliyetleri ve sosyal hakları olan hizmetlere erişimleri anlamında dezavantajlı bir grup olarak ele alınması ile başlar. Hemen her farklı kaynakta farklı tanımları ve farklı yaş aralıkları olan “gençlik”le ilgili algı “geleceğin bireyleri” olmaktan öteye gitmez. Öte yandan gençlerin, insan haklarıyla, “sosyal haklarıyla” ve yaşam pratiklerinde özel “ihtiyaçlarıyla” ilgili tartışmalar yürüten kurumlar, maalesef hak temelli faaliyetler yürüten katılımcı sivil toplum kuruluşları ve gençlik örgütleri ile sınırlıdır.

Nerede ve hangi şekilde tanımlanıyor olursa olsun, gençlerin temsiliyeti ve hak talepleriyle ilgili mekanizmaların işlerliği tartışmaya açıktır. Bu temsiliyet sorunu parlamenter sistemde kendine yer

sunulan hizmetlerin yeterli ve işler olup olmadığı bilgisine ulaşmaktır. Türkiye’deki durumda, projenin izleme faaliyetlerine konu olan kurumların verdiği hizmetler konusunda, gençlerin deneyimleri de göz önüne alındığında bazı problemler olduğu açıkça görülebilmektedir. Adrese Büyüteç projesi, temsili demokrasi pratiği üzerinden kendilerine sunulan hizmetler ile ilgili taleplerini iletmek konusunda çeşitli problemlerle karşılaşan gençlerin, kendi taleplerini ortaya koyabilmeleri için bir savunuculuk faaliyeti olarak kurgulanmıştır. Projenin “katılımcı demokrasi”yi ön plana çıkaran yapısı, temsili demokrasinin homojen bir “geleceğin bireyleri grubu” olarak gördüğü ve sıkça görmezden geldiği gençlerin, karar mekanizmalarına ve hayatlarını birinci dereceden etkileyen politikalara katılımlarını sağlamak anlamında önemli bir yerde durmaktadır. Katılım aracı olarak gönüllülük ve savunuculuk zemininden yola çıkan proje, bir savunuculuk aracı

*Adrese Büyüteç fikrinin temel dayanağı, gençlerin, görece şanslı bir azınlık olan üniversite öğrencileri dahil, temsiliyetleri ve sosyal hakları olan hizmetlere erişimleri anlamında dezavantajlı bir grup olarak ele alınması ile başlar.*

bulabilen genç bireylerin sayısı, “gençler adına” karar vermekle sorumlu yetkililerin yaş ortalamaları, yerel ve ulusal düzeydeki katılım mekanizmalarının işlerliği gibi birçok problem ile su yüzüne çıkmaktadır. Sonuç olarak, sosyal devlet ile genç bireyler arasındaki sözleşmenin işlerliği ile ilgili, derinlikli bir tartışmayla yüz yüzeyiz.

İnsan hakları ve sosyal haklar tartışmasını ihtiyaç temelli bir düzlemde ele almak ve konuyla ilgili verileri görünür kılmak, gençlere sağlanan hizmetlerin niteliği ve yeterliliği konusunda bir fikir edinmemize ön ayak olacaktır.

Adrese Büyüteç projesinin bir fikir olarak ortaya çıktığı günden bu güne dayandığı temel nokta, birey-devlet arasında gerçekleşen sözleşme kapsamında

olarak “katılımcı izleme” metodunu kullanmaktadır. Kısaca, katılımcı izleme metodu ile birlikte, temsiliyetleriyle ve temel sosyal haklarının sağlanmasıyla ilgili söyleyecek sözleri, talepleri ve önerileri olan gençler, topladıkları verileri bir savunuculuk aracı olarak ilgili kurumlara iletme fırsatı bulmuşlardır.

2010 Ocak ayından bu yana devam eden projede gençler politik taleplerinin ve önerilerinin “öznesi” olarak, bazı ortak ihtiyaçları için temsiliyet arayan “aktivistler” olarak projede yer aldılar. Bu kitabın giriş bölümünde: “Başkaları Adına Karar Verme”, “Savunuculuk ve Hizmet”, “Deneyim ve Deneyim Üzerine Savunuculuk” gibi bazı başlıklarla ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

## PROJE FAALİYETLERİ VE YÜRÜTÜLEN TARTIŞMALAR

### Adrese Büyüteç Proje Eğitimi:

#### Neden Adrese Büyüteç Eğitimi?

Kavramsal zeminini, bir savunuculuk faaliyeti olarak, izleme yöntemi üzerine oturtmuş olan projenin başlangıcında kurgulanan eğitimin esas amacı, projeyi yürütecek olan gönüllülerle yurttaşlık, katılım, savunuculuk ve katılımcı izleme yöntemi başlıkları altında tartışmalar yürütmektir. Bu çerçevede yapılmaya çalışılan tartışmanın ve politik olarak ortaya konan çalışmanın desteklenmesi için genç gönüllülerin konuyla ilgili bilgi, beceri ve kanaatlerini olumlu etkileyecek bir başlangıç eğitimine ihtiyaç duyuldu. Öte yandan Türkiye özelinde de oldukça yeni bir metod olan “izleme” ile ilgili yürütülen pilot çalışmadan edinilen deneyimi aktararak yaygınlaştırmak ve gençleri öznesi oldukları bu proje sürecine katmak için bu formatta bir eğitime ihtiyaç vardı. Bu teorik tartışmaları yürüterek ve izleme metodu konusunda donanım kazanarak eğitimden ayrılacak olan proje gönüllülerinin, projenin ilerleyen aşamalarında çalışma ziyaretleri ve lobi maratonu gibi faaliyetler üzerinde belirleyici etkileri olması planlanmıştır.

#### Eğitim Metodolojisi ve Kavramsal/ Teorik İçerik

Projenin izleme faaliyetlerini gerçekleştirerek deneyimlerini raporlayacak olan genç gönüllüler için kurgulanan eğitimin kavramsal akışı, yurttaşlık ve sosyal haklar zemini üzerine kuruldu. Kendi yerellerinde kamu kurumlarını izleyecek olan genç gönüllülerle birlikte tartışılan ilk konu bu kavramsal bağlamda “yurttaşlık” başlığı oldu.

Proje koordinasyon ve eğitim ekibi bu kavramsal tartışmanın “eşitlik ve akranlık” çerçevesinde

yapılabilmesi için formel olmayan (non-formal) yöntemleri<sup>3</sup> ve akran eğitimi<sup>4</sup> modelini kullanmayı tercih etti.

Projenin hak temelli yaklaşımından yola çıkarak yurttaşlık, devletle yapılan bir sözleşme olarak ele alındı. Bu sözleşme çerçevesinde devlet, yurttaşlarının ihtiyaçlarını, vergi sistemi ile sağladığı kaynakları kullanarak, her grubun özel ihtiyaçlarını da kapsayacak biçimde karşılamakla yükümlüdür. Bütün bu tartışma insan hakları temelinde şekillenen ve haklar arası bir hiyerarşinin<sup>5</sup> varlığına karşı duran “hakların bölünmezliği ilkesi”<sup>6</sup> üzerine yapılandırıldı.

Eğitimin bu kısmında “örgütlü, aktivist gençler” tarafından ortaya konan bazı tartışmalardan bahsetmeden geçmek, Türkiye’de haklar tartışmasının ve algısının durumuyla alakalı bir fotoğrafı görmezden gelmek olurdu. Eğitim programının bu ilk kavramsal tartışmasından akıllarda kalan şu tartışmaları oldukça anlamlı buluyoruz:

- Devlet ve hukuk çerçevesinden yaklaşım “vatandaş” söylemini, örgütlü ve katılımcı sivil yaklaşım “yurttaş” kavramını kullanıyor.
- Birlik, birleşmek, beraberlik gibi kavramlar kullanıldığında “vatandaşlık”, hak talepleriyle ilgili eylemlilik durumlarında “yurttaşlık” kavramı ön plana çıkıyor.
- Devletle yurttaş arası yapılan sözleşmede

3 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.unesco.org/iiep/eng/focus/emergency/guidebook/Chapter12.pdf>  
<http://www.infed.org/biblio/b-nonfor.htm>  
<http://egitimher yerde.org/web/non-formal-yaygin-egitim-hakkinda>

4 detaylı bilgi için bakınız: [http://en.wikipedia.org/wiki/Peer\\_education](http://en.wikipedia.org/wiki/Peer_education)

5 detaylı bilgi için bakınız: [http://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow\\_teorisi](http://tr.wikipedia.org/wiki/Maslow_teorisi) detaylı bilgi için bakınız:

6 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.sosyalhaklar.net/2009/bildir/gulmez.pdf>

Yurttaş var, Devlet var,  
Hizmet var, İhtiyaç var,  
Hak var, Hmmm



'vatandaş' ödevleri olan ve kendisinden bir şeyler beklenen birey, "yurttaş" ise devletten ve mekanizmalarından bir şeyler talep eden birey için kullanılıyor.

- "Aynı dili konuşan ve aynı hedefe doğru ortak şekilde ilerleyen..." şeklinde başlayan tanımlama, hak temelli bir yaklaşım olmaktan çok uzak.

Bu tartışmaların ötesinde; "yurttaşlık" kavramının "eşit temsiliyet" demek olmadığı, sosyal haklara sahip olmanın pratikte bazı grupların dezavantajlı durumda olmalarına engel olamadığı üzerinden tartışmalara devam edildi. Kısaca temsiliyet konusu, sosyal hakların belirli bir standarda uygun olarak sağlanması gibi başlıklar altında, farklı sosyal grupların dezavantajlı konumları, katılımcıların birer genç olarak deneyimleri de alınarak ve eğitim

bu yaklaşıma göre yurttaşlık –en azından kağıt üzerinde- bir eşitliği tanımlar. Bu toplumsal sözleşme öte yandan "hakları ve ödevleri" de tanımlar. Aidiyet kavramı içeriğe bağlı olarak bireyin coğrafi, siyasi, etnik, kültürel vb aidiyetleri üzerine yoğunlaşır. Son olarak, ele alınan "etkinlik" kavramı ise, bu toplumsal sözleşme içinde bireyin temsil edilme durumunu ve katılımını tanımlar. Bir bütün olarak bu üç kavram üzerinden birlikte yaşamın pratiklerini ve özel alanı "politika" başlığı altında tartışmaya açan yeni tematik bölüme geçiş yapılmıştır.

Bu tematik blok içinde proje gönüllüleri tarafından ortaya konan bazı tartışmalar şu şekilde gerçekleşti:

- Temel hak ve özgürlükler söylemi kamusal alanın hemen her yerinde kullanılıyor ancak bunların tam olarak neyi kapsadığı konusunda bir netlik yok.

## *Demokrasi bir karar verme süreci midir; yoksa bir temsiliyet mekanizması mı?*

modülleri üzerinden tartışmaya açıldı. Bu tematik tartışma kısmının çıktısı olarak eşit temsiliyet eksikliğinin, farklı sosyal gruplarda dezavantajlılık durumuna neden olabildiği, fakat bununla birlikte, vatandaşlık hakları üzerinden, anayasal düzlemde, karar mekanizmalarına ve politikalara katılımı ilgili hak talep etme ve "katılım" yöntemleri bulunduğu.

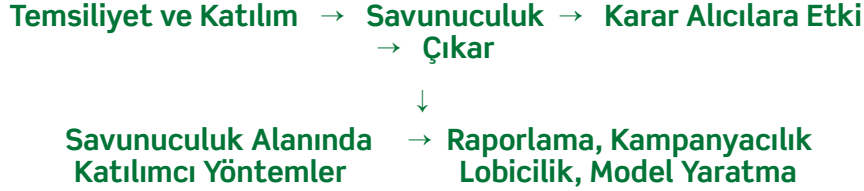
Bu tematik bölüm sonunda bilgi girdisi olarak Kymlicka ve Norman<sup>7</sup> tarafından ortaya çıkarılan kavramsal metnin içeriğine değinildi. Bu kavramsal metin, yeni dönem yurttaşlık algısı ve sosyal sözleşme üzerine yoğunlaşmaktadır. Yurttaşlık kavramını genel hatlarıyla "Statü-Aidiyet-Etkinlik" kavramları üzerinden tanımlayan bu yaklaşım, proje ekibinin yapmayı öngördüğü savunuculuk faaliyetleri için kavramsal bir zemin oluşturmaktadır. Kimlik/ yurttaşlık belgesi üzerinden statüyü tanımlayan

- Çoğulculuk, çokluk ya da çoğunluk demek mi?
- Herhangi bir politik konuyla alakalı tarafsız davranan kişi ve/veya gruplar apolitik midir?
- Demokrasi bir karar verme süreci midir; yoksa bir temsiliyet mekanizması mı?
- Temsili demokrasi bir pazarlık ve karşılıklı taviz verme sistemi ise mağdur olan taraf konusunda ne yapabiliriz?
- Yaşlılık, hastalık gibi bazı dezavantajlılık durumları herkes için mümkün olan durumlar. Bu durumda sistemin kurgusunu kimin yapması gerek?

<sup>7</sup> detaylı bilgi için bakınız: <http://fds.oup.com/www.oup.co.uk/pdf/0-19-829644-4.pdf>

Yurttaşlık ve politika tartışmalarının ardından, “katılım” kavramını, katılım yollarını, “savunuculuk” başlığını ve bir yöntem olarak “izleme”yi tartışacak olan yeni kavramsal tartışma bölümüne geçilmiştir. Bu tartışmanın genel hatlarıyla şu akışı izlediği söylenebilir:

Bu tartışmanın esas çıktısı, kullanılan hiçbir yöntemin tek başına mutlak etkili olmadığı ve tüm yöntemlerin aslında birbiri ile bağlantılı bir şekilde kullanılarak etkin olabileceği algısı oldu.



Savunuculukta kullanılan her katılımcı yöntem için iyi örnekler incelendikten sonra bir yöntem olarak “katılımcı sivil izleme” hakkında daha çok bilgi içerikli bölüme geçildi.

Bu tematik bölümün zeminini oluşturan “katılımcı sivil izleme” kavramıyla alakalı teorik bilgi girdisi oturumun iskeletini oluşturdu. Bunun için ana hatları Homeros Fuentes tarafından ortaya konan katılımcı sivil izleme metodu konusunda bilgi aktarımı yapıldı. Bu yöntem için giriş bölümünde yer alan “Katılımcı İzleme” kısmına bakılabilir.

Katılımcı sivil izlemenin, “katılımcı izleme” olarak değerlendirilmesi için, izleme yapanların sürecin bir parçası, yani öznesi/aktörü olması şarttır. Bu çerçevede Adrese Büyüteç Projesi’ne bakıldığında:

Ancak tüm bu iyimser tabloya rağmen proje gönüllüleri arasında, özellikle lobi faaliyeti sırasında, kurumların ilgisinin nasıl olacağı ve tam olarak hangi kurum/kişilerle görüşme yapılması gerektiği konusunda bazı çekinceler olduğunu belirtmek gerekir.

Tüm bu tartışmalara konu olan savunuculukla ilgili daha detaylı bilgi için aşağıdaki bağlantılar<sup>8</sup> incelenebilir.

Proje sürecinin pratiğine yönelik, bilgi ve becerilere odaklı olan, tematik bölüm sona erdiğinde yapılacak “savunuculuk” faaliyetiyle ilgili genel durumun ne olduğuna dair bir tartışma yürütüldü. Savunuculuk alanında durumları tartışılan konular; “kadın, çocuk, engelli, kültür-sanat, ifade özgürlüğü ve işçi hakları” oldu. Yapılan araştırma sonrasında katılımcılar tarafından hazırlanan gazetelerin başlıklarını iç açıcı bulmak gerçekten zor. Ancak bu durum tespiti hem iyi örneklerin ele alındığı, hem de Türkiye özelinde savunuculuk faaliyetleri ve temsiliyet konusunda yaşanan problemleri tartışma anlamında faydalı bir uygulama oldu. Katılımcı sivil alanın ve savunuculuk faaliyetlerinin bir analizi niteliğindeki bu oturumdan sonra projenin kendi alanına dair tartışmalar ve bilgi paylaşımı yapılmasına ortam hazırlandı.

<sup>8</sup> detaylı bilgi için bakınız: <http://www.newtactics.org/> , <http://stk.bilgi.edu.tr/savunuculukseminer.asp> <http://stk.bilgi.edu.tr/docs/SAVUNUCULUK.pdf>



**“Gençlik Politikaları Alanında Durum Nedir?”** başlıklı oturumda 1960'lardan günümüze gençlik alanındaki aktörlere, faaliyetlere, kamu kurumlarının ve yasal çerçevelerin geçirdiği değişimlere bakarak gençlik politikaları alanının büyük resmi ortaya çıkarılmaya çalışıldı. Tartışılan konular arasında öğrenci hareketleri, askeri müdahaleler, ekonomik buhran dönemleri, çevre hareketi, neo-liberalizmin ortaya çıkışı, anayasa değişiklikleri ve özellikle 1990'ların sonundan bu güne kadar katılımcı sivil alanın ve gençlik alanının geçirdiği değişimler yer aldı. Katılımcı grubun, katılımcı sivil alanın hızlı büyümesi ve bu alana ayrılan kaynağın artması ile ilgili tartışmalarda aktif olarak yer alması projenin yakalamaya çalıştığı politik zeminle ilgili oldukça ümit vericiydi. Projenin müdahale etmeyi amaçladığı alanla ilgili genel durumun ortaya konması, gençlerin kendi hayatlarını

dahil olmak gibi özel durumlarda gençlerin aldığı hizmetlerle ilgili özel politikaların uygulanması öncelikli ihtiyaçlardan birisidir.

Proje kavramsal zeminini hak temelli bir yaklaşım üzerine oturtan Adrese Büyüteç ekibi, bir sonraki tartışma alanını, izleme yapılacak olan kurumların **gençlerin ihtiyaçları** açısından nerede durdukları olarak belirledi. Sıradaki tartışmalar, sosyal haklar bağlamında gençlerin nelere ihtiyacı olduğu ve toplumsal sözleşme gereği bu ihtiyaçları karşılamakla yükümlü olan kurumların genel durumu oldu. Gençlerin deneyimleri üzerinden şekillenen tartışma sırasıyla; gençlerin kurumlardan beklentileri, kurumların yasayla belirlenmiş görevleri ve son olarak bu görevlerin ne kadar yerine getirildiği üzerine şekillendi. Katılımcı izleme metoduyla uygulanan bu savunuculuk faaliyetinin temel olarak

*Gençlerin homojen bir grup olarak tanımlandığı ve ortak ihtiyaçları olduğu varsayımının hakim olduğu bir ortamda, proje eğitiminin tartışmalarından bir tanesi de - tabii ki- “gençler kimdir?” sorusu oldu.*

etkileyen politik süreçlere etki etmek konusundaki motivasyonları üzerinde olumlu etki bıraktı.

Gençlerin **homojen bir grup** olarak tanımlandığı ve ortak ihtiyaçları olduğu var sayımının hakim olduğu bir ortamda, proje eğitiminin tartışmalarından bir tanesi de - tabii ki- **“gençler kimdir?”** sorusu oldu. Gerçekte homojen bir grup olmayan gençlerin farklı ihtiyaçları ve beklentileri olduğu ortaya konurken, temel sosyal hakları bağlamında bütün grubu ortak olarak ilgilendiren bazı başlıkların da varlığı göz önüne kondu. Gençlik alanındaki ortak ihtiyaçların ve de bu sosyal grup içerisindeki görece dezavantajlı grupların özel ihtiyaçlarının karşılanmasına dair kurumların nasıl işlediği tartışmaya açıldı. Görünüyor ki Türkiye’de genç olmak, Türkiye’de genç ve kadın olmak, Türkiye’de genç ve engelli olmak, Türkiye’de genç ve kadın ve engelli ve bir etnik/kültürel gruba

izlediği/izleyeceği yol, hizmet sağlamakla yükümlü kurumların, gençlerin ihtiyaçlarını –en azından- kanunlarla belirlenen tanımlarına uygun, yeterli ve nitelikli olarak sunup sunmadığını gözlemlemek olacaktır. Eldeki verilerin, daha doğrusu gençlerin hizmet aldıkları kurumlarda yaşadıkları deneyimlerin, bir hak talebi haline getirilerek savunuculuk aracı olarak kullanılmasının yasal dayanakları tam da bu kurumların yönetmelikleri ve yasayla tanımlı görevleri üzerinden olacaktır. Bu yüzden de eğitimin bu bölümü, izlemesi yapılacak kurumların görevlerini ve yönetmeliklerini incelemeye ayrıldı. Bu kitabın üçüncü bölümünde bu kurumlarla alakalı veri analizlerini içeren makaleleri bulabilirsiniz.

Yaklaşık olarak beş gün süren eğitim ve tartışmaların sonunda kurumlara yapılacak izlemelerde bakılması gereken başlıklar belirlenerek, izleme formlarına

ve izleme yöntemine son hali verilmeye çalışıldı. İzlemelerin “katılımcı” olabilmesi için izleme yapan yerel ekiplerin mümkünse kurumlardan hizmet almayı deneyimleyerek izleme raporlarını oluşturmalarına karar verildi.

## 2. Adrese Büyüteç Ara Toplantısı:

### Neden Ara Toplantı?

Projenin başladığı günden bu yana ilerleyen süreci yerellerden gelen proje gönüllüleriyle değerlendirmek, izlemeler konusunda yaşanan her türlü deneyimi aktarmak ve toplanan verilerin niteliği açısından izlemelerde bir standart oluşturmaya çalışmak üzere bir ara toplantıya ihtiyaç duyuldu.

### Toplantı İçeriği

Üç gün süren toplantıda yerel izlemelerde yaşanan problemler, bu kadar uzun soluklu bir proje süresinde yerel ekiplerin yaşadıkları örgüt içi sorunlar ve toplanan verilerin standart bir hale getirilmesi gündemlerden bir kaçı olarak ortaya çıktı. Ara toplantının neredeyse tamamı, yerellerden gelen gündem talepleri ve desteğe ihtiyaç duyulan alanlar göz önüne alınarak yapılandırıldı. Diğer yandan, ilerleyen günlerde gerçekleşecek çalışma ziyaretlerinin içeriği, hangi kurumlara ziyaret gerçekleştirileceği ve hangi gündemlerin görüşmelere taşınacağı konusu proje ekibi ile bu toplantıda paylaşıldı. Gerçekleşen izlemelerin raporları, proje kapsamında sınıflandırılarak, izlenen kurumlarla alakalı bir durum değerlendirmesi olarak ortaya konulacağından,

izlemelerin raporlanmasına dair ortak yöntem ve kişisel deneyimlerin paylaşılabilmesi için ortak dil oluşturma çabaları bu toplantıda bir adım daha ileri götürüldü. Son olarak, proje takvimi ve proje hedefleri gözden geçirilerek projenin temel amacı olan gençlerin kendi adına, öznesi oldukları konularda

O kadar iş yaptık  
şimdi bunları  
düşünme vakti.



taleplerde bulunması ihtiyacı konusundaki tartışma tazelandi.

## 3. Çalışma Ziyaretleri: Neden Çalışma Ziyaretleri?

Proje arka planında tartışması yapılan savunuculuk faaliyetleri ve bunun için kullanılan araçlar temelinde, yapılan çalışma ve toplanan verilerle ilgili olarak gündem yaratmak ve konuyla ilgili paydaşlarla bilgi paylaşımı kritik yer tutmakta. Bu sebepten proje gönüllüleri, İstanbul'da gerçekleşen çalışma ziyaretleri kapsamında 10 farklı kurumu ziyaret ederek görüşmeler yaptılar. Çalışma ziyaretlerinin bir başka çıktısı da projede aktif olarak rol alan gönüllülerin katılımcı sivil alanda çeşitli konularda faaliyet gösteren diğer örgütlerle temasının sağlanması oldu.

### Çalışma Ziyaretleri Çerçevesinde Görüşülen Kurumlar ve Ziyaret İçerikleri

- **Uluslararası Af Örgütü<sup>9</sup>:** İnsan hakları ve her türden hak ihlalleri konusunda dünya çapında raporlama faaliyetleri yürüten örgütle görüşme içeriği, Af Örgütünün hak ihlalleri konusunda yaptığı raporlama ve izleme faaliyetleri konusunda bilgi almak şeklinde gerçekleşti. Örgüt aynı zamanda devam eden hak ihlali davalarını da izleyerek ulusal ve uluslararası hak savunuculuğu faaliyetleri yürütmektedir.
- **KONDA Araştırma<sup>10</sup>:** Aslında bir araştırma şirketi olan KONDA, bir katılımcı sivil toplum örgütü gibi çalışıp gerçekleştirmek istediği araştırma projelerine kaynak bularak toplumsal sorunlar konusunda araştırma raporları yayınlamaktadır. Görüşme içeriği daha çok metodun kullanılması ve sağlıklı verilerin toplanmasıyla ilgili teknik konulardan oluştu. Proje ekibi için oldukça verimli geçen görüşme süresinde toplumsal sorunlar konusunda raporlama yapmanın ve konunun

9 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.amnesty.org.tr/ai/>

10 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.konda.com.tr/>



görünürlüğünü sağlamanın politik etkileri konusu derinlemesine tartışıldı.

- **Doğa Derneği<sup>11</sup>:** Türkiye’de çevre koruma ve ekoloji alanında oldukça etkin bir kurum olan Doğa Derneği ile yapılan görüşme karşılıklı deneyim aktarımı şeklinde gerçekleşti. Daha çok ekoloji başlıklı konularda izleme faaliyetleri yürüten örgütten, kullanılan metod konusunda oldukça değerli geri bildirimler alındı.
- **Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği<sup>12</sup>:** Türkiye’de kadının insan hakları alanında, savunuculuk ve lobi faaliyetleri anlamında oldukça etkin olan örgüt aynı zamanda basını ve yürütülen davaları izleyerek resmi kurumlar tarafından yayınlanan raporlar dışında, katılımcı sivil bakış açısıyla gölge raporlar yayınlamaktadır. Yapılan görüşmede, kurumun raporlama ve lobi faaliyetleri konusunda deneyimleri alınarak kullandıkları metod ve çalıştıkları alanın genel durumuyla ilgili görüşleri alındı.
- **Hale Akay, Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı<sup>13</sup>:** Vakıf, Türkiye’de sosyal ve ekonomik konularda “bir düşünce üretim merkezi” olarak faaliyet gösteren, aynı zamanda demokratikleşme, iyi yönetim gibi alanlarda yayınlar yapan ve toplantılar düzenleyen bir örgüttür. Yapılan görüşmede Hale Akay’ın Türkiye’de asker ve güvenlik ile ilgili hazırladığı raporun ayrıntıları konuşuldu.
- **Eğitim Reformu Girişimi<sup>14</sup>:** Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi bünyesinde 2003’ten bu yana faaliyet gösteren ERG, eğitim

reformu gerçekleştirilmesi için karar alıcıları etkilemek ve paydaşlar arası diyalog alanları gerçekleştirmek için çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca eğitim reformlarını izlemek ve gözlemcisi olmak gibi bir amacı da olan ERG ile yapılan görüşme, daha çok Türkiye’de eğitim alanında genel durum ve eğitim-gençler ekseninde yürütülmesi gereken faaliyetler etrafında gerçekleşti.

- **Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı<sup>15</sup>:** Katılımcı sivil toplum alanını kamu ve özel sektörün yanı sıra üçüncü bir sektör olarak tanımlayan TÜSEV öncelikli olarak yasal çalışmalar, sektörler arası işbirlikleri ve STK’lar için daha etkili kaynak kullanımı konularında çalışmalar yürüten, çok sayıda dernek ve vakfi bünyesinde bulunduran bir örgüttür. Yapılan görüşme yine STEP (Katılımcı sivil Toplum Endeksi Projesi) ve Türkiye’de katılımcı sivil alanın genel durumuyla ilgili farklı yaklaşımlar hakkında görüş alışverişi şeklinde geçti.
- **Kamu Harcamaları İzleme Platformu<sup>16</sup>:** İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi ev sahipliğinde 50’yi aşkın örgütle birlikte yürütülen bir izleme platformudur. Adrese Büyüteç’in aksine “bilgi edinme hakkını” kullanarak kamu kurumlarının bütçelerini resmi kanallardan izleyen platform, eğitimler ve kamplar düzenleyerek elde ettiği verileri görünür kılmayı ve TBMM’ye gönderilen mektuplar yoluyla bir baskı mekanizması oluşturmayı amaçlamaktadır. Yapılan görüşmede platformun elde ettiği verilerin kısa bir paylaşımının ardından, sosyal haklar bağlamında izleme faaliyetinin ve bilginin stratejik olarak kullanımının esas başlıklar olduğu söylenebilir.

11 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.dogaderneği.org/>

12 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.kadinininsanhaklari.org/>

13 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.tesev.org.tr/default.asp?PG=ANATR>

14 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.sabanciuniv.edu/>

15 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.tusev.org.tr/>

16 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.kahip.org/index.html>

- **Sosyal Değişim Derneği<sup>17</sup>**: Bünyesinde birçok örgüt ve inisiyatif barındıran Irkçılığa ve Milliyetçiliğe Dur De!<sup>18</sup> Girişimi, Türkiye’de nefret suçları ve nefret söylemiyle mücadele alanında etkin rol üstlenmiştir. Yapılan görüşme, DUR DE! Girişimi’nin basında nefret söylemi üzerine yaptığı gazete tarama ve raporlama faaliyeti odağında gerçekleşti. Bir savunuculuk yöntemi olarak bu söylemi görünür kılmak ve mücadele etmek konusunda yapılan çalışmalar, proje ekibi için hem yeni bir bakış açısı hem de yeni bir metodla tanışmayı beraberinde getirdi.
- **İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi<sup>19</sup>**: İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, Eğitimde Haklar Savunu

#### **Çalışma Ziyaretlerinin Ardından/Raportörün Notu:**

Yapılan ziyaretler sonunda, katılımcıların Türkiye’de –ve bazı görüşmelerde dünyada- izleme, raporlama ve savunuculuk faaliyetleri konusunda yenilikçi yöntemlerle tanışmasının oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında Adrese Büyüteç’in bu alanda yapılan tek iş, yürütücü olan kurumların tek kurumlar olmadığı; politik konularla ilgili olarak pek çok farklı paydaşla birlikte alan içinde yeni ve değişkenlik gösteren birçok yöntem uygulanabileceği algısının oluşması ayrıca sevindiricidir.

#### **4. Final Toplantısı ve Lobi Maratonuna Hazırlık**

##### **Neden Final Toplantısı?**

*Katılımcıların Türkiye’de –ve bazı görüşmelerde dünyada- izleme, raporlama ve savunuculuk faaliyetleri konusunda yenilikçi yöntemlerle tanışmasının oldukça etkili olduğu söylenebilir.*

Platformu, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Platformu ve Kamu Harcamaları İzleme Platformu içinde aktif olarak yer almakta, Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü ile Mücadele Ağı, Yoksullukla Mücadele Ağı ve Çocuklar İçin Adalet Girişimi çalışmalarını takip etmektedir. Yapılan görüşmede genel olarak çocuk alanının sorunları, savunuculuk faaliyetlerinde gelinen son nokta ve çocuk alanında yapılan izleme ve raporlama faaliyetleri konuları konuşulmuştur.

Proje sürecinde elde edilen ve derlenerek veriler haline getirilen deneyimlerin lobi maratonu için hazır hale getirilmesi ve tekrar üzerinden geçilerek paylaşılması için lobi öncesi bir toplantıya ihtiyaç duyuldu. Proje ekibinin ve kurumların lobicilik deneyimleri yeterli olmadığından, elde edilen verilerin toparlanarak bir lobi aracı haline getirilmesi, kurumlar ve lobicilik konusunda deneyimli/uzman kişilerle oturumlar düzenlenerek lobi ekibinin maratona hazırlanması gerekmektedir.

##### **Final Toplantısı İçerik:**

Toplantının içeriği lobi faaliyeti öncesi proje ekibiyle son defa bütün süreci değerlendirmek, katılımcı sivil alanda savunuculuk faaliyetleri ve özellikle lobi başlığındaki tartışmaları pratiğe yönelik olarak derinleştirmek için tasarlandı. Bunun dışında; lobi takvimi, proje kapsamında hazırlanan belgelerin paylaşılması ve geri bildirimler alınması toplantının

17 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.sosyaldegisim.org/>

18 detaylı bilgi için bakınız: <http://www.durde.org/>

19 detaylı bilgi için bakınız: <http://cocukcalismalari.bilgi.edu.tr/>



diğer gündemlerini oluşturdu. Programın akışı teorik ve kavramsal katılımcı sivil alan tartışmalarından çok lobi faaliyeti ve kurumlar hakkında teorik bilgilerin aktarılması, proje ekibiyle lobicilik konusunda deneyimlerin paylaşılması şeklinde gerçekleşti. Lobicilik konusunda Türkçe kaynak bulmanın güçlüğü, yazılı kaynakların genellikle Avrupa Birliği<sup>20</sup>, Avrupa Ülkeleri veya Amerika Birleşik Devletleri yasal çerçevesinde tanımlı olması, konuyla alakalı tartışmayı Türkiye pratiğine taşımayı oldukça güçleştirdi.

### 5. Lobi Maratonu:

Projenin son etkinliği olan lobi maratonunun amacı; gençlerin deneyimlerinden derlenen verileri, talep ve önerilerini, sıkça da şikayetlerini, izlenen kurumlara ve bu kurumlar ile ilişkili paydaşlara ulaştırmaktı.

Lobi maratonu çerçevesinde elde edilen veriler, Devlet Planlama Teşkilatı, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı, Siyasi Partiler, Mahalli ve Yerel İdareler Müdürlüğü, TBMM Gençlik Komisyonu, Ulusal Öğrenci Konseyi

*Lobi maratonu gibi bir savunuculuk faaliyetinden kısa dönemde gözlemlenebilir etkiler beklemek gerçekte büyük bir iyimserlik olurdu. Bu nedenle final toplantısında da tartışıldığı üzere daha uzun vadeli hedefler koyularak lobi maratonuna başlandı.*

Başkanlığı gibi kurumlardan yetkililerle ve uzmanlarla paylaşıldı. Lobi maratonu gibi bir savunuculuk faaliyetinden kısa dönemde gözlemlenebilir etkiler beklemek gerçekte büyük bir iyimserlik olurdu. Bu nedenle final toplantısında da tartışıldığı üzere daha uzun vadeli hedefler koyularak lobi maratonuna başlandı. Ancak, kurumlardan alınan geri bildirimler, konuyla ilgili paydaşların elde edilen verilere gösterdiği

ilgi, elde edilen iletişim bilgileri ve en üst düzey karar alma mekanizmalarının kapılarının bu yolla açılması, proje gönüllüleri ve koordinasyon ekibi üzerinde olumlu etkiler bıraktı. Bir yılı aşkın zamandır devam eden izleme ve raporlama faaliyetlerinden elde edilen verilerin, bir savunuculuk aracı olarak, gerçek muhataplarıyla buluşmuş olması oldukça sevindiricidir.

### Lobi Maratonunun ve Projenin Ardından/ Raportörün Notu:

Proje çıktılarının lobi maratonu yoluyla paylaşılmaya çalışıldığı zaman genel seçim dönemine çok yakın olduğu için, siyasi partiler gibi önemli paydaşların paydaşların randevu vermemiş olması elbette bir talihsizlik. Öte yandan Sağlık Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu gibi, izlenen kurumlarla ilgili kritik pozisyonda olan diğer bazı kurumların da randevu vermemiş olması, bir yandan Türkiye’de savunuculuk faaliyetleri yürütmenin zorlukları konusunda oldukça değerli bir bilgi. Yapılan çalışmanın ve proje çıktılarının, adı geçen paydaşlara birinci elden

ulaştırılması hala yürütücü kurumların yapması gereken bir iş.

Olumlu bir başka etki olarak, proje çıktılarının basın mensuplarıyla ve katılımcı sivil alanda benzer çalışmalar yürüten STK temsilcileriyle paylaşılarak yüksek oranda olumlu geri bildirimler alınmış olmasını söylemeden geçmek haksızlık olur. Yapılan katılımcı sivil izleme çalışmalarının ve proje çıktılarının Türkiye’deki katılımcı sivil alana, gençlerin sosyal haklar düzleminde aldıkları bu hizmetlere ve hak

20 detaylı bilgi için bakınız: [http://ec.europa.eu/civil\\_society/interest\\_groups/docs/workingdocparl.pdf](http://ec.europa.eu/civil_society/interest_groups/docs/workingdocparl.pdf)

savunuculuğu kültürüne olan etkilerini zaman içinde görmeyi umuyoruz.

### KAYNAKÇA:

- <http://stk.bilgi.edu.tr/docs/SAVUNUCULUK.pdf>
- [www.newtactics.org](http://www.newtactics.org)
- <http://fds.oup.com/www.oup.co.uk/pdf/0-19-829644-4.pdf>
- Citizenship In Diverse Societies, Will Kymlicka, Wayne Norman
- <http://wikipedia.org>
- [www.stgm.org.tr](http://www.stgm.org.tr)
- [www.bianet.org](http://www.bianet.org)
- [hdr.undp.org/en/media/hdr04\\_biblios.pdf](http://hdr.undp.org/en/media/hdr04_biblios.pdf)
- [http://ec.europa.eu/civil\\_society/interest\\_groups/docs/workingdocparl.pdf](http://ec.europa.eu/civil_society/interest_groups/docs/workingdocparl.pdf)

## ADRESE BÜYÜTEÇ PROJESİ GÖRSEL DOKÜMANTASYON SÜRECİ

Adrese Büyüteç Projesi'nin görsel dokümantasyonunu üretme sürecini:

- Planlama
- Uygulama
- Çerçeveleme / Kurgu

olmak üzere 3 aşamalı olarak hayata geçirilmiştir. Dokümantasyon, proje sürecinde sahada gerçekleşen etkinlikler esnasında yapılan video çekimlerinden ve aynı zamanda içeriği desteklemek amacıyla proje ekibi ve uzmanlarla yapılan röportajlardan oluşmaktadır.

### PLANLAMA

Dokümantasyonun hedeflerinde yer alan öğeleri ön plana çıkarmak amacıyla planlama yaparken, proje takvimi ve proje sonunda ulaşılmak istenen hedefleri göz önünde bulundurduk. Çekimlerde sorulacak soruları ve etkinlikler özelinde ön plana çıkarmak istediğimiz unsurları belirlemeyi de planlama aşamasında yaptık. Dokümantasyonun içeriğini projede yer alan eğitmen, uzman ve süreçte projeye destek olacak koordinasyon ekibi ile birlikte oluşturduk. Dolayısıyla uygulama aşamasında yapılan her bir revize ve geri bildirim, farklı deneyimlerle beslenmiş yeni bakış açılarını da aktardığımız bir ürün hazırlamamıza yardımcı oldu.

### UYGULAMA

Uygulama aşaması, proje etkinlikleri esnasında video çekimlerini yaptığımız aşama oldu.



Proje Eğitimi

Ara Toplantı

Yerel İzleme alışmaları

Gençlik Panelleri

Lobi Maratonu

Proje Ekibi Hazırlık ve Değerlendirme Toplantıları

Çekimler, yukarıda belirtilen proje etkinlikleri ile ilgili:

Ne yapıyor?

Neden yapıyor?

sorularına yanıt almak üzerine kurgulandı. Böylece etkinliğin amacı, işlevi ve programı hakkında bilgiler içeren bölümleri oluşturduk.

Sahada izlemeleri yapan ve proje sürecinin tüm aşamalarında yer alan gençlerin hem etkinlikler hem de kendi öğrenme süreçleriyle ilgili verdikleri geri bildirimler projeyi ve dolayısıyla dokümantasyonu en çok besleyen veriler oldu. Deneyimlerimiz ve deneyimlerimize referansla önerilerimiz, alanda katılımcı sivil izleme projesi yapmak isteyen

paydaşı olan gençlere ve proje koordinasyon ekibine sorulan bir diğer soru da “Nasıl yaptık?” sorusu oldu.

## ERVELEME / KURGU

Çekimleri mümkün olduğu kadar içinde bulunduğumuz etkinliğin doğal ortamında yapmaya zen gösterdik. Görüntüleri 11 saha etkinliğinde çekilmiş 58 kasetten derleyerek kurguladık. Dokmantasyondaki bölümleri kapsayan başlıklarda uzmanlar ve proje koordinasyon ekibi ile yaptığımız röportajlar, tüm görüntüleri üzerine yerleştirdiğimiz genel hikayenin ana çerçevesini oluşturmamıza ve projeyi zaman takvimine de referans vererek bir bütün içinde aktarmamıza yardımcı oldu. Uygulama bölümünde de belirttiğimiz gibi projenin hedeflerinden biri de bu dokümantasyonun başka bir izleme projesine rehber / yardımcı olabilmesiydi. Dolayısıyla röportajları, deneyimlerimize referansla ancak başka bir proje kurgusunda değişmesi muhtemel ihtiyaçlar ve imkanlar doğrultusunda, katılımcı metodun esas olduğu ideal bir izleme projesi bakış açısını da dikkate alarak yaptık.

*Sahada izlemeleri yapan ve proje sürecinin tüm aşamalarında yer alan gençlerin hem etkinlikler hem de kendi öğrenme süreçleriyle ilgili verdikleri geri bildirimler projeyi ve dolayısıyla dokümantasyonu en çok besleyen veriler oldu.*

kurumların / inisiyatiflerin faydalanabileceği; kendi projelerinin hedeflerini belirlerken gerçekçi, katılım odaklı, ölçülebilir sürdürülebilir olmasına yardım edecek bilgiler niteliğinde dşnlmelidir. Çünkü dokümantasyonun ulaşmayı planladığı bir diğer hedef de yeni bir izleme projesine rehber niteliği taşıyabilmesiydi. Dolayısıyla gençlerin gözlem, öneri ve yorumlarından elde ettiğimiz veriler, dokümantasyonun bir rehber olma hedefine ulaşmasına da destek oldu. Bu nedenle, projeyi sahada birebir uygulayan, proje ekibinin en etkili

Dokümantasyon, projenin internet üzerindeki bağlantılarından ([www.adresebuyutec.net](http://www.adresebuyutec.net)), proje uygulayıcıları olan TOG ([www.tog.org.tr](http://www.tog.org.tr)) – GB (<http://genclik.bilgi.edu.tr>) internet sitelerinden yayınlanmaktadır. CD üzerine kopyalanmış versiyonları da sahada, proje kapsamında işbirliği yaptığımız kurumlara, yerel örgütlenmelere ve proje gönüllülerine dağıtıldı. Proje sonunda hazırlanan ve saha ile paylaşılacak her türlü dokümanın da ek belgesi oldu.

Söz uçar  
görüntü kalır demişler.  
Gerçekten 58 kasetin  
hepsini izlemiş  
olabilir mi?



## ADRESE BÜYÜTEÇ PROJESİ YÖNETİCİ ÖZETİ

Adrese Büyüteç, gençlik alanında bir katılımcı izleme projesidir!

Adrese Büyüteç Projesi 16 farklı ilde gençler tarafından, gençlere hizmet veren 5 kurum izlenerek yürütülmüştür. Projenin saha faaliyetleri Toplum Gönüllüleri Vakfı tarafından koordine edilirken; içerik desteği İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Katılımcı sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi'nden alınmıştır. Projenin finansal desteğini Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve National Endowment for

süreci sonunda ortaya çıkan raporun ülkedeki gençlik politikaları gelişim sürecine katkı sunması beklenmektedir. Bu çalışmanın, devlet tarafından sunulan hizmetlerin doğrudan yararlanıcıları tarafından izlenmesi anlamında, katılımcı sivil alana bir model oluşturması hedeflenmektedir.

### ÜNİVERSİTE AVRUPA BİRLİĞİ OFİSLERİ

Programların yürütülmesi ve üniversite çapında üstlendikleri eşgüdüm rolleri AB programlarından alınacak kaynağı doğrudan etkilediğinden AB ofislerinin üniversitelerde yeni bir iktidar odağı haline geldikleri ve özellikle seçim süreçlerinde ve kriter belirlemede en önde gelen aktör oldukları gözlenmiştir. Seçim kriterlerinin öğrencilerin katılımı

*Adrese Büyüteç Projesi 16 farklı ilde gençler tarafından, gençlere hizmet veren 5 kurum izlenerek yürütülmüştür.*

Democracy (NED) sağlamışlardır. Proje şu illerde yürütülmüştür: Adana, Aksaray, Ankara, Edirne, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Muğla, Samsun, Trabzon.

Türkiye'de "yönetişim" kavramının uygulama alanlarının genişlemesi, özel olarak da ihtiyaç temelli ve etkili bir gençlik politikası gelişimi için, gençlerin kendileri ile ilgili karar süreçlerine katılımı kadar; bu kararların uygulanma aşamasının izlenme sürecine katılımları da önemlidir. Gençler, kendi ihtiyaçlarını ve haklarını tanımlama ve ifade etme yönünde güçlendirilmelidir. Katılım, demokratik düzenlerin sadece bir çıktısı değil aynı zamanda temeli olduğu için; bu durum, demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bu kapsamda, Adrese Büyüteç projesi gençlik politikaları gelişim sürecinde, gittikçe daha fazla şekilde beliren, gençlerin katılımına duyulan ihtiyaçtan temel almaktadır. 16 farklı ilde gençler tarafından, yerellerindeki gençlik hizmetlerini izleme

olmadan sadece başarı ve yabancı dil odaklı olarak belirlenmesi programların pedagojik yaklaşımı ile tam uyum halinde değildir ve 'güçlendirme' amaçlı motivasyon potansiyelinin göz ardı edilmesine yol açma potansiyeli taşımaktadır. Benzeri şekilde yararlanıcıların seçiminin bir çok üniversitede gözlenen merkezi sınavlarla yapılması ihtiyaç odaklı karar verilememesine yol açabilir. Öte yandan bölümler bazında öğrenciyle doğrudan temas halindeki jürilerce bu seçimin yapılması yönetimde yerindenlik ilkesine daha uygun olsa da bu sürecin de öğrenci kayırmaya yol açabileceği izleme ekiplerinde özellikle belirtilmiştir. Kriterlerin belirlenmesinde öğrencilerin de örgütlü katılımının olması, süreçlerde şeffaflık ve hesap sorabilen öğrenci örgütlülüğü bu tür olası olumsuzlukların da önüne geçebilir.

İzleme ekipleriyle yapılan görüşmede bazı üniversitelerin AB Ofislerinin aslen dezavantajlı gençler ve STK'lar için oluşturulmuş olan Gençlik programı ve özellikle de Avrupa Gönüllü Hizmeti



için kitlesel bir şekilde gönderen organizasyon rolüne soyundukları belirtilmiştir. Bu rolü üstlenebilecek yetkin STK'ların bulunmadığı istisnai durumlarda üniversitenin üstlenmesi geçici olarak kabul edilebilecek bu durum, yararlanan başına programlardan belli bir miktar kaynak alındığı düşünülünce üniversiteler açısından önemli bir yan gelir kalemi haline gelmiştir. Bu durum yerel gençlik örgütlerinin yararlanması ve yetkinleşmesi için gereken bir kaynağın üniversiteye yönlendirilmesi, programdan sosyoekonomik düzey açısından genelde dezavantajlı sayılmayacak üniversite öğrencilerinin üniversite dışı gençlere göre daha ağırlıklı yararlanması ve gönüllü hizmet sırasında yaşanabilecek olumsuzluklara karşı birebir iletişimin sürdürülebilmesi gereken durumlarda gönüllünün

### *AB ofislerinin 'genç dostu' yapılanması ve yaklaşımı için Ulusal Ajans'ın ofislere yayın ve eğitim desteği vermesi talep edilmelidir.*

gönderici kuruluşla bağlantı kuramaması gibi durumlara da yol açabilecektir. Son olarak bu durum AB ofis personelinin asli görevleri olan eğitim ve araştırma programları için daha az zaman ayırması anlamına da gelmektedir. Her ne kadar üniversite ofisleri başvurabilecek kurumlar olsa da yukarıda sıralanan sorunlu durum nedeniyle olası istismarların önlenmesinde Ulusal Ajans'a da görev düşmektedir.

Son olarak yukarıda getirilen öneriler doğrultusunda üniversite AB ofislerinin 'genç dostu' yapılanması ve yaklaşımı için Ulusal Ajans'ın ofislere yayın ve eğitim desteği vermesi talep edilmelidir.

### **GENÇLİK MECLİSLERİ**

Yerel Gençlik Meclisleri'nin özellikle özerkliğini değerlendirmede bütçe önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan toplantı ve sorulardan alınan genel cevaplarda görülen yerel gençlik meclislerinin gençlik ihtiyaçları temelinde bir bütçe belirleyemediği ve yapılacak faaliyetlerini de buna göre özgürce hazırlayamadığı görülmektedir.

Gençlik meclislerinin sürdürülebilir ve kurumsal bir çalışma için kurumsal bir finansman ve bütçe modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu merkezi ve yerel kuruluşlar aracılığı ile oluşturulabilecek önemli bir ihtiyaçtır.

Gençlik Meclisleri'nin işleyişleri açısından ortaya çıkan sonuçlardan biri de gençlik meclislerinin erişilebilir olmasıdır. Bu noktada da gençlik meclislerinin kent ölçeğinde yönetimi ve idaresi kendilerine ait olan özerk mekânlara sahip olmasının etkili olacaktır.

Gençlik meclislerinin kent ölçeğindeki tüm ilgi gruplarına ulaşabilmesi için sürekli olarak medya, web sayfası aracılığı ile daha etkin bir iletişim yöntemi kullanması etkili olacaktır.

Gençlik meclislerinin erişilebilirliği noktasında bir önemli sorun alanı da gençlik meclislerinin engelli dostu olabilmesidir.

### **GENÇLİK SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENÇLİK MERKEZLERİ**

Türkiye'nin nüfusunun yarısı 29,2 yaşından küçüktür ve Türkiye gayet genç nüfusa sahip bir ülkedir<sup>1</sup>. Dolayısıyla, denilebilir ki; gençleri ilgilendiren politikalar, gençleri ve çevrelerindeki insanları da düşündüğümüzde nüfusun önemli bir kısmının gündelik yaşamını yakından ilgilendirmektedir. Formel eğitimin yanında, gençlerin sosyal ve bireysel olarak kendilerini gerçekleştirmeleri için imkanlar yaratmak, sosyal devletin temel sorumluluklarından biridir. Fakat, açıkça görülmektedir ki, mevcut gençlik

1 TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2010 Yılı Sonuçları (31 Aralık 2010), [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr)

merkezlerinin içerik ve yaklaşımları yeterli olmamakla birlikte ihtiyacı karşılamaktan da çok uzaktadır.

Bu bağlamda, yerel yönetimlerin, katılımcı sivil toplum örgütleriyle beraber veya kendi başlarına yürüttükleri gençlik merkezlerinin sayılarının artırılması doğru bir strateji olacaktır. Merkezi hükümet ise yerel düzeyde hizmet veren gençlik merkezlerinin kapasitesini geliştirmeye, denetlemeye ve merkezler arası iletişimi arttırmaya yönelik bir hizmet sağlayabilir. Bu alanda çalışan gençlik örgütlerinin ve gençlik çalışanlarının bilgi ve deneyimi, gençlik merkezleriyle ilgili oluşturulacak herhangi bir stratejide kilit rol oynayacaktır. Hükümet, 2011 yılında yeni bir gençlik yapısının kurulmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Üniversitelerimizde verilen sağlık hizmeti kısıtlı ve yetersiz. Yeterli tesis, donanım ve personele sahip üniversite sayısı çok az. Son yıllarda kurulan üniversitelerde ve Doğu Anadolu'daki üniversitelerin sağlık merkezlerinde çok kısıtlı hizmet veriliyor. Birçok şehrin üniversitesinde uzman hekim eksikliği ve poliklinik yetersizliği yüzünden öğrenciler bu ücretsiz sağlık hizmetinden faydalanamıyor.

Bugün birçok üniversite, medikodan hizmet alan her öğrenci ve çalışanından düşük bir vizite ücreti ya da bağış alıyor. Bazı üniversitelerde ücret alınmazken, genele baktığımızda bu duruma dair belirli bir standart olmadığını görüyoruz. Üniversitenin tedavi masraflarının sadece bir kısmını karşıladığı durumlarda aradaki ücret farkı öğrencinin cebinden

## *Üniversite öğrencilerin %70'den fazlasının sosyal güvencesi yok. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi düşük, sosyal güvencesi olmayan öğrenciler için medikolar ücretsiz tek sağlık güvencesi anlamını taşıyor.*

Kurulması düşünülen Türkiye Gençlik Ajansı<sup>2</sup>'nin ve sonrasında gençlik merkezleriyle ilgili hazırlanacak yeni yönetmeliğin ruhu; yerinden yönetimi, veriye dayalı hareket etmeyi, genç dostu hizmetler sunmayı, toplumun tüm farklılıklarına zenginlik olarak yaklaşmayı ve katılımcılığı esas almalıdır.

### **MEDİKO**

Elde edilen bulgulara göre üniversite gençliği mevcut durumdan mutlu değil ve çoğunluk sağlık hizmetinden nasıl faydalanabileceğini bilmiyor.

Medikoların kendini tanıtmaya ve hizmet verdiği kesime kendisini farketme konusunda kampüs içi çalışmaları yetersiz ya da hiç yok. Bilgilendirme (afiş, el ilanı), tanıtım, etkinlik (film gösterimi, konferans) vb. yapılmıyor. Her 3 öğrenciden 2'si medikonun görev ve işlevini bilmiyor.

tamamlanıyor. Her öğrenci bu bedeli sağlayabilecek olanağa sahip değil. Üniversite öğrencilerin %70'den fazlasının sosyal güvencesi yok. Ülkemizde üniversite öğrencilerinin çoğunluğu başka şehirlerden geliyor. Ailesinin gelir düzeyi düşük, sosyal güvencesi olmayan öğrenciler için medikolar ücretsiz tek sağlık güvencesi anlamını taşıyor.

Üniversitelerimizde medikolar sadece mesai saatleri içinde hizmet vermekteler. Kampüs içi yurtlarda barınan öğrenci ve personel mesai saatleri dışında medikodan faydalanma olanağı bulamıyor. Yurtta yaşayan bir öğrenci gece hastalandığında medikonun açılmasını bekliyor ya da dışarıdan hastane hizmeti almak zorunda kalıyor. Ambulans bulunduran mediko sayısı ise çok az. Kampüs içinde öğrencinin her an erişebileceği bir sağlık sistemine ihtiyaç var.

Bu tür bir sağlık sistemi sağlanmış olsa bile bugün medikoların çoğu fiziki açıdan ve sağlık personeli bakımından yetersiz. Hekim sayısının yetersiz

2 TOG'un da katkısıyla oluşturulan Türkiye Gençlik Ajansı yasa tasarısı onay için TBMM'de beklemektedir.





olduğu medikolarda öğrenciler, başka branşlarda uzmanlaşmış doktorlar tarafından tedavi ediliyor.

Üniversitelerin Mediko-Sosyal Kültür ve Spor İşleri Dairesi Uygulama Yönetmeliği(3)'nde belirtilen diğer bir görevi de üniversitedeki bütün öğrencileri imkanlar ölçüsünde her yıl bir defa sağlık kontrolünden geçirmek ve tespit edilen bulguları sağlık fişine işlemek. Adrese Büyüteç Proje araştırmalarında öğrencilerin elde ettiği veriler bu konuda üniversitelerin hiçbir çalışma yapmadığını gösteriyor.

## SAĞLIK KÜLTÜR VE SPOR DAİRESİ

Üniversitelerin özerkliğini, bünyesindeki akademik ve idari personelle öğrencilerin düşünce, ifade ve örgütlenme hak ve özgürlüklerini sınırlayan YÖK sistemi ve yasası çok ciddi bir şekilde sorgulanmalı, ilgili paydaşların ihtiyaç, talep ve düşüncelerini aktarabilecekleri ve karar alma mekanizmalarında aktif olabilecekleri katılım mekanizmalarına açık ve şeffaf bir süreç üzerinden yeniden yapılandırılmalıdır. Bu yapılandırma sürecinde yüksek öğretim sistemine dair çok temel değişikliklerin

## *Keyfi cezai yaptırım ve uygulamalara olanak tanıyan maddeler içeren YÖK Disiplin Yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekmektedir.*

gündeme alınması gerekmektedir. Ancak ifade ve örgütlenme özgürlüğü temelinde, özellikle üniversiteli gençlerin siyasal etkinliğini ve eyleme dayalı ifade yollarını çok büyük ölçüde sınırlayan vekeyfi cezai yaptırım ve uygulamalara olanak tanıyan maddeler içeren YÖK Disiplin Yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekmektedir. Gençlerin eyleme dayalı ifade yollarını sınırlayan ve kendilerini ifade ederken büyük sıkıntılar yaşamalarına yol açan Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası'yla, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda da keyfi uygulamalara mahal veren maddeler kaldırılmalı, örgütlenme ve eylemliliği

sınırlayan maddeler üzerinden yapılan şiddet içerikli ve/veya cezalandırıcı uygulamalar engellenmelidir.

2000li yılların başında Avrupa Eğitim Alanının geliştirilmesini hedefleyen Bologna sürecinin etkisi ve beklentileri ışığında yürürlüğe konan Öğrenci Temsilciği Yönetmeliği ve bu yönetmelik çerçevesinde yukarıdan aşağı bir dayatma şeklinde yürütülen uygulamalar gözden geçirilmeli, temsilcilik sisteminin gücünü geniş gençlik tabanından alan ve öğrencilerin ihtiyaç, istek ve düşüncelerini aktif bir şekilde yönetim kademelerine taşıyıp, karar mekanizmalarında bunların dikkate alınmasını sağlayacak şekilde aktif bir yapıya kavuşturulması için gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Bu yöndeki değişiklikler, farklı üniversitelerin farklı yapı ve ihtiyaçlarına cevap verir şekilde kurgulanmalı, üniversitelerin kendi içlerinde gençlerin talepleri doğrultusunda farklı yönetmelik ve uygulamalar hazırlamalarına imkan vermelidir. Bu anlamda tek merkezi sınırlandırma, üniversitelerin not ortalaması, disiplin durumu gibi kriterler üzerinden örgütlenme özgürlüğünü sınırlandırmaları hakkında olmalıdır. Temsilcilik seçimlerinde temel değer geniş katılım

olmalı, öğrencilerin seçimleri akademik ya da idari herhangi bir üst mercinin onayından geçmek durumunda olmamalıdır.

Üniversite örgütlenme özgürlüğü dendiğinde ilk aklı gelen yapılardan olan öğrenci kulüp ve topluluklarının bağlı olduğu SKS'lerin işleyişi ve yönetmeliği gözden geçirilmelidir. SKS'ler kulüplerin bağlı olduğu denetim mekanizması olmaktan çıkıp, kendilerini tanımladıkları alanlarda öğrencilere hizmet veren yapılar olarak varlıklarını devam ettirmeli, farklı üniversitelerin öğrencilerin farklı ihtiyaç ve taleplerini karşılar nitelikte özerk yönetmelikler hazırlamalarına

imkan sağlanmalıdır. Öğrencilerin hakları olan hizmetlerden yararlanabilmeleri için internet de dahil olmak üzere farklı kanallardan güncel, görünür ve herkesin ulaşabileceği şekilde bir bilgilendirme süreci işletilmelidir. Verilen hizmetlerin ve bu hizmetleri sunan görevlilerin hizmet alanlar tarafından şeffaf bir şekilde izlenip değerlendirilebileceği sistemler kurulmalıdır.

Üniversitede örgütlenme özgürlüğü ve öğrenci örgütlenmelerinin varlığı oluşturulacak yeni bir yönetmelikle hukuki bir güvence altına alınmalıdır. Kulüp kurma aşamalarında konulan not ortalaması, üye yeter sayısı, 'kabul edilebilir' bir alanda faaliyet göstermesi, danışman onayı, SKS tüzük kabulü gibi kriterler terk edilmeli, bunun için yapılacak bir bilgilendirme yeterli olmalıdır.

Kulüplerle ilgili yürütme süreci öğrencilerin katılımıyla belirlenmeli, akademik ve/veya idari herhangi bir üst merciiin sınırlandırmalarına ve örgütlenmelerin iç işlerine karışmalarına olanak sağlayan sistem ve uygulamalar terk edilmelidir. Geniş tabanlı temsiliyete dayalı öğrenci kulüpleri koordinasyon kurulları ve/veya öğrenci temsilciliklerinin bu süreçte aktif rol oynamaları yapılacak düzenlemelerin gençlerin ve örgütlenmelerinin ihtiyaçları

Üniversitedeki örgütlenmelerin yararlanabilecekleri finansal destek ve mekan, oda, internet kullanımı gibi hizmet ve olanaklar genişletilmeli, şeffaf ve izlenebilir şekilde bir sistem üzerinden dağıtılmalıdır. Bu olanaklardan faydalanmak, örgütlenmenin faaliyet alanı, öğrencilerin kimler olduğu, faaliyetin üniversitenin tanıtımındaki etkisi, üniversite yönetiminin görüşüyle ilişkisi vb kriterlere bağlı olmamalı, örgütlenmeyi güçleştiren, öğrencileri inanmadıkları bir şeyi zoraki ve göstermelik bir şekilde ifade etmeye ve/veya yapmaya zorlayan (zoraki konformizm: Lüküslü, 2008)<sup>3</sup> tüm finansal yükler üniversite yönetimleri tarafından karşılanmalıdır. Üniversite yönetimleri her sene hangi örgütlenmelerin hangi etkinliklerine ne kadar kaynak ayırdıklarını öğrencilerle paylaşmalıdır.

Üniversite dışından gelen katılımcı sivil toplum kuruluşlarının öğrenci örgütlenmeleriyle ortak çalışmalar içinde yer almalarına izin verilmeli, bu konudaki ayrımcı uygulamalar ter edilmelidir.

Tüzüklerinde kendilerini gençlik kulübü olarak tanımlamış olan öğrenci ve genel olarak gençlik örgütlenmeleri, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından sunulan kaynak, olanak ve hizmetlerden faydalanabilmeleri için Genel Müdürlük tarafından

*Üniversitedeki örgütlenmelerin yararlanabilecekleri finansal destek, mekan, oda, internet kullanımı gibi hizmet ve olanaklar genişletilmeli, şeffaf ve izlenebilir şekilde bir sistem üzerinden dağıtılmalıdır.*

doğrultusunda gerçekleştirilmesi adına anlamlı bir uygulama olabilir.

Kulüp kurmadan kendini ifade etmek, etkinlik ve eylemlerde bulunmak isteyen öğrenci ve gruplara da imkanlar sağlanmalı, bunun için öğrencilerin katılımıyla belli prosedürler belirlenmelidir.

tescil edilmiş olmaya ve bunun için de Genel Müdürlüğün yönerge, tebliğ ve emirlerine uyacaklarını taahhüt etmeye ve gerekli görüldüğü takdirde il müdürlükleri tarafından denetlenmeyi ve bu 'gerekler' doğrultusunda içişlerine müdahale edilmesine kabul etmeye mecbur olmamalıdır.

3 Lüküslü, G. Demet, (2008). "Günümüz Türkiye Gençliği: Ne Kayıp Bir Kuşak Ne de Ülkenin Aydınlik Geleceği"



Ülkenin Özellikle Dernekler Masasında kayıtlı bulunan örgütlenmelerin ayrı bir yönetmelik tarafından sınırlandırılması kabul edilemez bir durumdur.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün gençlik örgütlerine 'yardım ödeneği' olarak sunulan aynı ve nakdi kaynaklar arttırılmalı, bu kaynakların dağıtımı ve sunulan hizmetlerin çerçevesi şeffaf ve izlenebilir bir süreç olmalı, bu süreçte örgütlerin kimliği, faaliyet alanı ve geldikleri bölge gibi farklı kriterler üzerinden gerçekleştirilecek her türlü ayrımcı uygulama engellenmelidir.

## YURT-KUR

Yurtlarla ilgili yeni bir yaklaşımın oluşturulması, öğrencilerin bu hizmetlerden yararlanmasını daha kolay hale getirecektir. Bu çerçevede:

*Yurtları kullananların ihtiyaçlarını temel alan hizmetlerin uygulanabilmesi için katılım mekanizmalarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.*

Yurtları kullananların ihtiyaçlarını temel alan hizmetlerin uygulanabilmesi için katılım mekanizmalarının iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu mekanizmaların kanunen güvence altına alınması ve katılım süreçlerinin belirli olması, özelde öğrencilerin yurtlara, genelde öğrencilerin üniversite yönetimlerine katılmalarına olanak sağlayacaktır.

Daha fazla kaynağa ihtiyaç olduğu kadar mevcut kaynağın belirli önceliklere göre kullanımıyla ilgili önceliklerin de oluşturulması gerekmektedir. Bu çerçevede basit bir "daha fazla kaynak" aktarımının ötesinde, kaynağın verimli ve ihtiyaçlar temelinde kullanımıyla ilgili bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır.

Yurtlara erişim ve kullanımla ilgili kadınlar ve engelliler gibi gruplara yönelik ayrımcı uygulamaların mevcut kanunlarla paralellik gösterecek biçimde uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede yeni kanuni düzenlemelere de ihtiyaç duyulmasına

rağmen öncelikle mevcut uygulamaların değişimine odaklanılması önemlidir.

Görüldüğü üzere tekil bazı iyileştirmelerle mevcut durumda öğrenciler lehine bazı uygulamaları hayata geçirmek mümkündür. Fakat günlük hayattaki ihtiyaçlar değiştiği ölçüde bu değişime cevap verebilecek bir hizmetler bütününe hayata geçmesini sağlayacak bir hizmet anlayışının oluşturulması ve sistematik hale getirilmesi de en az bu kadar önemlidir. Aksi takdirde devlet ve yurttaşlar arasındaki ilişkide ibrenin gençler lehine dönmesini sürdürülebilir biçimde sistematik kılmak mümkün olmayabilir.





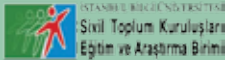






Hobyar Mahallesi Rahvancılar Sokak No: 5  
1. Vakıf Han Kat: 1 34112 Eminönü/İstanbul  
T. 0212 522 10 30-32 | F. 0212 522 10 34

PROJE  
UYGULAYICILARI



PROJE  
DESTEKÇİLERİ



Bu yayın, Avrupa Birliği ve National Endowment for Democracy mali desteğiyle hazırlanmıştır.  
Bu yayının içeriğinden sadece uygulayıcılar sorumludur.  
Hiçbir durumda Avrupa Birliği ve National Endowment for Democracy'nin pozisyonunu  
yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.